

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI**

ÖĞRETMENLERİN SENDİKA ALGILARI: NİĞDE ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Seda KARA**

**Niğde
Haziran, 2018**

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

ÖĞRETMENLERİN SENDİKA ALGILARI: NİĞDE ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Seda KARA

Danışman : Prof. Dr. Yücel CAN
Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Oltan EVCİMEN
Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Bahadır NUROL

Niğde
Haziran, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Öğretmenlerin Sendika Algıları: Niğde Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19.06.2018

Seda KARA

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Yücel CAN'ın danışmanlığında Seda Kara tarafından hazırlanan "Öğretmenlerin Sendika Algıları: Niğde Örneği" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

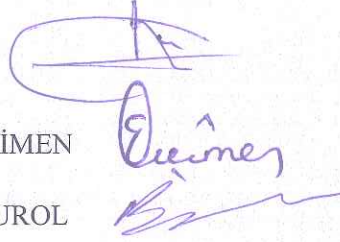
Tarih: 19/06/2018

JÜRİ:

Danışman : Prof.Dr. Yücel CAN

Üye : Dr.Öğrt.Üyesi Oltan EVCİMEN

Üye : Dr.Öğrt.Üyesi Bahadır NUROL

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun..... Tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Hünkar GÜLER

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

İnsanlık, uzun serüvenlerden geçerek makinenin gücünü fark ettiğinde tabiata da hükmedebileceği fikrine inanmıştır. Hükmetme fikri, ilkel devirlerde aletler ve hayvanlar üzerinden başlayarak; insanın, insanlık üzerinde hükümrancılığını ilan etmesiyle devam etmiştir. Bu tahakküm sürecinde insanlık, farklı niteliklerle adlandırılan güç ve unvanlar karşısında, yeniden güçler ve topluluklar oluşturarak mücadele yolunu seçmiştir. Mücadelenin bu kısmında klanlar, daha üst toplulukları ve nihayet devletleri oluşturmuştur. Bu kurulan büyük örgütler, aynı topluluk içinde yaşadıkları “ötekilere” hükmeden ve kendi nüfuzunu güçlendiren -adı farklı unvanlarla da anılsa- yeni “derebeyleri” ortaya çıkarmıştır.

Fransız İhtilali'nin başlattığı özgürlük arayışı, özgürlüğün kişisel değil ancak toplumla olabileceği gerçeğini ortaya koymuştur. Her egemen güç, çalışan ve emek veren zayıf gücü, daha çok sömürmek ve sömürdükleri bu zayıf ama çalışkan insanların emeklerine ortak olmak fikriyle hareket etmiştir. Bu gerçeklerle gün geçtikçe daha çok yüzleşen emekçiler anlamıştır ki hiçbir egemen güç, zayıf bir gücün emeğini savunmayacaktır. Emekçiler haklarını ancak ve sadece kendilerinin koruyabileceği fikrini böylece çok net bir şekilde kavramışlardır. Sendikalar, işte bu emek ve mücadele anlayışının tarihi bir sonucu olarak emekçilerin sığındığı, savunduğu ve savaştığı kaleler olmuşlardır.

XIX. yüzyıl dünya için siyasi ve ekonomik manada yeni bir başlangıç yüzyılı olmuştur. Sanayi Devrimi'yle başlayan mücadele, sendikal hareketle ivme kazanmış; önce İngiltere'ye, sonra diğer Avrupa ülkelerine ve ABD'ye, nihayet ülkemize geç de olsa girmiştir. Sanayi'nin ithal edilmesi, beraberinde “sendikacılık” fikrini de “ithal” bir fikir olarak getirmiştir. Sendika olgusunun Türk toplumunun öz kaynaklarının bir neticesi olmaması, işçilerin ve kamu çalışanlarının sendika algısını net bir zemin üzerine oturtamamalarının en önemli etkenlerindedir; zira sendikacılık bir zorunluluk olarak ortaya çıkmamış; batıdan alınması gereken bir isim ve etiket olarak görülmüştür.

Ülkemizde memurların ve işçilerin mensup oldukları sendikanın gücünü fark edebilmeleri, bu gücü kendi ellerinde toplamaları ve etkin bir şekilde yön

verebilmeleri uzun bir süre mümkün olmamıştır. Cumhuriyetten önce ilk işçi örgütü olarak 1871 yılında kurulan “Ameleperver Cemiyeti”, bir sendikal örgütlenmeden ziyade, yardım örgütü gibi hareket etmiş ve kendinden sonra kurulan örgütler de - sendikacılıktan uzak bir fikirle- işçilere yardım eden bir topluluk şeklinde hareket etmişlerdir. Bu durum, Osmanlı Dönemi’nde işçilerin sendikacılık fikrini tam anlamıyla kavrayamamış ve özümseyememiş olmalarının en güzel örneğidir. Değişen şartlar, dünyayla birlikte ülkemizde de sendikacılık olgusunu ve algısını şekillendirmiştir. Cumhuriyet öncesi Türkiye’inde, gerçek anlamda yasalarla desteklenen bir sendikalaşma görülmesi bile 1894 yılında kurulan Amele-i Osmanlı Cemiyeti ve 1919 yılında kurulan Türkiye İşçi Derneği, batılı düşünce akımlarından etkilenerek kurulan ilk örgütlerden olmuştur. Yasal sınırlarla belirgin bir programları olmayan bu sendikalara bakış açısı “dernek-sendika” bağlamında, sendikadan ziyade dernek algısına yakın olmuştur. Devam eden süreçte yeni Türk Cumhuriyeti, beraberinde getirdiği inkılaplarla sendikacılığa farklı bir bakış açısı getirmiş oldu. İlk zamanlarda yeni Türk Devleti, resmi ideolojisini sağlamlaştırma ve inkılapları yerleştirme fikriyle, sendikacılık faaliyetlerine son vermiştir; ancak sendikaların dernek olarak faaliyetlerine devam etmesi sorun teşkil etmemiştir; çünkü sendikal algı; devlet tarafından farklı, üyeleri tarafından farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. İşçilerin hak ve çıkarlarını korumak için yalnızca “cemiyet” şeklinde örgütlenmelerine izin veren 1909 tarihli Cemiyetler Kanunu, 1938 yılına değin devam etmiş; ancak, 1938 tarihli Cemiyetler Kanunu ile aile, cemaat, ırk, cins ve sınıf esasına veya adına dayanan cemiyetlerin kurulması yasaklanmıştır.

Siyasi fikirler, sendikal hareketlerin öncüleri olmuşlardır. 1946 yılında kaldırılan sendikal örgütlenme yasağından sonra ilk kurulan sendikaların Türkiye Sosyalist Partisi, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi gibi sosyalizmi benimseyen partiler öncülüğünde kurulması, dönemin mevcut hükümetinin dikkatini çekmekte gecikmemiştir ve çok geçmeden 17 Aralık 1946 tarihinde sıkıyönetimle kapatılmıştır. Bu dönemde sendikalar karşıt fikirlerin çarpıştığı bir alan şeklinde görülmeye başlamıştır. Örgütlenme fikrinin sendikalarda şekillenip, sendikalarda filizlenerek gelişmesi, sendikaların statüko tarafından “bağımsız ve tehlikeli” olarak algılanmasına neden olmuştur. İlerleyen tarihi süreçte çok partili hayat ve akabindeki askeri darbeler, muhtıralar; sendikal algıların çok da değişmediğini göstermektedir. Sonraki süreçlerde ise sendikalar, birer siyasi figür olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Bu çalışmada değişen Türkiye’de üzerinde bir asırdan fazla geçmiş olan sendikal örgütlenmeyi öğretmenlerin samimi cevaplarıyla ele alınmıştır.. Öğretmenlerin sendikaya bakış açıları, sendikal faaliyetler hakkındaki görüşleri, sendikaların hayatlarındaki -her anlamda- yerini irdelenerek pek çok soruya cevap bulunmaya çalışılmıştır. Çalışmadaki temel amaç sonraki süreçlerde devam edecek olan örgütlü mücadeleye bir yol haritası çizebilmektir. Büyük bir özveriyle hazırlanan bu çalışma, ülkemiz çalışanlarına, sendikacılığa, siyasi aktörlere bir parça ışık olabilirse bizim için büyük bir mutluluk vesilesi olacaktır.

Gerek konu tespitinde gerekse çalışma aşamasında üzerimde emeği olan değerli hocam Prof. Dr. Yücel Can’a gösterdiği sabır, verdiği güven ve sağladığı katkılardan dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bana zaman ayırıp bilgi ve tecrübesini paylaşan Sayın Dr. Öğretim Üyesi Bahadır NUROL’a, çalışmam süresince evin bütün yükünü üstümden alarak ders çalışmak için asla bulamayacağımı düşündüğüm zamanı yaratan, hayatımı borçlu olduğum canım annem ve canım babama; çalışmam süresince onların vaktinden çaldığım, emek verirken gururla ve sabırla beni bekleyen biricik yavrularım Umay ve Aybars’a bütün kalbimle ve çok teşekkür ederim.

Seda KARA

Haziran 2018

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMENLERİN SENDİKA ALGILARI: NİĞDE ÖRNEĞİ

KARA, Seda

Sosyoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel CAN

Haziran 2018

Sendikacılık, gerek dünyada gerekse ülkemizde yüzyıllar boyunca var olan etkin örgütlenmelerden biridir. Sendikal örgütlenme, işçi sınıfını kapsar şekilde başlamış olsa da zamanla halka halka yayılmış ve pek çok meslek grubunu da bünyesine toplayan etkin, toplumsal bir hak arama aracı haline gelmiştir. Roma'dan Sanayi Devrimi'ne evrilen sendikal hareket, Fransız İhtilali'yle yeni bir boyut kazanmış ve Avrupa'dan tüm dünyaya yayılmıştır. Avrupa'yı o dönemde yakından takip eden Türk Devleti içindeki unsurlar da bu örgütlenme fikrini kısa sürede benimsemiş ve öncelikle kas gücüyle çalışılan iş kollarında bu fikri tesis etmişlerdir. Lonca teşkilatlarında başlayan örgütlülük, yenilikçi hareketlerle devlet tarafından da zaman zaman desteklenmiş, zaman zamansa örgütlü toplumun olumsuzluklar getireceği fikriyle sekteye uğrayarak Türkiye Cumhuriyeti'ne miras kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve devlete ait kamu iş kolları, sendikal hareketleri önceleri yalnızca işçi sınıfına ait bir hak ve talep olarak görmüştür. Sendikal anlamda bilinçlenmelerle ve hak talepleriyle, memurların da sendikalarının olabileceği gerçeği, dernekler, vakıflar, birlikler vasıtasıyla yasal olarak siyasi erke kabul ettirilmiştir. Bu örgütlenme sürecinde kamu çalışanlarının en çok mensubu bulunduğu iş kolu olan eğitimciler ve eğitimcilerin temel yapı taşı olan öğretmenler, örgütlü sendikacılık içinde her zaman var olagelmışlerdir. Öğretmenlerin sendikaya ve sendikacılığa bakışları, sendika-siyaset ilişkilerine bakış açıları, toplumsal örgütlenme hakkındaki düşünceleri bu çalışmalar tetkik edilmiş ve Niğde ili ile sınırlı tutularak, öğretmenlerin sendikacılıkla ilgili algıları ayrıntılı olarak ele alınmış ve sendikası olmayan bütün öğretmenlerin ortak kaygılarla hareket ettiği gözlenmiştir. Öğretmenlerin sendikalardan öncelikli olarak beklentileri; sendikaların özlük, ekonomik ve bireysel haklarını muhafaza eden bir yapı olmalarıdır. Siyasetten, kişisel çıkarlardan ve çatışmalardan uzak, yalnızca liyakatin esas alındığı bir çalışma ortamı

isteyen öğretmenler, sendikaların bu konuda yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Öğretmenlerin arzu ettikleri sendikacılıkla hayatın içinde var olan sendikacılık arasında derin bir uçurum olduğu gözlenmektedir. Niğde ilinde görev yapan öğretmenler, sendikacılığın geleceğinden endişelidir ve sendikal gelecek adına umutsuz bir algı sergilemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Niğde, öğretmen sendikacılığı, sendika algısı, işçi, işveren

ABSTRACT

MASTER THESIS

TEACHER'S UNION PERCEPTIONS: NİĞDE EXAMPLE

KARA, Seda

Sociology Administration

Supervisor: Professor Yücel CAN

June 2018

Syndicalism is one of the active organization existing both in Turkey and around the world for centuries. Even if syndical organizations began with including the working class, in time it turns into a way of claiming the rights of society in different groups of occupations. Evolving from Rome to Industrial Revolution, the movement of syndicalism spread to all over the World by having taken a new dimension with French Revolution. Since the Turkish Republic was in constant pursuit of the progress in Europe, components in the Turkish Republic adopted the idea of the organization in short time and they instituted the act in lines of work from time to time. Even if the idea of the organization starting with the guilds was supported by the government with the reformist movements and it was interrupted due to the problems which organized society might bring, it passed to the Turkish Republic. Initially, The Republic of Turkey and public corporations regarded syndical movements as a right only belonging to working class. With syndical awareness and claim of right, the fact that government officers might have organizations was legally accepted by means of associations, foundations, and unions. In this process of organization, educators which is the main branch of the profession that has the most members among public officers and teachers who are the main vessel of these educators have always existed in organized syndicalism. Teacher's views of the syndical organization, their perception of syndicalism and thoughts about social organization were analyzed by this study and as limited in the province of Niğde, the views and perceptions of educators who work in Niğde as union members were discussed in detail and the research were brought to a conclusion.

Key Words: Syndicate, Niğde, educators, unionism, perception of syndicate, employee, employer

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiii
EKLER LİSTESİ	xv
TABLolar ve ÇİZELGELER LİSTESİ	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.2.1. Nicel ve Nitel Verilere İlişkin Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Varsayımlar	5
1.7. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	9
KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Sendika Kavramı	9
2.1.1. Dünyada Sendikacılığın Ortaya Çıkışı	12
2.1.2. Avrupa’da Sendikacılığın Ortaya Çıkışı	14
2.1.2.1. Fransa.....	16
2.1.2.2. Almanya	19
2.1.2.3. İngiltere	21
2.2. Amerika Birleşik Devletleri’nde Sendikacılığın Ortaya Çıkışı	26

2.3. Türkiye’ de Sendikacılığın Ortaya Çıkışı	28
2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	29
2.3.2. Cumhuriyet Dönemi	34
2.3.2.1. 1924-1960 Arası Dönem	34
2.3.2.2. 1960-1982 Arası Dönem	40
2.3.2.3. 1982 ve Sonrası Dönem	46
2.4. Türkiye’ de Memur Sendikacılığı	51
2.4.1. Türkiye’ de Memur Örgütlemesinin Bugünkü Durumu	51
2.4.2. Türkiye’ de Öğretmen Sendikacılığı	52
2.4.2.1. Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Uluslararası Hukuki Dayanakları	55
2.4.2.1.1.Uluslararası Belgeler	55
2.4.2.1.2.Sendikaların Uluslararası Yasal Dayanakları	56
2.4.2.1.3.Birleşmiş Milletler Belgeleri	56
2.4.2.1.4.İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi	56
2.4.2.1.5.Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	57
2.4.2.1.6.Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi	58
2.4.2.1.7.Birleşmiş Milletler Sosyal İlerleme ve Gelişme Bildirgesi.....	58
2.4.2.1.8.Avrupa Konseyi Belgeleri	59
2.4.2.1.8.1.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	59
2.4.2.1.8.2. Avrupa Sosyal Şartı.....	60
2.4.2.1.9.Avrupa Birliği Belgeleri.....	61
2.4.2.1.9.1.Roma Antlaşması	61
2.4.2.1.9.2.Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı	62
2.4.2.1.9.3.Uluslararası Çalışma Örgütü Belgeleri	62
2.4.2.1.9.3.1. Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası ve Filadelfiya Beyanamesi	62
2.4.2.1.9.3.2. 11 Sayılı Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme Hakkı Sözleşmesi	63

2.4.2.1.9.3.3. 87 Sayılı Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin Sözleşme	63
2.4.2.1.9.3.4. 98 Sayılı Örgütlenme Hakkı ve Toplu Pazarlık Sözleşmesi	63
2.4.2.1.9.3.5.135 Sayılı İşletmelerde İşçi Temsilcilerinin Korunması ve Onlara Sağlanacak Kolaylıklar Hakkında Sözleşme	64
2.4.2.1.9.3.6.151 Sayılı Kamu Kesiminde İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Sözleşmesi.....	64
2.4.2.2. Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Ulusal Hukuki Dayanakları	65
2.4.2.2.1.Ulusal Belgeler	65
2.4.2.2.2.1982 Anayasası	65
2.4.2.2.3. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu	67
2.5. Türkiye’de Mevcut Öğretmen Sendikalarının Amaç, Yapı ve Etkinlikleri	67
2.5.1. Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim-Bir-Sen)	67
2.5.2. Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri İşkolu Sendikası (Türk-Eğitim-Sen)	68
2.5.3. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)	69
2.5.4. Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (Eğitim-İş)	71
2.5.5. Sendikaların Benzer ve Farklı Yönleri	73
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	75
YÖNTEM	75
3.1. Araştırmanın Yöntemi	75
3.2. Veri Toplama Araçları	78
3.2.1. Nicel ve Nitel Veri Toplama Araçları	78
3.3. Verilerin Analizi	78
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	80
BULGULAR ve YORUM	80
4.1.1. Size göre bir sendikanın esas nitelikleri neler olmalıdır? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	89

4.1.2. Sizce bir sendikaya üye olunmasının nedenleri nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	94
4.1.3. Türkiye’de genel anlamda sendikacılık faaliyetleri sizin bir sendikadan beklentilerinizi karşılayacak düzeyde midir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	97
4.1.4. Sendikaların siyasi partilerle ilişkisi sizce nasıl olmalıdır? Olmalı mıdır, olmamalı mıdır? Olmalıysa niçin? Olmamalıysa niçin? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	101
4.1.5. Hali hazırda Türkiye’deki sendikaların siyasi partilerle ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	107
4.1.6. Öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolü nedir? Ne olmalıdır? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	112
4.1.7. Eğitim alanında iş gören sendikaların öğretmenlerin özlük haklarına dair yapması gerekenler nelerdir? Yapılanlar yeterli midir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	119
4.1.8. Eğitim alanındaki farklı sendikalar arası ilişkiler nasıl kurulmaktadır? Bu ilişkiler yeterli düzeyde midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	125
4.1.9. Farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu mu? Öyleyse bu dışlama nasıl ortaya çıkıyor, ne şekillerde yaşanıyor? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	131
4.1.10. Bağlı bulunduğunuz sendikanızdan beklentileriniz nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	138
4.1.11. Bağlı bulunduğunuz sendikanızın sendikal faaliyetlerinden haberdar oluyor musunuz? Haberdar olduklarınıza katılıyor musunuz? Hangi etkinliklere katılmayı tercih ediyorsunuz? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	141
4.1.12. Sendikanız eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayabilmekte midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir? Örneklerle açıklar mısınız? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum ..	145

4.1.13. Sendikanızın ekonomik alanda size getirileri olmakta mıdır? Varsa bunlar nelerdir? Yoksa bunun gerekçeleri sizce nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	149
4.1.14. Sendikanızın özgürlük haklarına yönelik çalışmaları oluyor mu? Varsa bunlar nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	153
4.1.15. Sendikanızın yürüttüğü sosyo-kültürel faaliyetler nelerdir? Bunlara katılıyor musunuz? Sizce bu faaliyetler size bir fayda sağlıyor mu? Sağlıyorsa bunlar ne gibi faydalardır? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	157
BEŞİNCİ BÖLÜM	165
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	165
5.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	165
5.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	166
5.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	167
5.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	168
5.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	170
5.6.Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	171
5.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	172
5.8.Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	174
5.9.Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	175
5.10.Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	178
5.11.On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	179
5.12.On İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	180
5.13.On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	182
5.14.On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	183
5.15.On Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	184
EKLER	194
ÖZGEÇMİŞ	197

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFL	Amerikan Federation on Labor
ASŞ	Avrupa Sosyal Şartı
Bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
C.	Cilt
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DGB	Alman Sendikalar Birliği
DMK	Devlet Memurları Kanunu
Dr.	Doktor
EĞİTİM-BİR-SEN	Eğitimciler Birliği Sendikası
EĞİTİM-İŞ	Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası
EĞİTİM-SEN	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
GCHQ	Hükümet Haber Alma Merkezi
HOR-ÖĞRET BİR	Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği
HÜRDER	Hürriyetçi Öğretmenler Derneği
Hızl.	Hazırlayan
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
ITUC	Uluslar arası Sendikal Konfederasyonu
İLK-SEN	İlköğretim Öğretmenleri Sendikası
KESK	Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEFDER	Mefkureci Öğretmenler Derneği
ÖES	Öğretim Elemanları Sendikası
Prof.	Profesör
RG	Resmi Gazete
s	Sayfa

S	Sayı
SY	Sendikalar Yasası
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TİM DER	Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği
TKÖDF	Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu
TMMCBE	Türkiye Muallimler ve Muallimler Cemiyetleri Birliği
TOT	Tüm Üniversite, Akademi ve Yüksekokul Asistanları Birliği
TÖB DER	Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖD	Teknik Öğretmenler Derneği
TÖDMF	Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu
TÖS	Türkiye Öğretmenler Sendikası
TÜMÖD	Tüm Öğretim Üyeleri Derneği
TÜRKAV	Türkiye Kamu Çalışanları Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TÜRK-EĞİTİM-SEN	Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri İşkolu Sendikası
TÜRK İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ÜLKÜ BİR	Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği
ÜNAY	Üniversite, Akademi, Yüksekokul Asistanları Derneği
Vb.	Ve benzeri

EKLER LİSTESİ

- EK 1:** ÖĞRETMENLERİN SENDİKAL ALGILARI SORU FORMU.....187
- EK 2:** 4688 SAYILI KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI VE TOPLU SÖZLEŞME KANUNUNUN 30'UNCU MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ (A) BENDİ GEREĞİNCE YAPILAN TOPLANTI TUTANAĞI FORMU.....188
- EK 3:** 4688 SAYILI KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI VE TOPLU SÖZLEŞME KANUNUNUN 30'UNCU MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ (A) BENDİ GEREĞİNCE YAPILAN TOPLANTI TUTANAĞI FORMU.....189

TABLolar ve ÇİZELGELER LİSTESİ

TABLolar

Tablo 1: Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Kişisel Bilgiler	77
Tablo 2: Katılımcıların demografik özellikleri	86
Tablo 3: Katılımcıların demografik özellikleri	87
Tablo 4: Katılımcı öğretmenlerin branşları.....	88
Tablo 5: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	90
Tablo 6: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	92
Tablo 7: Öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzer olup olmadığının tespiti.....	93
Tablo 8: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti.....	94
Tablo 9: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	96
Tablo 10: Öğretmenlerin, sendikaya üye olunma nedenlerine ilişkin soruya verdiklerin cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti.....	97
Tablo 11: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	98
Tablo 12: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	

.....	99
Tablo 13: Öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti.....	100
Tablo 14: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti..	102
.....	102
Tablo 15: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti.....	103
Tablo 16: Öğretmenlerin sendikalı olup olamama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	104
Tablo 17: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	105
Tablo 18: Öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	
.....	106
Tablo 19: Öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	106
Tablo 20: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	
.....	108
Tablo 21: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	110
Tablo 22: Öğretmenlerin, sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti.....	111

Tablo 23: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	112
Tablo 24: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	114
Tablo 25: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	115
Tablo 26: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti.....	116
Tablo 27: Öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	117
Tablo 28: Öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti.....	118
Tablo 29: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	119
Tablo 30: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	121
Tablo 31: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	122
Tablo 32: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti..	123

Tablo 33: Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmasına ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	124
Tablo 34: Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	125
Tablo 35: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	126
Tablo 36: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	127
Tablo 37: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	128
Tablo 38: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	129
Tablo 39: Öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti.....	130
Tablo 40: Öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin türlerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	130
Tablo 41: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti.....	132
Tablo 42: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti.....	134
Tablo 43: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	135
Tablo 44: Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	136

Tablo 45: Öğretmenlerin farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	137
Tablo 46: Öğretmenlerin dışlama, ötekileştirmenin sebeplerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	138
Tablo 47: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin üye olduğu sendikalardan beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	139
Tablo 48: Öğretmenlerin, üye olduğu sendikalardan beklentisine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	140
Tablo 49: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerinden haberdar olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	141
Tablo 50: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerine katılma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	142
Tablo 51: Öğretmenlerin üye olduğu sendikalara göre sendikalarında katıldıkları faaliyetlerin tanımlayıcı istatistikleri	143
Tablo 52: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerinden haberdar olma durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	144
Tablo 53: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerine katılma durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	144
Tablo 54: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarında katıldıkları faaliyetlerin tanımlayıcı istatistikleri	145
Tablo 55: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	146
Tablo 56: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayıp oynamama durumunun gerekçesi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	

.....	147
Tablo 57: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti.....	148
Tablo 58: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumunun gerekçelerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	149
Tablo 59: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti ...	150
Tablo 60: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	151
Tablo 61: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmamasına verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti....	152
Tablo 62: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirilerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	153
Tablo 63: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	
.....	154
Tablo 64: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik yapmış olduğu çalışmalar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	155
Tablo 65: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	156
Tablo 66: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışmalarına verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	
.....	156
Tablo 67: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosya-kültürel faaliyetlerin olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	158

Tablo 68: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosya-kültürel faaliyetlere katılım durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	159
Tablo 69: Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti	160
Tablo 70: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların sosya-kültürel faaliyetler düzenleme durumuna verdikleri cevapların dağılımları arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	161
Tablo 71: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların düzenlediği sosya-kültürel faaliyetlere katılım düzeyleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	162
Tablo 72: Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetlere verilen cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti	163

ÇİZELGELER

Çizelge 1: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2017 yılı Temmuz Ayı Konfederasyon İstatistikleri Analizi

Çizelge 2: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında: Türkiye'de 4688 Sayılı Kamu Görevlileri, Eğitim, Öğretim ve Bilim 2017 Temmuz İstatistikleri

Çizelge 3: 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 30'uncu Maddesinin İkinci Fıkrasının (a) Bendi Gereğince Yapılan Toplantı Tutanağı Formu

Çizelge 4: Niğde ili Sendikalı Olan-Olmayan Kamu Görevlileri Sendikalarının Üye Sayısı ve yüzdesi ile Sendikasız Olan Kamu Görevlilerini Gösteren Çizelge

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Birinci bölümde; araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, nitel verilere ilişkin alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sendikalar, aynı iş kolundaki çalışanların sosyal, ekonomik, hukuki haklarını muhafaza etmek ve geliştirmek amacı ile çalışanların kendileri tarafından ortaya çıkan bir örgütlenme modelidir (Arslan, 2014: 1).

Sanayi Devrimi sonrasında çalışma ve yaşam standartlarının çok düşük seviyelerde tutulması, işçilerin emek sömürüsünün hüküm sürdüğü bu ortama ve ilkel yaşam koşullarına karşı çıkmak için ortaklaşa hareket etmelerini zorunlu kılmıştır. Bu amaçla işçiler kendiliğinden dayanışma örgütleri ve yardımlaşma sandıkları kurmuşlardır. Sanayi Devrimi sonrasında çalışma koşullarında elde edilmek istenilen kazanımlar, koalisyon yasaklarının kaldırılması, oy hakkı kazanımı gibi konularda dönemin işçi örgütlenmeleri uzun bir süre “düzen dışı” örgütler olarak faaliyet göstermiştir (Mahiroğulları, 2012: 10).

İşçilerin uzun süren mücadeleleri sonucunda, düzen dışı örgütler olarak kabul edilen bu organize yapılar, önce İngiltere’de, ardından Fransa’da yasal olarak kabul edilmiştir. Ancak sendikal örgütlenme hakkının tanınması, emek sömürüsünü bitirmemiştir. İşçiler XIX. yüzyıl boyunca kötü yaşam ve çalışma standartlarına karşı büyük direnişler göstermiş, bu direnişlerinde sendikalarını geliştirirken binlerce işçi hayatından olmuştur. Yıllar geçtikçe üyelerinin sayısını artıran sendikal örgütlenmeler, işverenler üzerindeki etkilerini artırarak, haklarını kazanma noktasında önemli başarılar elde etmiştir (Arslan, 2014: 2).

Ülkemizde ise işçilerin sendikal örgütlenmeleri XVIII. yüzyılın sonlarında başlamıştır. Türkiye’de sendikacılık faaliyetinin ilk çıkışı, Fransız işçi hareketleriyle dir. Osmanlı tebaası olarak çeşitli atölyelerde iş yapan bazı azınlıklar, kendi haklarını bu vesileyle arama yoluna gitmişlerdi. Azınlıklar konusu da bu doğrultuda hak ararken gündeme gelmiştir. 1776 yılında Kütahya ve İznik’te bulunan çini ve seramik çalışanları, tarihimizde ilk meslek örgütlenmelerinden birini yaparak dünyada ilk sözleşme örneklerinden birine imza atmışlardır (kultursanat.gen.tr).

Başlangıçta işçi örgütlenmesi olarak ortaya çıkan sendikal örgütlenmeler ,zamanla kamu kesiminde görev alan tüm çalışanları da kapsamıştır. Türkiye’de kamu kesimindeki sendikal örgütlenmelerin öncülüğünü, öğretmenler yapmıştır. XIX. yüzyılın sonlarında başlayan kamusal örgütlenmeler; çoğu kez engellere takılmış, çıkarılan kanunlarla yasaklanmış ve kamu personellerinin örgütlenmesi sakıncalı olarak kabul edilmiştir (Arslan, 2014: 2).

Öğretmenler, diğer kamu çalışanlarına göre daha eğitilmiş, sayıca daha fazla ve dar gelirli ailelerden gelen aydın kesimin çoğunluğunu temsil etmektedir. Mesleğin doğası gereği, sürekli okuyarak gelişmeyi gerekli kılması, örgütlenmeye daha yatkın bir kitle olmalarına olanak sağlamıştır. Öğretmenlik mesleği; beşerin karakterini oluşturma görevini üstlenen, diğer hizmet kollarından daha fazla toplumsal ve kültürel hayata sıkı sıkıya bağlı olan, önemli bir mesleğin işçiliğidir. Bu sebeplerden ötürü öğretmenlerin, diğer kamu çalışanları içerisinde ilk örgütlenen mesleği temsil etmesi tesadüf değildir (Altunya, 2015: 15,16).

Şu anda ülkemizde, çok sayıda öğretmen sendikası mevcuttur. Fakat uzun yıllar boyunca kamusal örgütlenmelere, öğretmen örgütlenmelerine sıcak bakılmaması ve ihmal edilmesinden dolayı, sendikal faaliyetlerin eğitim iş kolu üzerinde tam manasıyla hizmet veremedikleri düşünülmektedir. Ülkemizde birçok öğretmen, sendika algısı üzerine; sendikaların doğasında olan hak arama hareketinin dışında, bir zümreye veya bir ideolojiye ait olmak fikrine sahiptir (Arslan, 2014: 3).

Bu çalışmada sendikalı sendikasız Niğde ilinde çalışan her gruptan öğretmen örnekleme alınmıştır. Öğretmenlerin özlük ve ekonomik hakları, kadın-erkek eşitliği, dayanışma, dini ve milli değerler, toplumsal yaşam ve çalışma koşulları ile düşünceleri geniş çaplı irdelenerek ele alınmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin sendikalara yönelik algı ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları nelerdir?

1.2.1. Nicel ve Nitel Verilere İlişkin Alt Problemler

1. Bir sendikanın esas nitelikleri neler olmalıdır?
2. Bir sendikaya üye olunmasının nedenleri nelerdir?
3. Türkiye’de genel anlamda sendikacılık faaliyetleri bir sendikadan beklentileri karşılayacak düzeyde midir?
4. Sendikaların siyasi partilerle ilişkisi nasıl olmalıdır?
5. Hali hazırda Türkiye’deki sendikaların siyasi partilerle ilişkileri nasıl değerlendirilmektedir?
6. Öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolü nedir? Ne olmalıdır?
7. Eğitim alanında iş gören sendikaların öğretmenlerin özlük haklarına dair yapması gerekenler nelerdir? Yapılanlar yeterli midir?
8. Eğitim alanındaki farklı sendikalar arası ilişkiler nasıl kurulmaktadır?
9. Farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu mu?
10. Bağlı bulunulan sendikalardan neler beklenmektedir?
11. Üyeler bağlı buldukları sendikaların düzenlediği sendikal faaliyetlerden haberdar olmakta mıdır ?
12. Sendikalar eğitim-öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayabilmekte midir?
13. Sendikaların ekonomik alanda üyelerine getirileri olmakta mıdır?
14. Sendikaların özgürlük haklarına yönelik çalışmaları olmakta mıdır?
15. Sendikaların yürüttüğü sosyo-kültürel faaliyetler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Niğde ilinde bulunan devlet okullarında görevli öğretmenlerin sendikalara yönelik algılarını öncelikli olarak tespit etmektir. Bu algıları; nicel olarak betimlemek, araştırma sonucunda edilen sonuçları irdelenerek, bu bilgiler doğrultusunda öğretmenlere ve eğitim sendikalarının yöneticileri ve üyelerine yol göstermek, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda mevcut sendikal örgütlenmenin gerek olumlu gerek olumsuz yönlerinin tespit edilerek düzeltilmesine yardımcı olmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sendikal örgütlenmeler, iş hayatının vazgeçilmez unsurlarından birisidir. Bu sebeple öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri de ciddi bir önem arz etmektedir. Literatürde öğretmen sendikacılığı üzerine telif eserler, araştırmalar, makaleler bulunduğu halde, yapılan çalışmaların öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları hususunda yeterli tespitte bulunmadığı görülmektedir.

Çalışmanın Niğde ilinde bulunan devlet okullarında görevli öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları araştırıldığında eğitim sendikalarına, sendika idare ve idarecilerine, daha gelişmiş sendikacılık anlayışıyla öğretmenlerin sendikalara bakış açısı konularında fikir vereceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırma kapsamında bir kontrol grubu olarak hiçbir sendikaya üye olmayan 24 öğretmen ile yapılan nicel ve nitel bir çalışma vardır. Bu çalışmayla, sendika algısı ve çalışma hayatı arasındaki ilinti tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespitlerin akademik hayata, sendika üyelerine ve idarecilerine rehberlik etmesi hususu önem arz etmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Niğde ilinde görev yapmakta olan öğretmenlerle sınırlıdır.
2. Niğde ilinde sendikaya üye olanlar arasında üye sayısı bakımından ilk dörde girenler ve üye olmayanların %1'i kadar ile sınırlıdır.

3. Veri toplama aracı araştırmacının hazırladığı sorularla sınırlıdır.
4. Araştırma, değişkenleri ölçmek için kullanılan ölçeklerle toplanan bilgilerle sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

1. Öğretmenlerin nitel ve nicel veri elde etmek amacıyla kullanılan açık uçlu sorulara verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
2. Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye katılma konusunda bakış açıları; maddi beklentilerine, sosyal isteklerine, duygusal bağlılıklarına, kişisel ve mesleki gelişimlerine göre dört farklı açıdan incelenebilir.
3. Öğretmenlerin sendikal tutumları; bireysel ve mesleki katkılarına, siyasal ilişkilerine, bireysel ve mesleki çıkarlarına, sendikal ilgilerine göre dört farklı açıdan incelenebilir.
4. Niğe İli devlet okullarında görev alan öğretmenlerin sendikal algıları, öğretmenlerin kişisel görüşlerine göre belirlenebilir.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde, araştırmada kullanılan anahtar kavramların tanımları ile birlikte araştırmada sıklıkla kullanılacak kavramlar verilmiştir.

Okul: Her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerinin toplu olarak yapıldığı kurumlardır (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018). Okul, modern toplumun vazgeçilmezi olarak toplumsal kültür ve değerlerin korunması ve sürdürülmesi, değerim kültürünün gerekleri olarak toplumun yeniden yapılandırılması ve yeni değerlerin oluşturulmasında söz sahibi bir kurumdur (Doğan, 2011:199).

Memur: Kamu hizmetlerinde aylık karşılığında hizmet veren görevlilerdir (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018). Kendisine devlet hizmeti tevdi olunan ve sicilli mahsusunda mukayyet olarak umumi veyahut hususi bütçelerden maaş alan kimseye memur denir (08.03.1926 tarihli 788 sayılı Memurin Kanunu).

657 sayılı Devlet Memurları Kanuna göre; mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu kanunun uygulanmasında memur sayılır şeklinde ifade edilmiştir.

İşçi: Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücret karşılığında çalışanlardır (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018). İşçi, bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişidir. İşçi tanımı gereği bir akit ve ona dayalı bir iş görmeyi iş görecektir bir işi ve bunun karşılığı bir ücret almayı gerektirmektedir (Akyıldız ve Korkmaz, 2009: 15).

İşveren: İşçileri ücret karşılığında çalıştıran gerçek veya tüzel kişidir (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018).

“İş kanununa göre bir hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı işçi çalıştıran tüzel veya gerçek kişilere işveren denir. Yani işveren gerçek kişi olabileceği gibi şirket, dernek, vakıf, kooperatif, sendika gibi özel veya kamu hukuku tüzel kişisi de olabilir. İşveren sayımda en önemli unsur işçi çalıştırma durumudur. İşçi çalıştırmayan kişilerin iktisadi faaliyetleri iş hukuku açısından önem taşımaz. İşçinin işverenin buyruğuna uygun olarak iş yapma borcu karşısında, işverenin işçiden işi yapmasını isteme ve bunun için gerekli talimatı verme hakları bulunmaktadır.

İş kanununa göre; iş yerinde işveren adına hareket eden, işin ve iş yerinin yönetiminde görev alan kimselere işveren vekili denir. İşveren çoğunlukla yetkilerini tamamıyla kullanabilecek ve yükümlülüklerini yerine getirebilecek durumda değildir. Bu yüzden iş veren kendine ait yetki ve görevlerini yerine getirmesi için işveren vekili olarak adlandırılan kişilere bırakır. İşveren vekili kendisine bırakılan yetki ve sorumluluk çerçevesinde işveren adına hareket eder. İşveren vekili sıfatı işçilere tanınan hak ve yetkileri ortadan kaldırmaz. Temsil yetkisi yazılı olabileceği gibi iş yerinde yürütülen faaliyetlerden de anlaşılır.

Grev, yasaya göre “İşçilerin, topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak ve ya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak ve yahut bir kuruluşun aynı amaçla çalışmamaları için verdiği karara uyarak işi bırakmalarına denir. Yasa bazı işlere ve işyerlerine grev yasağı koymuştur.” (<http://www.muhasabedersleri.com/ekonomi/isçi-isveren.html>).

Proleterya: Emekçi sınıfı (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018). Günümüzde sosyolojik bir terim olarak kullanılan proleterya toplumun belli bir kesimini anlamlandırmak amacıyla kavramlaştırılmıştır. Marksist düşünce esas alındığında proleterya kavramı kapitalist sınıfın mutlak yararına çalışan işçi sınıfını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Marx proleterya devlet memurları ve halk için organizasyonda görev

yapanları dahil etmemektedir. Bir örnekle açıklamak gerekirse, Karl Marx'ın proletaryasına özel bir okulda öğretmenlik yapan dahil olurken, devlet okullarında bu görevi yerine getirenler proletarya kavramına dahil olmamaktadır (www.makaleler.com).

Milano'da Chainworkers Crew adlı politik hareket, chainworkers (zincir işçileri) ile brainworkers (kafa işçileri) ayrımı yaparak yeni proleterya kavramını iki farklı manada ele almıştır. Daha sonra ise bu iki farklı işçi hareketini ortaklaştırarak bir dayanışma ve eylem biçimine dönüştürmeyi hedeflemiştir. Günümüzde de hizmet sektörü ve diğer sektörler olmak üzere çalışanlar iki ayrı kategoride değerlendirilmektedir. Öğretmenler ikincisi olan kafa işçileri (eğitim, bilim işçileri) kategorisinde değerlendirilerek bir örgütlülük düzlemi yarattıkları bilinmektedir. Türkiye'de de eğitim sendikaları bu yeni proleterya kavramı çerçevesinde güvencesiz bir çalışma koşuluna artan oranda tabi tutulmaktadır. Şöyle ki ücretli öğretmenlik, sözleşmeli öğretmenlik vs. gibi yapılanmalar adı altında güvencesiz çalıştırılmaya tabi tutulmaktadır.

Algı: Bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varmaktır (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018). Algı; nesnenin bütünsel olarak kavranmasıdır. Algılaşmanın sonucu nesnelerin yapılanmış bütünler olarak, insanın çevresindeki olayları duyu organları vasıtasıyla tanımlayıp anlayarak onlara anlam vermesidir (Erdem, 1993: 41).

Sendika: İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve toplumsal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (2821 Sayılı Sendikalar Yasası).

Eğitim Bir-Sen: Eğitimciler Birliği Sendikası. Memur-Sen Konfederasyonu'na bağlı Eğitimciler Birliği Sendikası 14 Şubat 1992 tarihinde eğitimci, şair ve yazar Mehmet Akif İnan tarafından kurulmuş, 25.06.2001 tarihinde ise tüzel kişiliğe sahip olmuştur. "Sendikanın adı "Eğitimciler Birliği Sendikası" kısa adı Eğitim-Bir-Sen olup Türkiye genelinde eğitim-bilim hizmet kolunda faaliyet gösterir. İlgili mevzuatta bu hizmet kolunda olduğu belirtilen kamu kurum ve kuruluşları, sendikanın faaliyet alanına dâhildir. Tüm bunları sağlamak için sendika evrensel hukukun, uluslararası sözleşmelerin ve belgelerin, anayasanın, kanunların, ILO kararları ile sair mevzuatın sağladığı hak ve yetkilere dayanarak her türlü mücadeleyi veren bir tanımlama çerçevesinde kendini ifade etmiştir" (Eğitim Bir Sen Tüzüğü 2018).

Türk Eğitim-Sen: Türkiye Eğitim ve Öğretim, Bilim ve Kültür Hizmetleri Kolu, Kamu Çalışanları Sendikası, kısa adı Türk-Eğitim-Sen'dir. "Türk Milli Eğitim sisteminin temel ilke ve hedeflerini, 21. Yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde gerçekleşmesi için; uygulamada ortaya çıkan eksiklik, aksaklık ve yanlışlıkları tespit ederek, gelişen eğitim teknolojisi ışığında düzeltilmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde yol göstermeyi, görüş ve önerilerde bulunmayı amaç edinen bir sendika olarak kendini tanımlamıştır." (Türk Eğitim Sen Tüzüğü 2018).

Eğitim-Sen:Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası 23 Ocak 1995 tarihinde Eğitim-İş ile Eğitim-Sen'in birleştirilmesi ile kurulmuştur (Eğitim Sen Tüzüğü 2018).“Sendika eğitim-öğretim ve bilim hizmetleri hizmet kolunda kurulmuştur. Bu hizmet koluna eğitim, öğretim ve bilim alanındaki tüm işyerleri dahildir anlayışı ile tüm maddi ve insani değerlerin yaratıcısının emek olduğundan hareketle insan hakları ve temel özgürlüklerin bütünlüğü içinde cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği gözetmeksizin çalışmayı önceleyen bir anlayışla kendini tanımlamıştır” (Sendika Tüzük).

Eğitim-İş: Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası 17 Ekim 2005 tarihinde kurulmuştur (Eğitim İş Tüzüğü 2018).“Sendikanın kısa adı Eğitim-İş'tir. Eğitim-İş; eğitim-öğretim ve bilim hizmet kolunda kurulmuştur. Bu hizmet koluna 4688 sayılı yasanın 41/A maddesine göre hazırlanan yönetmeliğin belirlediği işyerleri girer”.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sendika Kavramı

Sendika kavramı, pek çok farklı tanımı içinde barındırmaktadır. Kelime, etimolojik olarak incelendiğinde farklı tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Akça ve Şahlanan'a göre sendika kelimesinin kökenin eski Yunan ve Roma hukukuna dayanmaktadır. (Şahlanan, 1995:1, Akca, 2003:4). Şahlanan bu hususu tespit ederken "sendika" sözcüğünün Roma hukuk sisteminde kullanılan "Syndic" terimi ile birliğin (sitenin) temsilini sağlamakla görevli kişiler; "Syndicat" teriminin ise "Syndic" in fonksiyonları olduğunu ifade etmiştir. Bugün Fransız, İtalyan ve İspanyol hukuklarında birbirine eş ve benzer anlamda kullanılan "syndicat", "sindicato", "sindacato" terimleri ile meslek birliklerinin de bu kökten geldiğini ve nihayet Türk hukukunda meslek birliklerini ifade etmek için "sendika" kavramının kullanıldığını, "sendika" isminin de Fransızcadan dilimize geçtiğini belirtmiştir.

Sendika kavramının birisi 'dar' ve diğeri 'geniş' olmak üzere iki anlamı vardır. Dar anlamda düşünüldüğünde sendikanın çalışanların veya işverenlerin belli koşullarda kurdukları ve üye oldukları özel amaçlı ve tüzel kişilik sahibi örgüt olduğu anlaşılır. Geniş anlamda düşünüldüğünde hem bu dar anlamdaki yerel örgütleri hem de sendikaların üst kuruluşu olan konfederasyonları içerdiği kabul edilir. (Akyigit, 2007: 246-247). Böylece sendika, işçi ve işveren zincirinin en altından en büyük halkasına kadar uzanan bir büyük oluşum, birbiriyle irtibatlı birer ağıdır.

Dar anlamda düşünüldüğünde şu tanımlar karşımıza çıkmaktadır : Sendika kavramını -suigeneris- kendine özgü ve çok amaçlı çok görevli olarak tanımlamıştır; ayrıca Talas bu tanımda sendika üyelerinin amaçlarındaki temel ölçüt olarak çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirmek olarak gördüğünü belirtmiştir (Talas, 1975: 1,4).Sendika kavramı, 19. yüzyılın başlarından itibaren çalışma ilişkilerinde işçi kesiminin hak ve çıkarlarını korumak amacıyla oluşturulan örgütleri ifade etmiştir (Mahiroğulları, 2011:2).

Günümüz sendikacılığı da bu tanımlar içinde yerini almıştır. Çaralan'a göre sendika, işçilerin kendi çıkarlarını korumak için bir araya geldikleri, mensup oldukları

sınıfı, en güçlü bir biçimde birleştirme yeteneğine sahip, en yaygın ve en sürekli kitlesel örgüt biçimi (Çaralan, 1993: 33) olarak tanımlanırken Koç ise sendikayı şu şekilde tanımlamıştır: “Sendika, işçilerin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek maksadıyla bir araya gelerek oluşturdukları örgütlenmedir.” (Koç, 2003:20). Bir başka tanıma göre ise sendika kavramı, Sanayi Devrimi sonrası işçiler arasında ortak menfaatlerin elde edilmesi ve korunması ile ilgili olarak örgütledikleri kuruluşlara verilen addır.

Çevikbaş, bu tanımlara katılmakla birlikte sendikayı , “Toplu sözleşme ve grev hakkı da bulunan tüzel kişiliğe sahip meslek birlikleri ya da sivil toplum kuruluşlarıdır.” diye tanımlamış (Çevikbaş, 2010:10) ve diğerlerinden farklı olarak sivil toplum kuruluşu tabirini kullanmıştır.

Bir başka tanımda ise sendika, “Asıl olarak sanayi devriminin ortaya çıkardığı işçi sınıfının çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kurdukları örgüttür.” (Gülmez, 1995: 35) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sendikanın anlamlandırma sürecinde ortak nokta, çeşitli meslek gruplarının kendi içlerinde örgütlenerek kazanılmış hakların muhafazasını sağlamak ve kazanılmamış hakları örgütlenen topluluk içinde dile getiren, yeni haklar elde etmek için çalışmalar yapan örgütler olduklarıdır.

Nitekim TDK'nin sözlüğünde de : “ İşçilerin ve işverenlerin iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular bakımından çıkarlarını korumak ve daha da geliştirmek için aralarında kurdukları birlik.” olarak tanımlanmıştır (TDK Büyük Türkçe Sözlük 2018).

Ayrıca Bibilik (2009:10)'e göre sendikalar hak ve özgürlük kazanımlarını mücadeleler neticesinde kazanmıştır. İşçi ve işverenlerin kendi topluluklarını ilgilendiren ortak ekonomik, toplumsal ve kültürel çıkarlarını korumak ve geliştirmek sendikanın ana unsurlarındandır.

Geniş anlamda ise tanımlar şu şekilde karşımıza çıkar : Koç, bütün bu sendika tanımlarına katılmakla birlikte sendika sözcüğünün sihirli bir sözcük olmadığını, bir örgüte “sendika” adının verilmesinin ona kendiliğinden bazı özellikler kazandırmadığını belirterek bu hususta asıl önemli noktanın işçilerin örgütlenmesi, duyarlı kılınması, bilinçlendirilmesi, bilgilendirilmesiyle birlikte üretici ve tüketici olarak var olan güçlerinin siyasi güçler üzerinde etkin olması gerekliliği üzerinde durmuştur (Koç, 2014: 15).Ayrıca farklı sendikal arayışların değişik türden yapılar ve

farklı mücadele tarzları olduğunu belirtmiştir. İşçilerin sahip olduğu haklarının, kısa ve uzun vadeli çıkarlarının ne olduğu hususundaki tartışmaların farklı görüşleri ve bununla birlikte farklı sonuçları ortaya koyduğunu (Koç, 2003: 20) belirtmiştir.

Bu ağ içinde birey hem bu ağın bir parçası hem de bu ağın kendisi kabul edilebilir ki, kolektif bilincin en büyük fiili işlevi de bu tür sendikal yapılarda görülebilmektedir. Sendikalar, varlıklarını bilinçli ve örgütlü bir sosyal yapıya borçludur. Sanayi devriminin getirdiği doğal süreçler, karşılaşılan hukuksal, ekonomik ve sosyal durumlar bu yapıyı doğal olarak ortaya çıkarmış, geliştirmiş, kendi iç dinamiklerini oluşturmuştur.

Bu sürecin ilk başladığı Avrupa'ya baktığımızda "sendika" sözcüğü yerine "emek birliği" anlamına gelen İngilizcede "tradeunion", Almancada "gewerkschaft" gibi sözcükler kullanılmıştır. Fransa, İtalya, İspanya ve Türkiye gibi ülkelerde ise sendika kavramının yanına "işçi" yahut "işveren" sözcükleri getirilmiş ve ortaya "işçi/işveren sendikası" kavramı çıkmıştır. 20.yy.ın başlarından beri sendikalar iktisadi, sosyal ve siyasal yapıyı etkileyebilen bir güç haline gelmiş ve haliyle de kavramın içeriği, ekonomik hakların yanı sıra sosyal haklar anlamında da genişlemiştir. Sendika kavramının ilk tanımlamalarının yapıldığı dönemde tek taraf olarak yer alan "işçiler" ifadesi, zamanla tüm çalışanları ve çalıştıranları da kapsayacak şekilde değişime uğramıştır (Mahiroğulları, 2011:2).

Batı'nın sendika anlayışı, ülkemizdeki anlayışlarla kıyaslandığında daha örgütsel olarak karşımıza çıkmaktadır. İşverenlerin kurdukları örgütlere "işverenler birliği" denir. İşçilerin aynı amaçla kurdukları örgütlere ise sendika denir. Ülkemizde ise hem çalışanların, hem de işverenlerin bu amaçlar için kurdukları bu örgütlere sendika denmektedir (Demiryürek, 2008:13).

Türk hukuk sistemine baktığımızda 1983 yılında yürürlüğe giren 2821 sayılı sendikalar yasasının 2. maddesine göre sendika: "İşçilerin ve işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kurullardır." olarak tanımlanmaktadır. Yine 4688 sayılı kamu görevlileri sendikalar kanununda ise sendikanın tanımı: "Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır." olarak verilmiştir.

Bütün bu tanımlar, bize sendikanın sanayi devrimi, işçi hakları ve gelişen sanayi topluluklarında vazgeçilmez bir olgu olduğunu göstermektedir. Sendikalar, sadece iktisadi bir yapıyı günümüzde barındırmamaktadır, ana işlevi kendi kuruluşları bünyesinde olan üyelerinin menfaatlerini azami düzeyde sağlamak olsa da aynı zamanda bir sosyal kurum olarak de Türkiye’de belirginlik kazanmaktadır. Sendikalar, zaman zaman siyasi bir figür olarak da düşünülebilmektedir. Siyaset içinde yoğrulan bu toplum örgütleri, kendi varlıklarını üyelerine mi yoksa siyasi fikirlerine mi borçlulardır, sorusunu akla getirmektedir.

Halen geçerli olan 18.10.2012 tarihli 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nda ise sendika kavramı: “İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir iş kolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar” (md.2/6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu) olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda da görüldüğü üzere sendika, üyelerinin ortak, ekonomik, sosyal hak ve çıkarları için kurulmuştur. Dikkat çeken bir nokta ise en az yedi kişinin bir araya gelmesiyle oluşması / oluşturulmasıdır. Bu durum, sendikacılığın yaygın şekilde kullanılmasına ve kurulmasına da olanak sağlamıştır.

2.1.1. Dünyada Sendikacılığın Ortaya Çıkışı

Sendikal örgütlenmeler, dünyada ilk kez 19. yüzyılın ilk yarısında görülmeye başlar. Bu sendikaların özelliği, “meslek sendikaları” olmalarıdır. Sanayi devrimi öncesindeki işgücü hareketi, sendikaların kurulma aşamasında oldukça etkili olmuştur (As, 2010: 11).

Sendika, 19.yüzyılın başlarından itibaren (Mahiroğulları, 2011: 15) İngiltere’de işçilerin haklarını korumak maksadıyla oluşturulmuştur. Batı’nın sendika anlayışı ülkemizdeki anlayışlarıyla kıyaslandığında daha örgütsel bir oluşum halinde karşımıza çıkmaktadır. İşverenlerin kurdukları örgütlere "işverenler birliği" denir. İşçilerin aynı amaçla kurdukları örgütlere ise “sendika” denir. Ülkemizde ise hem çalışanların, hem de işverenlerin bu amaçlar için kurdukları bu örgütlere “sendika” denmektedir. (Demiryürek, 2008: 13).

Sendikaların ilk kurulma aşamasındaki çıkmazlarından biri, aidatlarının yüksek olmasıdır. Aidatları yüksek olan sendikalar, kendi üyelerinin haklarını koruma noktasında yardım etseler de belirgin bir geliri ve vasfi bulunmayan işçiler, bu bağlamda herhangi bir sendikaya aidat ödemeyecekleri ya da aidatlarını yüksek buldukları için üye olmamış/olamamışlardır. Bu durum sendikaların asıl amaçlarına hizmet etmesini kuruluş döneminde engellemiştir. Her meslek ve gelir grubunun üye olabileceği sendikal hareketler, dünyada 19. yüzyılın ikinci yarısında gerçek manada başlamıştır. Sendikalaşma süreci bu süreçte devam ederken devleti idare eden siyasi erk, yeni oluşan bu örgütlü topluma hukuk içinde bir yer bulma ve kurulan örgütlerin sınırlarını tanımlama yoluna gitmiştir. Bu bağlamda 1924 yılında İngiltere’de, 1842 yılında ABD’de, 1869 yılında Almanya’da ve 1884 yılında ise Fransa’da sendikalara yönelik yasaklar kaldırılmıştır. Bu hukuki süreç işlemeye devam ederken sendikaların hukuki varlıklarının tanınması gündeme gelmiş ve ilk kez 1871 yılında İngiltere’de, 1871’de Fransa’da ve bu tarihten sonra da aşamalı olarak diğer batılı ülkelerde sendikaların hukuki olarak tanınma süreci tamamlanmıştır. (Özmen, 2014: 9,10).

I. Dünya Savaşı’nın son yıllarında Rusya’da, işçi sınıfının diğer emekçilerle birleşerek iktidara gelmesi 20. yüzyıla damgasını vuran en önemli siyasal-toplumsal gelişme olmuştur. 1917 Ekim Devrimi’yle Rusya’da dünyanın ilk sosyalist devleti kurulmuştur. 1918 yılında I. Dünya Savaşı bitmiştir. Savaş sonrasında kapitalizm yeni bir gelişme göstermiştir. Adına “*Fordizm*” denilen bant ve yürüyen zincir sistemleri fabrikalarda yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. 1920 yılına gelindiğinde, dünyada sendikalara üye işçi sayısı 50 milyonu bulmuştur. 1919-1920 yıllarında başta Almanya, Avusturya, Macaristan ve İtalya olmak üzere Avrupa işçi hareketi devam etmektedir. 1920’lerin ortalarına gelindiğinde İngiltere’de işçiler harekete geçmiştir ve İngiliz işçi sınıfının 1926 yılında gerçekleştirdiği genel grev, ülkedeki tüm toplumsal dengeleri sarsmıştır. Grev, dünya işçi sınıfının mücadelesine yeni birikimler kazandırmıştır (Taş, 2012: 63,64).

1929 yılında, kapitalist ülkelerde büyük bir ekonomik bunalım baş göstermiştir. İşsizlerin sayısında böylelikle olağanüstü bir büyüme yaşanmıştır. Mal stokları yığılmıştır, kapitalistler üretimi yavaşlatmışlar; hatta yer yer durdurmuşlardır. Bu duruma karşın, geniş halk toplulukları sefalet içinde kıvranıyordu. 1939’da II.

Dünya Savaşı başlamıştır. 1945 yılında dünyada 64 milyon sendikalı işçi mevcuttur (Mahiroğulları, 2011: 77-93).

Çalışma ilişkileri, sosyoloji literatüründe en çok yabancılaşma kavramı ile günümüzde kendini ifade etmektedir. Marx'ın ortaya koyduğu ana özelliğin dışında Seaman'ın ifade ettiği şekli ile değer yargısından bağımsız ideolojiden uzak, sosyolojik ve sosyal psikolojik karakterli literatürde kendine yer edinen doyumсузлук, güçsüzlük, yalnızlık gibi toplumsal kökenli duygusal sorunlara ilişkin bir anlam taşımaktadır. Dünyada ve ülkemizde sendikal örgütlülük özellikle üyelerin algısı açısından değerlendirildiğinde bir yabancılaşmaya tabi tutulduğu kaçınılmazdır. Bunun kendinde bulduğu en önemli mana sendikal algı anlamında “anlamsızlık” duygusudur. (Can, Ünal, 2008: 213,214)

Soğuk Savaş Dönemi içinde (1947-1990 arasında) uluslararası sendikal örgütlenmeler arasında ciddi sorunlar ve rekabet yaşanmıştır. Soğuk Savaş'ın sendikal alana yansımalarının bir sonucu olan bu durum, ağırlıkla kendini Dünya Sendikalar Federasyonu'yla Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu arasında göstermiştir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu bugün 141 ülkeden 206 sendikal merkezde örgütlü 125 milyon işçiyi temsil etmektedir (TAŞ, 2012: 66-67).

2.1.2. Avrupa'da Sendikacılığın Ortaya Çıkışı

Sendikal anlamda örgütlenmelerin başlangıcı, Avrupa Kıtası'nda olmuştur. Sanayi devriminin ardından cereyan eden olaylar, sendikacılık fikrini kaçınılmaz bir hale getirmiştir. İşçilerin bu örgütlenme talepleri çok geçmeden yankı bulmuş ve ilk örgütlenmeler oluşmuştur. (Kochan, 1997: 21).

İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi, sadece makineleşme ve buhar gücü üzerinde etkili olmamıştır. Devrim; halka halka yayılarak madencilikten, borsaya bankacılığa kadar pek çok alanda kendini göstermiştir. Sosyal alanda da kendini gösteren Sanayi Devrimi, sadece İngiltere'de değil tüm dünyada ses getirmiştir. Sanayileşmenin her alanda kendini göstermesi ve gelişmesi üzerine insan hakları ve demokrasiyle birlikte hak arama unsurları da gelişmiştir. Böylelikle devrimin ilk kez başladığı yerde ilk kez bir sendikal hareket gözlenmiş ve nihayet 1824 yılında ilk

sendikacılık İngiltere’de tanınmıştır. Daha sonra diğer Avrupa ülkelerine ve nihayet dünyaya yayılan bir örgütlenme haline gelmiştir. Avrupa sendikacılık modelleri incelendiğinde endüstriyel manada dört ana sistem göze çarpmaktadır. Bu sistemlerden ilki Kuzey Avrupa ülkelerinden Danimarka, İsveç, Norveç ve Almanya’yı da içinde barındıran modeldir. Güçlü bir endüstri sistemine bağlı bu modelde gerek işveren gerekse işçi, sanayi bağlamında oldukça sağlam unsurlardır. Bu bağlamda Kuzey Avrupa modeli içinde, işçi- işveren arasındaki ilişkileri düzenleyen oldukça güçlü kurumlar vardır. İkinci belirlenen metot “Britanya Endüstri İlişkileri” metodudur. Bu metot zayıf bir kurumsal alt yapıya sahiptir. Yasal olarak da çok güçlü bir zemine dayanmamaktadır. İngiltere ve İrlanda’nın bir kısmını içine almaktadır. Üçüncü olarak görülen Avrupa sistemi ise Güney Avrupa’da görülen sistemdir. Bu sistemde Fransa, İspanya, Portekiz gibi ülkeler vardır. Bu ülkelerde sendikalaşma yoğunluğu oldukça azdır ve sendikal ilişkiler zayıftır. Fransa’nın işgücü hususunda örgütlenmesinin sadece % 8 olduğu düşünüldüğünde bu gerçek daha net anlaşılacaktır. Örgütlenmenin zayıf olmasına rağmen bu ülkelerde devlet, işçi ve işveren arasında son derece etkili bir rol oynamaktadır. Her ne kadar sendikal oran düşükse de, devletin işyerlerinde işçiler için sağladığı kurumsal güvenceler oldukça önemli bir güvence olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda işçiler yönetimle aralarındaki ilişkilerde belirli hakları kazanmışlar ve ellerinde tutmaktadırlar. Dördüncü model ise Doğu Avrupa ülkelerinde karşılaşılan modeldir. Bu model diğer modeller kadar sistemli ve birbirine yakın uygulamaları olan bir model olmamakla birlikte bir geçiş dönemi olarak nitelenmektedir. Sendikalar bu geçiş döneminde aktif olmaya çalışmaktadırlar ve bu modelde işçi işveren arasındaki ilişkiler henüz net bir şekilde oturmamıştır. Sendikalar henüz oturmeyan endüstriyel ilişkiler içinde yer almakta ve yeni haklar kazanmaya çalışmaktadırlar.

Avrupa’da sendikacılık, ülkeler gözetilerek incelendiğinde, genel olarak dört farklı endüstri ilişkileri sisteminden söz etmek mümkündür. Öncelikle, Danimarka, İsveç, Norveç ve Almanya gibi ülkeleri kapsayan Kuzey Avrupa endüstri ilişkileri modelinden bahsedilebilir. Bu modelde, endüstri ilişkileri sistemini, güçlü işçi ve işveren sendikaları ile işçi-işveren arasındaki ilişkileri düzenleyen çok güçlü kurumlar belirlemektedir. İkinci olarak, zayıf bir kurumsal ve yasal altyapı ile tanımlanan bir Britanya endüstri ilişkileri sisteminden bahsedilebilir. Britanya sistemi, Birleşik Krallığı ve İrlanda’nın bir kısmını içermektedir. Burada geleneksel olarak endüstri

ilişkileri alanını işçi ve işveren sendikaları düzenlemektedir. Avrupa'daki üçüncü endüstri ilişkileri sistemi Fransa, İspanya ve Portekiz gibi ülkeleri kapsayan Güney Avrupa'da görülmektedir. Bu ülkelerde, işçi ve işveren örgütleri sendikal yoğunluk açısından son derece zayıftır. Fransa'da işgücünün sadece yüzde 8'i örgütlenmiştir. Bununla birlikte, devlet, işgücü piyasası koşullarını ve endüstri ilişkilerini düzenlemede son derece aktif bir rol oynamaktadır. İşçi sendikaları, üye sayıları açısından çok zayıf olsalar da, işyeri düzeyinde, devletin sağladığı kurumsal güvenceler ile temsil edilmekte ve işçiler yönetimle ilişkilerinde belirli hakları ellerinde tutmaktadır. Dördüncü ve son olarak da Doğu Avrupa ülkeleri başka bir endüstri ilişkileri sistemi olarak düşünülebilir. Her ne kadar bu ülkeler arasında büyük farklılıklar bulunsa da, sendikaları bir geçiş dönemi ile tanımlamak mümkündür. Ulusal endüstri ilişkileri sistemlerinin yeni formları hala oluşum aşamasındadır ve sendikalar da etkinlik kazanmaya çalışmaktadır (Özmen, 2014: 18,19).

2.1.2.1. Fransa

Fransa'da ilk işçi örgütlenme girişimleri, işçilerin birbirleriyle karşılıklı yardımlaşmaları topluluklar olarak nitelendirilmiştir. Bu küçük örgütlenmenin niteliği, sadece vasıflı işçileri bünyesine alması olmuştur. Bu vasıflı işçiler, topluluk içindeki grup üyelerine yaşlılık, hastalık, işsizlik, kaza gibi olumsuz hallerde işçilere yardımda bulunuyordu. Bu yardımlaşmanın mahiyeti, devlet tarafından da takdir edilmiş ve desteklenmiştir. İşverenler de yardımlaşma hususunu takdir etmiş ve desteklemişlerdir. Bu örgütlenmelerin birer direniş hareketine geçme ihtimallerini de göz önünde bulunduran dönemin Fransa hükümeti ve işverenler, bu yardımlarının yanında topluluğu sıkı bir denetim altına almayı da ihmal etmemişlerdir. Bu yardım toplulukları, artan sorunlar karşısında gün geçtikçe daha duyarlı hareket etmeye başlamışlardır. İşçiler, bilhassa aynı meslek grubuna sahip olanlar, karşılaştıkları sorunları bir araya gelerek tartışmaya başlamışlardır. Bu karşılıklı fikir alışverişi 1930'lu yıllarda fiili bir boyut kazanmış ve grevle sonuçlanmıştır. Bu tarihten itibaren işçi toplulukları devletin ve işverenlerin korktukları ve kontrol altına almak istedikleri direnme örgütlerine dönüşmüşlerdir. 1848 Devrimi Fransız işçi hareketleri için bir işçi devrimi olma niteliği taşır. Kentsoylular, Napolyoncular ve Cumhuriyetçilerin birlikte

meydana getirdikleri 1848 Devrimi, toplumsal liderleri iktidara taşımıştır (Özkerem ve Talu, 2008: 108,126).

Fransa’da sendikal anlamda örgütlenme, diğer Avrupa ülkelerine nazaran daha geç başlamıştır. Bunun en önemli sebebi ülkenin yaşadığı siyasi, ekonomik ve toplumsal çalkantılar içinde olmasıdır. 1789 yılında başlayan Fransız İhtilali olduğunda Fransa, hala sanayileşme bağlamında bir mesafe kat edebilmiş değildi. Fransız İhtilali’nin akabinde 1791 yılında “d’Allerde Yasası” ticari ve sanayi bağlamında pek çok özgürlüğü getirmiştir; ancak gerek siyasi iktidarsızlık gerekse savaşların bu dönemde devam etmesi sanayinin gelişmesini engellemiştir. Sanayinin gelişmesi ancak Restorasyon Dönemi adı verilen 1814-1830 yılları arasında ve Temmuz Monarşisi Dönemi olarak nitelendirilen 1830-1848 yılları arasında sağlanmaya başlamıştır. Sanayileşme her ne kadar bu dönemlerde başlasa da tam anlamıyla tekamülünü II. İmparatorluk Dönemi olan 1852-1870 yılları arasında ve III. Cumhuriyet Dönemi olarak kabul edilen 1871-1940 yılları arasında sağlamıştır (Gülmez, 1991:60,80).

Fransa’da 21 Mart 1884’de çıkarılan bir yasa ile sendikal örgütlenmenin önünün daha çok açılmasına imkan verilmiştir. Şöyle ki bu yasada sendikal örgütlenme için önceden izin almak zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Bu yasayla birlikte dileyen herkes izin almadan sendika kurma özgürlüğüne sahip oluyordu. Böylelikle yasa, sendikal örgütlerin devlet karşısında bağımsız bir yapı olarak varlığını teminat altına almıştır. 27 Aralık 1892’de çıkarılan kanunla toplu iş sözleşmesinde görülen uyuşmazlıklarda “Uzlaştırma Komitesi’nin bu uyuşmazlıkları çözebileceği belirtilmiştir, Şayet bu komite de uyuşmazlıkları çözemezse “Hakem Kurulu” bu uyuşmazlığı çözüme kavuşturacaktır (Tokol, 1993:120).

1892 yılında “anarko-sendikalist” dünya görüşünü benimseyen “ Emek Borsaları” adında bir federasyon oluşturulmuştur. Bu federasyonun amacı, “işçiler arasında yardımlaşma, eğitim hizmeti ve gerekli görüldüğünde propaganda hizmeti yapmak” olarak belirtilmiştir. Sendikal kuruluşların bağımsız olması gerektiği üzerinde de durulmuştur. Bu hususu ilkesel olarak da kabul etmişlerdir (Tokol, 1993: 121).

Fransa'nın sendikal örgütlenmede geç kalması, memur sendikacılığında da geçerlidir. Bu gecikmenin en önemli sebebi, statü hukuku olarak belirtilmiştir. Memurların statü hukukuna tabi olması, sendikal örgütlenmeye engel teşkil etmiş ve memur örgütlenmelerini geciktirmiştir. Memurların sendikal haklarını elde etmeleri 1946'da kabul edilen Genel Memur Statüsü ile olmuş ve böylelikle memurlara sendika hakkı, ilk kez yasal bir hak olarak verilmiştir (Gülmez:1996: 19).

1946 yılına kadar Fransa'da memurlara tam manasıyla sendikal hakların verilmemesinin sebebi Conseil d'Etat (Danıştay)'ın memurları diğer çalışanlarla birlikte düşünmeyerek, onları farklı bir konumda değerlendirmeleri ve bunu onaylamalarıdır. 1946 yılında yapılan Anayasa ise memurların grev haklarını düzenleyerek, grevin bir hak olduğunu beyan etmiştir. 1946 yılından sonraki yasal süreçlerde ise grev hakkı pek çok sektörde de geçerli bir hak olarak görülür. Sözgelimi 1950'de çıkarılan kanunla özel sektörde çalışanların grev hakkı yeniden düzenlenmiştir, 1963 teki kanunla Kamu İktisadi Kuruluşlarındaki çalışanların grev hakkı düzenlenmiştir; ancak düzenlemelerde grev hakkının kısıtlamaları da belirtilmiştir. Bu kısıtlamalar İçişleri Bakanlığı iletişim personeline, cezaevi hizmetlerinde, yargı mensuplarında ve güvenlik mensuplarında yasağa dönüşmüştür (Ünal, 2012: 97-98).

Fransa'da memurların toplu pazarlık ve grev hakkı 1983 yılında da ayrıca tanımlanmış ve tanınmıştır. Kamu çalışanlarının 1960'lı yıllarda sendikalaşma oranı % 90 oranında görülürken 2000'li yıllarda bu oran yalnızca %15 olarak görülmektedir. 2010'lu yıllara gelindiğinde ise %7,8'lik bir sendikalaşma oranına sahip olduğu görülmektedir. Fransa bu oranla Batı Avrupa ülkeleri arasında sendikalaşmanın en az olduğu ülke konumundadır. Bu düşüşün en önemli etkenlerinden biri, sendikal örgütlerin ekonomik kaynaklarını üyelerin aidatları ile sınırlandırmaları, sendika üyelik aidatlarının düşük oluşu ve ödeme sırasında oluşan düzensizliklerin sendikaların mali durumunu olumsuz etkilemesi, sendikalı ve sendikasız ayrımı yapılmadan bütün işçilerin haklarının savunulması, sendikacılığın siyasi ve fikri ayrılıklarla parçalanmış olması ve "check-off" sisteminin yasaklanmış olması olarak gösterilebilir. Fransa'da sendikalar, daha fazla güç kaybetmemek için ve güçlerini artırmak için işçi ve kamu görevlilerini aynı çatı altında örgütlemeyi

sürdüremektedirler ayrıca emeklilerin de sendikal üyelik sıfatı devam etmektedir. (Özmen, 2014: 19).

2.1.2.2. Almanya

Avrupa sendikal tarihine bakıldığında Almanya'nın sendikacılıkta diğer ülkelere nazaran geç kaldığı görülmektedir. 1850 yılına gelinceye kadar belirgin bir büyük sanayi kuruluşu yok denebilecek kadar azdır. İngiltere'nin Sanayi Devrimi'ni gerçekleştirmesi ve artarak devam eden ekonomik ve siyasi gücü, Almanya'yı da doğrudan etkilemiştir. Gelişen ve değişen Avrupa içinde, ekonomik yarışa ve sömürge yarışına geç kalan Almanya, 1825 yılından sonra, ekonominin daha iyi olması ve geliştirilmesi için bir dizi tedbir alma yoluna gitmiştir. Bütün bu tedbirlere rağmen Almanya'nın siyasi birliğini bir türlü tam anlamıyla sağlayamaması, "lonca" adı verilen sanatkar birliklerinin varlıklarını devam ettirememeleri, yeterli sermayenin olmaması ve girişimlerin de yetersiz düzeyde oluşu gibi sebeplerle ekonomik ve sanayi anlamında gelişmesini geciktirmiştir. Bütün bu olumsuz şartlara rağmen 1840 yılında gelişimini sürdüren Alman sanayileşmesi yeterli desteği görememiştir. Toplumsal anlamda ise lonca meslek grupları sanayileşme hareketine direnmiştir (Talas, 1976: 232).

Almanya'da görülen ilk sendikal örgütlenme faaliyeti, 1848 Devrimi sonrasında bir araya gelen işçilerin kongrelerinde kurma kararı aldıkları "İşçi Kardeşliği" örgütü ile olmuştur. Bu tarihten otuz yıl sonra 1878 yılında Alman şansölyesi Bismark, çıkardığı bir yasayla sendikaları yasaklamıştır. (Özmen, 2014: 33) Sendikaların yasaklanmasında 1870-1898 arası yıllarda sendikal örgütlerin sosyalist bir teşekkül olarak nitelendirilmesi (Aktürk, 1998:3) etkili olmuştur.

Bismark'ın çıkardığı "Sosyalizm Yasası" ivme kazanmış olan sendikacılığı ciddi anlamda sekteye uğratmıştır. Her ne kadar bu yasanın amacının sendikalar olmadığı vurgulansa da dönemin devlet adamları tarafından, toplamda 17 federasyon, 3 merkezi sigorta fonu ve 39 yerel sendika hızlı bir süreç işletilerek kapatılmış ve grev yasağı getirilmiştir. Grev yasağına uymayanlara ise ciddi bir yaptırım uygulanmıştır. Bütün bu yasaklar ve cezalandırmalara karşın, Alman işçi örgütleri, dernek adıyla ya da uzman örgütlenmeleri adıyla yeniden farklı isimlerle birlik oluşturmuşlardır. Dönemin Alman hükümetinin katı tutumuna ve yasaklamalarına rağmen 1889'da

maden işçileri yine de grev yapmışlardır. Bu grevi ise Almanya'nın diğer bölgelerindeki maden işçileri desteklemiştir (Tokol, 2002:5).

Bu hareket, dönemin Almanya'sında işçilerin sendikalarına ve kendilerine inanmaları bağlamında manidardır. İşçi örgütlenmesinin güçlü olduğunu, iletişimin sağlıklı olduğunu ve özverili bir birliktelik olduğunu düşündürmektedir.

1890 yılında Bismarck'ın koyduğu "Sosyalizm Yasası" kaldırılmış ve kanunla getirilen yasaklar sona ermiştir. Yasağın kaldırılması ile Alman sendikal tarihinde yeni bir devir başlamıştır. Bu özgürlük hareketinin de etkisiyle 1. Dünya Savaşı öncesinde Alman sendikaları gerek nüfuz, gerek ekonomik, gerekse üye sayısı açısından ciddi bir güç elde etmiştir. (Özmen, 2014: 33)

1913'te Almanya'da hür sendikalar 2,5 milyona, Hristiyan sendikal örgütler 340 bine, liberal sendikalar (Hirsch-Dunker) ise yaklaşık 105 bin üyeye sahiptir (Özkerem ve Talu 2008: 112). Devam eden savaş sürecinde sendikalar asıl işlevlerini ikinci plana atmış, Alman Devleti'ni desteklemiştir; bunun sebebi Almanya'nın ciddi bir savaşın içinde olması ve güç koşullar içinde bulunmasıdır. Bu desteklemeler içinde, işçiler için yapılan gıda yardımı, savaş gazilerine yardım edilmesi, grevlerin yapılmaması gibi tedbirler vardır. Bu tedbirlerin alınmasının ve yardımların yapılmasının temelinde ise milliyetçiliğe kaymış Alman hükümetinin sendikaları kapatma ihtimalinin var olması yatmaktadır. (Özmen, 2014: 33) Savaşı kaybeden Almanya'da savaş sonrası işçi grevi hareketleri yeniden görülmüştür.

Siyasi değişiklikler, sendikal hareketleri doğrudan etkilemektedir. 1933 yılında iktidara gelen Hitler, tüm işçi sendikalarının faaliyetlerini sonlandırmıştır. Böylece Savaş döneminde sendikal örgütlenme oldukça zayıflamıştır. 2. Dünya Savaşı bitiminde Almanya ikiye bölünmüş ve farklı iki Almanya oluşturulmuştur. Bu ülkeler, Almanya Federal Cumhuriyeti ve Almanya Demokratik Cumhuriyeti'dir. Bu iki ayrı devlette de farklı sendikalar kurulmuştur. Federal Almanya'da kurulan sendikalar, "partilerüstü sendikacılık", " gönüllülük", " yönetime katılma" gibi ilkelerle hareket etmiştir. Daha sonra bu sendikalar tek çatı altında toplanmışlardır ve DGB' yi (Alman Sendikalar Birliği) oluşturmuşlardır. Demokratik Almanya'da ise 1945'te Hür Alman Sendikaları Konfederasyonu kurulmuştur. Alman Demokratik Cumhuriyeti'ndeki örgütlenme faaliyetlerinde esas alınan nokta "işkolu sendikacılığı" olmuştur. İşkolu sendikalaşma sonucunda toplam 16 işkolu sendikası teşekkül ettirilmiştir. Savaşın yıkımını üzerinden atan Almanya, Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından iki devlet

3 Ekim 1990 tarihinde resmi olarak birleşmiştir. Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi, sosyal ve ekonomik değişimleri beraberinde getirmiştir. Almanya, Doğu Almanya'nın getirdiği ekonomik yükleri de taşımak zorunda kalmıştır. Eskiden sağlıklı şekilde işleyen işçi-işveren-devlet modeli daha zor şartlar altında çalışmak zorunda kalmıştır. Sendikalaşma oranı Almanya'nın birleştiği 1990'lı yıllarda % 36 iken 2000'li yıllara gelindiğinde % 24 lere gerilemiş ve 2010'lu yıllarda ise daha da gerileyerek % 18 lere kadar düşmüştür. (Özmen, 2014: 32-36)

2.1.2.3. İngiltere

İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi, sendikacılık hareketinin ilk kıvılcımı olmuştur. İngiliz işçiler, Sanayi Devrimi'nin getirdiği şartlar sonucu, sendikalaşma ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu örgütlenme fikrinde yalnızca işçi hareketleri değil 1789 Fransız İhtilali'nde ortaya çıkan fikirler ve hatta Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlık hareketlerinin de etkisi vardır. Bütün bunların dışında sendikacılık fikrini asıl şekillendiren Chartizm, Owenizm ve Fabian Derneği gibi kuruluşlar ve akımlar olmuştur. Marksizmin de işçi hareketleri üzerinde yadsınamaz bir etkisi vardır ancak bu işçi hareketleri, İngiltere'de Marks'ın öngördüğü şekilde bir devrim niteliğine dönüşmemiştir. İngiltere'deki işçi hareketleri, bir ideolojinin yayılmasından öte, daha çok işçilerin ekonomik sıkıntılarından kaynaklanmıştır. Haklarını arayan işçiler zaman zaman işverenle ya da hükümetle çatışma yolunu seçmişlerdir. İşçi çatışmalarının daha çok büyümemesi için dönemin İngiliz hükümeti, sosyal tabakalar arasındaki farklılığı azaltma yoluna gitmiş ve sonuç olarak sınıf çatışmasını engelleyerek toplumda bir uzlaşma sahası oluşturmuştur. (Tütüncü,2015:493,539).

1824 yılında "Combination Laws Repeal Act Kanunu"nun çıkması, sendikaların yasal örgütler olarak kurulmalarına imkan tanımıştır. Bu kanunla birlikte sendikal örgütlenme tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde sendika hareketleri, ulusal bir hareket niteliği taşımaz. Ulusal anlamda ilk sendikacılığın İngiltere'de ortaya çıkışı 1851 yılında olmuştur. Makine ustalarının bir araya gelerek "Birleşmiş Makine Ustaları Sendikası" adıyla birleşmeleri İngiltere sendikacılığı açısından kayda değer bir olaydır. İngiltere'de genel oy hakkı, 1867 yılında başlamıştır ve bu tarihten itibaren başlayan grevler, önceki yapılan grevlerden fikir olarak daha farklıdır; zira 1867 yılından sonraki grevlerde kapitalizm ya da

sömürgeciliğe karşı çıkma olmamıştır, grevin amaçları işçilerin ezilmişlikleri ya da sömürülmüşlükleri değildir, hayatlarının ekonomik olarak daha iyi olma isteği vardır. Netice olarak 1880’lerde modern anlamda sendikacılık İngiltere’de başlamıştır. Örgütlenme sonucunda işçilerin siyasi bir güç olarak kabul edildiğinin ilk göstergesi ise 1894 Royal Komisyon Raporu sayılabilir. 1900’lü yıllara gelindiğinde işçilerle işverenler arasında ekonomik çıkarların ters düşmesi sonucu, sorunlar başlamıştır. Sermaye grupları ile işçi grupları arasında “kazan kazan” felsefesiyle bir yakınlaşma bu dönemde başlamıştır. Ortak çıkarlar neticesinde İngiliz burjuvazisi, İngiliz işçi sınıfını ehlileştirmek ve reformist bir bakış açısı kazandırmak yolunu seçmiştir ve sonuç olarak başarı kazanmışlardır.

Sendikal anlamda İngiltere’nin örgütlenmesi iki farklı yolla olmuştur. Bunlardan biri uzun yıllar mücadele verdikten sonra kurulan TUC’la (Trade Union Congress) aradıkları haklar, ikinci yol ise aranan ve istenen hak talepleri karşısında hükümetin kanunlarla ve mahkemelerle verdiği karşıt tepkilerdir. Sendikacılık tarihi, bu veriler ışığında beş döneme göre incelenebilir:

1067-1875 arası yıllarda TUC’un kuruluşu ve sendikal örgütlenmeler için mücadelelerine devam ettiren sendikalar, birlik olma gayreti içindedirler.

1. 1875-1890 arası yıllarda sendikaların hukuki olarak hangi zeminde oturtulmaları gerektiği hususu üzerine tartışmalar devam etmiştir. Nihayet anlaşılamayan hususlarda grev sözcülerinin statüsü netleştirilmiştir ve yapılan sözleşmelerin bozulma şartları üzerinde durulmuştur. Bu tür sorunlar, hukuk çerçevesinde çözülmüştür. Bu durum sendikaların önemli olduğu olgusunu daha da güçlendirmiştir.
2. 1890 ve 1900 yılları arasında sendikaların hukuki gücü ve siyasi güçleri artmıştır. Bilhassa ekonomik gelirlerinin artması, sendikaların ekonomik olarak tartışılmasına neden olmuştur. Bu tartışmaların neticesinde de sendika gelirlerinin bağımsız olması talep edilmiştir. Bu talep yalnızca ekonomik bir talep olarak görülmemiştir. Sendikaların ekonomik olarak bağımsızlığını elde etmeleri, siyasi bağımsızlığını da güçlendirecektir. Bu durum göz önünde bulundurulmuş ve sendikaların ekonomilerinin bağımsız olması talepleri, en zor kabul gören talepler arasında yer almıştır.

3. 1900- 1906 yılları arasında, sendikalar siyasi alanda da varlıklarını göstermeye başlamışlardır. Siyasi hareketlerin içinde bulunan sendikalar karşısında hukuki süreç başlatılmış ve sendikaların siyasi bir güç olarak sahnede olmasından duyulan rahatsızlıklar mahkeme yoluyla engellenme yoluna gidilmiştir. Sendikalar mahkemelerin bu kararını eleştirerek hukukun taraflı bir karar verdiğini savunmuşlardır. Sonuç olarak; sendikal hareket üzerindeki parlamenter etki, bu dönemde zayıflamıştır.
4. 1906 ve 1912 yılları arasında sendikal mücadele devam etmiştir. Bu dönemde sendikal militarist tutumlar göze çarpar. Militarist hareket grevleri daha da artırmış ve işçiler arasında şiddetli bir kolektif bilincin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Çatışmanın hızlanması neticesinde modern İngiliz İşçi Hukuku oluşmaya başlamıştır.

1918’de Birinci Dünya Savaşı sonra ermiştir; ancak İngiliz ekonomik sistemi kendini muhafaza etmeyi bu dönemde başarmıştır. Çok büyük bir savaşa girmiş olmasına rağmen, İngiliz Devleti’nin uzak sınırlarında bir çözülme göze çarpmamıştır ve enflasyon yüksek olsa da ciddi anlamda bir ekonomik bunalım yaşanmamıştır. Bu olumlu gelişmelerin dışında İngiltere’nin savaş sonrasında yaşadığı en büyük sorunlardan biri, kaynak sıkıntısı olmuştur. Bunun sebebi, ülkenin uzak sınırları değişmemiş olmasına rağmen, bağımsızlık hareketlerinin gözlemlenmesidir. Bu tür olumsuzluklar İngiltere’ye eskisi gibi para girişi olmasını engellemiştir. Bununla birlikte Avrupa’da devrimci bir sol hareketlilik Avrupa devletlerini etkisi altına almıştır. Churchill, bu gelişmeler neticesinde 1925 yılında bir hamle gerçekleştirerek İngiliz sterlin değerini yüzde doksan gibi büyük bir oranda düşürerek altın bazlı para sistemine geçmiştir. Amaç işçilerin ücretlerini kırmak ve üretim maliyetlerini düşürebilmektir. Bu olay sonrasında İngiliz ekonomisinin yapısı hemen hemen hiç bozulmamıştır. Savaş başlamadan önce 1914’te İngiliz Sendikalarına üye olan işçilerin sayısı 4.000.000 iken savaşın bittiği tarih olan 1918’de 6.500.000 olmuş, iki yıl sonrası olan 1920’de ise 8.344.000’e yükselmiştir.

Savaş sonrası İngiltere’inde işçileri bekleyen pek çok sorun olmuştur. Bu durumlara kısa sürede çözüm bulmadaki en büyük engel, işçi sendikalarının farklı çatılarda olmaları ve birlikte hareket edememeleri olmuştur. Bu sorunun bir an evvel giderilmesi amacıyla sendikalar birlikte hareket etme kararı almışlardır. 1921 yılında

bu amaçla “Ulusal İşsiz İşçiler Komitesi” adıyla işçiler örgütlenmişlerdir, 1924 yılında ise “Ulusal Azınlık Hareketi” adında bir hareket başlatmışlardır. Bu hareketin amacı İngiltere’de çalışan işçileri, fabrika komiteleri aracılığıyla birleştirmek, her sanayi kolunda birer güçlü sendika teşekkül ettirmek olmuştur. İngiltere’de o dönemde işsizliğin artması ve işçi ücretleri sorunu 1926 Genel Grevi ile karşılık bulmuştur (Tütüncü, 2015: 507-514).

İngiltere’de sendikacılık ayrıştırıcı bir sendikacılık olmaktan uzaktır. Sendikalar, merkezi bir yapıya sahiptir. Buna rağmen sendikacılıkta İngiltere kan kaybetmektedir. Sendikal yoğunluk 1970’lerde yüzde 50 civarındayken, 1990’larda yüzde 32 ye, 2000’lerde yüzde 29,5 ve nihayet 2010’larda yüzde 26,5’e düşmüştür (Mahiroğulları, 2013: 33).

İngiltere sendikalaşmanın anavatanı sayılabilir. Kamu görevlileri, silahlı kuvvetler ve emniyet mensupları dışında tam anlamıyla sendikalaşma hakkına her zaman sahip olmuşlardır. Kamu sendikacılığında bir diğer kısıtlama hükümete istihbarat bilgileri sunan Hükümet Haber Alma Merkezi (GCHQ) çalışanları olmuştur. Bu yasak ise güvenlik sebebiyledir. 1984 yılında GCHQ çalışanlarına getirilen yasak, ILO ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonunca ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından kaldırılmıştır. Yasak kaldırılırken getirilen kısıtlanmanın insan haklarına ve hukuka uygun olmadığı hususu dile getirilerek çalışanlar lehine karar verilmiştir (Ünal, 2012: 98).

İngiltere’de sendikal örgütlenmede İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra büyük bir gelişme görülmüştür. Bu gelişmenin ana sebebi sanayi sistemine yönelik kurumsal altyapı düzenlemeleridir. Bu düzenlemeler sendikaları dört ana noktada etkilemiştir:

- 1970’lerde yapılan kanuni düzenlemeler sendika üyeliğini destekler mahiyettedir ve toplu sözleşmenin kapsamını genişletmiştir. Bu hukuki düzenlemeyle kapalı işyeri uygulaması yasal hale gelmiştir ve yaklaşık üç milyon kişiyi kapsayan bir niteliğe bürünmüştür. Sendikal kaynakta kesinti sisteminin uygulanması genel manada uygulanmaya devam etmiştir.
- Yasal düzenlemeler sendikalar açısından oldukça avantajlıdır; zira bu düzenlemelerle çatışma yaşandığında sendikalar ayrıcalıklı konuma

gelmişlerdir ve işverenler karşısında daha etkili bir konumda yer almışlardır. Ayrıca sendikalara toplu pazarlık imkanı verilerek işverenleri daha da zorlayıcı bir statü oluşturulmuştur.

- Toplu iş sözleşmesi artarak devam etmiştir. Sendikalar işveren tarafından tanındığında ve muhatap alındığında, bu başarı sayılmıştır. Bu başarının akabinde üye sayısı hızla artma eğilimi gösteren sendikalar, kurumsal bir güvence sağlamışlardır. Toplu iş görüşmelerinin ekonomik anlamdaki getirileri de sendikacılığın önemini daha da artırmıştır.
- İngiliz Devleti'nin işveren olarak kamu sendikal üyeliğini desteklemesi, kamu işçileriyle toplu görüşme masasına oturması, sendikal örgütlenmenin daha da kurumsal bir şekilde sağlam temeller üzerinde yükselmesini sağlamıştır. Bunun neticesi olarak da sendikal yoğunluk artmıştır. Sendikaların bu artan nüfuzu politik olarak da etkin olmalarını sağlamıştır.

1980'li yıllara gelindiğinde devletin bu destekleyici tavrında ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. Sendikaların dokunulmazlıkları kısıtlanmıştır, kapalı işyeri uygulaması kaldırılmıştır, grev yapmak isteyenlere grev uygulaması getirilerek bir nevi baskı unsuru oluşturulmuştur. Üyelerin hareketlerinden de sendika sorumlu tutulmuştur. 1993 yılından itibaren “check-off” adı da verilen kesinti sistemi de güçleştirilmiştir. Sendikaların yasal bir zeminde yaptıkları grev hakkı da kısıtlanmıştır. Bunların dışında bireyler için sendikalara dava açabilme hakkı getirilmiştir. İşverenler açısından ise sendikası olmayan işçilere daha fazla ücret vermeleri sağlanarak, bir nevi sendikalı işçiler cezalandırılmıştır. 1993 yılındaki bir başka düzenleme ise “Adil Ücret İlkesi” uygulamasının var olması için gerekli olan yasaların ortadan kaldırılması olmuştur. Bu düzenlemelerle işverenler tarafından kabul edilmesi gereken sendikal örgütlenmedeki hukuki destek kaldırılmış ve sendikalar zor bir döneme girmişlerdir (Kağnıcıoğlu, 2011: 44,45).

İngiltere sanayi bağlamında Avrupa Birliği'nin “sosyal ortaklık” modelini benimsemiştir. Sosyal ortaklık ilkesinin getirdiği sorumlulukla da “sınıf savaşı” temeline dayanan sistemden vazgeçmiştir. Bütün bu yaşananlar İngiltere için Kolektif

endüstriyel hareketin zayıfladığını, parçalandığını göstermektedir. Sendikalarla yapılan sözleşmelerde, ortak antlaşmalarda, danışmanlık kurumlarında artık İngiliz Endüstri ilişkileri, yeni bir sistem benimseme yolundadır. Avrupa-Amerika modeli karışımı bir sistem olan bu modelle Amerika sistemindeki gibi, hiçbir sendikal örgütlenme kanuni olarak devlet güvencesinde değildir. Toplu görüşmeler, grev hakkı, sendikal örgütlenme gibi endüstri ilişkileri kendi içinde, kendilerine bir değer biçmek zorundadırlar. Bu yeni modelde İngiltere; sistemin sendikalı ya da sendikasız, bir şekilde işleyeceğine inanmaktadır (Kağnıcıoğlu, 2001: 59).

İngiltere’de 2010 sonrasında bütün dünyada etkisini gösteren ekonomik krizle birlikte sendikalar da zor anlar yaşamıştır. Bunun öncelikli sebebi de bütçe problemlerinden kaynaklanmaktadır. (Ünal, 2012: 98-99). İngiltere’yi diğer Avrupa devletlerinden ayıran en önemli husus uzun süreli bir istikrarı kendi içinde barındırmasıdır. Sanayi Devrimi’nden itibaren yaşanan pek çok olumsuz duruma rağmen sendikalar varlıklarını tehdit edecek kadar ciddi bir durumla karşı karşıya gelmemişlerdir (Kağnıcıoğlu, 2001: 43).Sendikacılık faaliyetleri günümüzde olduğu gibi ve daha sonraki dönemlerde de inişli çıkışlı da olsa İngiltere’de devam edecektir.

2.2.Amerika Birleşik Devletleri’ nde Sendikacılığın Ortaya Çıkışı

ABD’de sendikacılık 1700’lü yıllara dayanır. İlk sendika, Philadelphia’da 1794 yılında ayakkabıcılar tarafından kurulmuştur. İlk sendika üyeleri, aynı meslek ve zanaat dalında aynı bölgede çalışanlardan oluşmaktaydı; dolayısıyla örgütlenme düzeyi yereldi ve nitelikli işçilere yönelik meslek sendikacılığı ilkesi benimsenmişti.

ABD’de sendikalar, güçlü yapılarıyla çalışanların çıkarlarını korumak yolunda hareket etmişlerdir. ABD’de 1880’li yıllarda ortaya çıkan tepe örgütlenmeleri çerçevesinde kurulan beş federasyondan en önemlisi 1886 yılında kurulan ve bugünde faaliyetlerini yürütmekte olan American Federation of Labor’dur. Meslek sendikacılığını en önemli örgütlenme ilkesi olarak ele alan AFL’nin; Amerikan toplum yapısı ve ekonomik sistemin dikkate alarak politikadan uzak durmak, toplum yapısını değiştirmeye yönelik radikal eğilimlere ilgi göstermeme, çatışmayı değil uzlaşmayı temel almak, toplumun tümünü temel almak, toplumun tümünü değil

yalnızca işçilerin çıkarlarını korumaya yönelmek gibi ilkeleri, günümüz Amerikan sendikacılığının da temellerini oluşturmuştur. (Han,2012: 24)

Doktriner kaygılar taşımaksızın üyelerine daha iyi çalışma koşulları ve maddi çıkarlar sağlamaya yönelik mesleki ekonomik sendikacılığın en tipik örneği Amerika Birleşik Devletleri sendikacılığıdır. ABD’de ilk sendika, 1972 yılında Flidelfiyalı ayakkabıcılar tarafından kurulmuştur. Bu ilk sendikayı, New York ve Bostonlu marangozlar ve matbaacıların kurdukları sendikalar izlemiştir. Ancak, başlangıçta işverenlerin sendikalaşmaya hoş bakmamaları, ayrıca sendikaya üye olmak isteyen işçilere sendikalı olamama koşulu getiren “Yellowdog” anlaşmalarının varlığı bir süre sendikalaşmanın cılız kalmasına neden olmuştur.

19. yy. ın sonlarına doğru, ABD’ de “idealist görüş” ve “gerçekçi görüş” olmak üzere sendikal hareketi iki görüş etkilemiştir. İdealist görüşün temsilciliğini, radikal sosyalist Emek Şövalyeleri adlı örgüt yapmıştır. Emek şövalyeleri, çalışma koşullarının düzeltilmesi ve ücret sisteminin değiştirilmesi gerektiğini savunarak işçi hareketine politik içerik kazandırmanın gerekli olduğuna inanmıştır.

Mülkiyet sistemini değiştirme ve kooperatifleşme gibi radikal değişiklikler öngören idealist görüşün temsilcisi emek şövalyeleri üretim birliğine dayanan yeni bir toplum yapısı oluşturmak için mücadeleye başlamış, faaliyetlerinde tedhiş hareketleri ve uzun süreli grevler yer almıştır. Ne var ki Amerikan işçi sınıfı, Emek Şövalyeleri’nin mücadele yöntemlerini benimsememiş, dolayısıyla örgüt sürekli üye kaybetmiş ve sendikal alandan silinmiştir.

Amerikan sendikacılığını etkileyen ikinci görüş olan “gerçekçiler”, günümüzde Amerikan sendikacılığına hakim olan pragmatik görüşün nüvesini oluşturacak şekilde siyaset dışı (apolitik) bir sendikacılık ve uzun vadeli toplumsal amaçlar yerine kısa vadeli ekonomik çıkarları savunmuştur. Bu bağlamda Gerçekçiler’ in sendikacılıkla ilgili faydacılığa dayalı görüşlerinin işçi kesiminde rağbet görmesiyle Amerikan sendikacılığının tepe örgütü “Amerika İş Federasyonu” 1886’ da kurulmuştur.

AFL’nin ilk kongresinde başkanlığa seçilen Samuel Gompers, Amerikan sendikacılığının günümüzdeki pragmatist konumunu belirleyen genel başkanıdır. Gompers, sendikacılıkta ilke olarak benimsediği üyelerine yönelik faydacılığı, toplu

pazarlık yoluyla elde etmeyi öngörmüş; “Daha fazla, burada ve şimdi” şeklinde özetlenen felsefeyle bir çok hakkın toplu pazarlık yoluyla alınacağına inanmıştır.

2.3. Türkiye’ de Sendikacılığın Ortaya Çıkışı

Cumhuriyetin kurulmasından sonra pek çok defa kesintiye uğrayarak günümüze kadar gelen sendikacılığın memurları da içine alacak şekilde şekillenmesi hemen olmamıştır; bunun sebebi memurların bir patronlarının olmayışı, tamamıyla devlete bağlı olarak çalışmaları ve farklı bir statüye sahip olmalarıdır. Bu durum sadece Türkiye’de değil dünyada da bu şekilde bir gelişim sergilemiştir. Cumhuriyet’in ilanından sonra 1926 yılında çıkarılan Memurlar Kanunu içinde geçen “egemen statü” kavramını Sıddık Sami Onar şöyle açıklamıştır. “... memurun devlete karşı olan vaziyeti ile amelenin patrona karşı olan vaziyeti arasında derin farklar mevcuttur. Devlet ve memur birlikte teşkil ettikleri halde amele ve patron ayrı sınıflara mensup kimselerdir. Halbuki memurların karşısında devlet bir sınıf mahiyeti arz etmez...” Bu tanım da açıkça göstermektedir ki memurların diğer işçiler ve patronların dışında bir statüsü vardır ve bu statü kanunla da belirtilmiştir; ancak memurların özlük hakları, kişisel istekleri ve çalıştığı devlet kurumunda yaşanan mağduriyetler onların da kendi içlerinde örgütlenmelerini ve bir hak arama gerekliliğini ortaya koymuştur. 20. Yüzyılın bilhassa ikinci yarısından sonra dünyada gelişmeye başlayan memur sendikacılığında 1960’lı 1970’li yıllarda Türkiye de etkilenmiş ve nihayet 1978 yılında 151 sayılı ILO Sözleşmesi ve 159 sayılı tavsiye uygun görülmüş, kabul edilmiş ve bunun neticesinde de yasal haklar ortaya konmuştur. Kamu hizmetinde de sendikalaşma süreci böylece netleşmiştir (Gülmez, 1996: 17).

Küresel gelişme sürecinde emek, özellikle ülkemizde payı giderek azalan ve aldığı pay içerisinde de eşitsizliği giderek azalan heterojen bir özellik arz etmektedir. Bu durum kamu sektöründe emeğin hem trendlerdeki değişimleri yönünden hem de teorik anlamda yeni değişim ve içerik kazanmıştır. Bu anlamda küreselleşmenin sosyal etkileri Türkiye’deki emek kesimini dış-ıç ticaretin çevresel boyutlarıyla çok faktörlü bir kıskaç oluşturarak katma değer istihdam büyümesi açısından sınırlılık getirmiş ve Türkiye’nin dış kaynaklı bir büyümesini zorunlu hale getirmiştir. Buradan

hareketle küresel gelişme genelde emek kesimine etkileri olumsuzken, Türkiye’deki emek kesiminin kendini sendikal örgütlenme noktasında sınırlandırması ciddi kaymalar yaratmasını sağlamıştır. Türkiye’de istihdam yönünden bir cins eşitsizliğin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu kendine en çok eğitim eşitsizliği şeklinde kendini bulmaktadır. (Bakırdaş, 2008: 372,376).

Türkiye’de öğretmen sendikal faaliyetleri farklı araştırmacılar tarafından yapılmış olsa da benzer biçimlerde ele alınmışlardır. Araştırmacılar, sendikal örgütlenmeleri, genellikle cumhuriyetten önceki dönem(1908-1923) ve cumhuriyetten sonraki dönem olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Cumhuriyetten sonraki dönemi kendi içinde: 1923-1946 Dönemi, 1946-1960 Dönemi, 1960-1971 Dönemi, 1971-1980 Dönemi, 1982-2001 Dönemi ve 2001 yılı sonrası olmak üzere toplam 7 farklı evrede ele almışlardır. (Akyüz, 1980: 5,38; Altunya, 2008:12,26; Baysal, 2006:9,19; Serinoğlu, 2004:22,43).

2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Batı Avrupa’da endüstri devrimiyle iktisadi şanslarını kaybederek çöken zanaat hayatının usta ve kalfaları yeni ortaya çıkan fabrika sanayinin vasıflı işgücünü oluştururken, Osmanlı toplumuna Batı’nın fabrika sanayi ürünlerinin kapitülasyonların yarattığı olanaklarla rahatlıkla girebilmesi, küçük zanaat hayatının ağır bir darbe yemesine yol açmıştır. Bu çöküş bir sanayileşme hareketi ile tamamlanamadığı için, zanaat hayatının işsiz kalan usta ve kalfaları sanayi işçisi haline dönüşmemiş ve “meslek sendikacılığı” ortaya çıkamamıştır. Böylece Batı’daki organik zanaat hayatından fabrika sanayine geçiş modeli, Osmanlı toplumunda aynı örneği tekrar edememiştir. İşçi hareketleri sanayileşmeden soyutlanamayacağına göre, imparatorluğun sınırlı sanayileşmesi içinde, işçi hareketleri de gerek nicelik ve gerek nitelik yönünden sınırlı kalmıştır. Böylece işçi hareketlerinde, mesleki amaçlar yerine, siyasi eğilimler nispi kuvvet kazanmıştır (Ekin, 1989: 224).

Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan evvel, Osmanlı Devleti’nde ya da daha önceki Anadolu uygarlıklarında -bilinen manada- sendikal örgütlenme ve sendikal hak görülmemiştir. Bununla birlikte Anadolu’da “ahilik” adı verilen teşkilatı, ortak

hak ve menfaat birliği olarak belirli bazı meslek ve sanat erbabları arasında görmek mümkün olmuştur. Bu kuruluşlar bazılarında günümüz sendikacılığının ilk örnekleri olarak kabul edilebilir. (Bibilik, 2008:44,45).

“Sendika” kavram olarak her ne kadar geç kullanılsa da dünyada ilk toplu görüşme ve sözleşmeler 1776 yılında Kütahya’da Fincancı esnafı ile kayıt altına alınmıştır. Günümüzdeki anlamda “Sendika” kavramının ilk dile getirildiği durum ise Prens Sabahattin’in “Teşebbüs-üs Şahsi ve Adem-i Merkeziyet Cemiyeti” olmuştur. 1895’te kurulan “Osmanlı Amele Cemiyeti” ise Sendikal faaliyetlerin işçi bazında bugünkü manada ilk örgütlenmesidir. (Demiryürek, 2008:14).

Birçok sanat ve sınıf örgütlenmesi, bu tarihten itibaren dalga dalga yayılmış ve 1908 yılına gelindiğinde “Encümen-i Muallim” adı altında ilk kez öğretmenlerin bilinçli olarak örgütlendiği görülmüştür. 1920 yılında “Türkiye Muallime ve Muallimler Dernekleri Birliği” , cumhuriyetin ilanından iki yıl sonrasında ise “Türkiye Muallimler Birliği” kurulmuştur (Baysal, 2006:9,19,Altunya, 2008:12,26).

Sendikacılık alanındaki ilk esas kanuni düzenleme Osmanlı Devleti’nde 1908 Anayasası ile olmuştur. Bu anayasayla birlikte halka sendikal faaliyet hakkın tanınmış ve örgütlenme kanunla düzenlenerek canlandırılmıştır. Bu durum grevlerin yapılmasıyla meyvelerini vermeye başlamıştır. Hukuki düzenlemenin 1908 de olduğu net olsa da bu tarihten önce de resmi olmasa da dernekleşmelerin varlığı görülmektedir. Ameleperver Cemiyeti’nin 1908 öncesinde bir dernek statüsünde var olması, bu durumu kanıtlar niteliktedir. (Çevikbaş, 2010:17).

Eğitim üzerine sendikacılığın ilk kez 1908’de 2. Meşrutiyet’in getirdiği anayasa sonrasında görüldüğu söylenebilir. 2. Meşrutiyet anayasasıyla öğretmenlere dernek kurma hakkı verilmiş ve bu sayede pek çok mesleki örgüt faaliyet göstermeye başlamıştır. Öğretmenler de bu anayasal ortamdan faydalanarak ilk kez İstanbul’da Darülfünun ve Darümuallimin Okullarından mezun olan öğretmenler tarafından “Encümen-i Muallim” adıyla kurulmuştur. (Yıldırım, 2007: 50).

1908 yılı sadece işçiler için değil öğretmenler için de önemli bir tarih olarak karşımıza çıkar. İlk öğretmen örgütü olan “Encümen-i Muallimin” bu tarihte kurulmuştur. Bu örgütün ilk başkanı ise İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin önemli isimlerinden olan Emrullah Efendi’dir. Aynı kişinin sonraki dönemlerde Eğitim Bakanı olarak görev alması da manidardır. Bu durum devlet içinde örgüt- devlet-

siyaset arasındaki ilişkiye verilebilecek ilk örneklerdendir. Sonraki dönemlerde Hukuk-u Muhafaza-i Muallimin (Öğretmen Haklarını Koruma Derneği) Zeki Bey tarafından kurulmuş ve bu iki cemiyet Cemiyet-i Muallimin çatısı altında birleşmiştir. Bu Örgütlerin temel amacı, öğretmen haklarını muhafaza etmek, yabancı ülkelerle işbirliği yaparak Osmanlı eğitimini diğer devletlerin nazarında daha olumlu göstermek, meşrutiyetin toplumun bütün birimlerinde yaşatıldığını ispat etmek gibi amaçlar gütmektedir. Bu örgüt 1909 yılında cereyan eden 31 Mart vakasından sonra kapatılmış ve Zeki Bey ise bir süre tutuklu kalmıştır. 1913 tarihinde Geçici İlköğretim Yasası yürürlüğe girmiş ve ilköğretim kuruluna üye seçmek için ilkokul öğretmenleri bir araya gelmiştir. Öğretmenler kendilerini temsilen bir dernek kurmak fikrini dile getirmişlerse de yönetimin baskısından çekinişler ve bu düşüncelerini pratiğe dökememişlerdir (Gemici, 2008:87).

Osmanlının son döneminde girilen büyük savaşlar ülkenin özellikle erkek nüfusunu azaltmıştır. Sonrasında devam eden Kurtuluş Savaşı geriye kalan çok az erkek nüfusunda vasıf olarak da azalma meydana getirmiş ve vasıflı işçi sayısında gözle görünür bir azalma yaşanmıştır. Yeni bir ülke zor şartlarda kuruluyordu ve insan gücünden sanayiye kadar, ekonomiye kadar pek çok eksik söz konusu idi. Bu durum Sendikalaşma sürecini daha da geriye itmiştir ve öncelikli olarak görme fırsatını ele vermemiştir. Memleketin pek çok tarım arazisinin değerlendirilmesi gerekliliği, yol açmak, fabrika kurmak gibi ekonomik büyüme faaliyetlerine duyulan acil ihtiyaç, sendikacılık faaliyetlerini arka plana itmiştir (Işık, 2013: 10).

Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesi sendikal örgütlenmeye de yeni bir başlangıç ve ivme kazandırmıştır. Savaşın bitmesiyle 8 Mart 1918 tarihinde ilkokul öğretmenleri “ Muallimler Cemiyeti” adı altında bir oluşum içine girmişlerdir. İlkokul öğretmenlerinin kurduğu bu derneğe, ortaöğretim ve yüksek öğretim öğretmenleri ilgisiz kalmışlardır. 1920 yılının nisan ayından maaşlarını alamayan öğretmenler olduğu için yapılan grevde, bu dernek grevle ilgisinin olmadığını beyan etmiştir. 1918 yılının sonlarına doğru yeni bir öğretmen cemiyeti kendini göstermiştir. Bu cemiyet Mekatib-i İptidadiye Muallimleri Cemiyeti(İlköğretim Öğretmenleri Derneği) ismiyle teşekkül etmiştir. İlköğretim Öğretmenleri Derneği ilk genel kurulunda oluşturulan yönetim kurulunun 6'sı kadın ve 6'sı erkek 12 kişiden oluştuğu düşünüldüğünde 1921 yılı Türkiye'si ve eğitimi adına şaşırtıcı ve sevindirici bir sonuç elde edilecektir. Bu dernek İstanbul'daki birçok derneğe de öncülük etmiştir. Aynı yıllarda 1921 'de

İstanbul dışında da öğretmen örgütlenmeleri görülür. Bursa'da kurulan “ Muallim Yurdu” derneğinin başkanı Ethem Nejat Karadeniz'de boğulmuştur. (Gemici, 2008:87,88).

Birinci Dünya Savaşı sona erip Milli Mücadele Dönemi başladığında İstanbul'da ve Ankara'daki öğretmenlerin örgütlendikleri görülecektir (Eraslan, 2012:3). 3 Mayıs 1920'de, TBMM'nin Ankara'da açılmasından sonra oluşturulan bakanlar kurulunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın oluşturulduğunu görmekteyiz. 1920 yılının temmuz ayında Ankara Lisesi öğretmenleri tarafından “ Muallime ve Muallim Cemiyeti” adında bir dernek oluşturulmuş ve hatta 21 Temmuz 1920 yılında TBMM Başkanlığına bir davetiye göndererek, TBMM'yi “ mevlit” e çağırmıştır. BU davet TBMM'de de çok uygun görülmüş ve takdir edilmiştir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı olan Dr. Rıza Nur bir genelge göndererek bu kurulan derneğin her yerde şubelerinin açılmasını istemiş. Oluşturulan bu cemiyet zaman zaman tenkit edilir, bunu sebebi ise dönemin şartlarına göre “ birlik” fikriyle hareket eden derneğin bakanlıkla iç içe oluşundandır. Nitekim derneğin başkanı, Milli Eğitim Bakanlığında genel müdürlük görevini de yürütmektedir (Gemici, 2008: 88).

Bu dönemdeki sendikalar hükümetin nüfuzu altında olduğu için sıklıkla eleştirilmiştir. 7 Mayıs 1921 tarihinde Türkiye Muallime ve Muallimler Cemiyetleri Birliği adını alan derneğin başkanı Bursa Milletvekili Baha Pars'tır. Bu cemiyetin yönetim kuruluna bakıldığında iki öğretmen hariç (Sadri ve Leman) milletvekili ya da devlet yönetiminin önemli isimlerindendirler. 1920 yılında Muallimler Cemiyetleri Derneği Fahri Başkanı olan Mustafa Kemal Atatürk'ün desteği ile öğretmenlik mesleğini, sosyal statüsünü korumak, ekonomik durumlarını iyileştirmek, geliştirmek ve Milli Mücadele'de katkı sağlamak amacıyla “ Türkiye Muallimeler ve Muallimler Derneği” adıyla yeni bir oluşum faaliyete geçirilmiştir. Bu derneğe Milli Eğitim Bakanlığı da destek vererek Antalya, Konya, Amasya Denizli gibi vilayetlerde şubeler açmışlardır. Bu durum göstermektedir ki 1921 yılında taşrada da bu dernek etkin bir hareket alanı kazanmıştır (Eraslan, 2012:3).

Devlet yönetiminin koruyuculuğu ve gözetimi altında olan birlik önemli devrimci atılımlarda bulunmaktan da geri durmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti 15-21 Temmuz 1921'de Maarif Kongresi'ni toplamıştır. Açılış konuşmasını Mustafa Kemal'in yaptığı bu toplantıyla dernek önemli bir atılım yapmış ve koruyuculuğunu

devletin yaptığı ve devletin gözetiminde olan bir organizasyon gerçekleştirmiştir. Maarif bakanlığının desteğini alan bu kongre, milli eğitimin ilk şurası kabul edilebilir. (Gemici, 2008:89).

“Encümen-i Muallim” derneğinden sonra, aynı görüşlerle bir arata gelen öğretmenler “Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti” adında yeni bir cemiyet teşekkül ettirmişlerdir. (Akyüz, 1970:1,4). “Encümen-ü Muallimin ve Muhafaza-i Hukuk-i Muallim Cemiyeti” ortak bir amaçla hareket etmeye başlamış ve bu yüzden iki farklı cemiyet altında devam etmelerinin gerekli olmadığı hususunda anlaşmışlardır. İki cemiyet aldıkları kararla “Cemiyet-i Muallimin” adı altında birleşmiş ve sonlarına doğru yeni bir isimle eğitim örgütlenmesi serüvenlerine devam etmişlerdir. 1909’da İstanbul’a gelen Hareket Ordusu, İstanbul’un siyasi yapısı yanında pek çok konuda sosyal hayatını etkilemiş ve Cemiyet-i Muallimin kısa süre içinde geçmiş dağılmıştır. 1909 sonrası çıkartılan Cemiyetler Kanunu’yla örgütlenmeler tamamıyla yasaklanmıştır (Yıldırım, 2007:60).

Dünya Savaşı’ndan sonra 1918’de “Muallimler Cemiyeti” ismiyle yeni bir öğretmen cemiyeti kurulmuştur. Öğretmenlerin bu süreçte dernekleşmelerindeki amaçlarından biri de Kuvayı Milliye içinde yer almaları ve Anadolu’da Kuvayı Milliye’ye gizlice silah taşımalarıdır. Bu durum bize sendikacılığın sadece kişisel ve meslek topluluğu olarak değil, zamanı geldiğinde ülkeyi bir bütün olarak kucaklayabileceğini ve ilkenin kaderinde söz sahibi olabileceklerini net olarak göstermektedir.(Öcal, 1998: 34).

Siyasi buhranlar, Kurtuluş Savaşı ve devletin ölüm kalım mücadelesi gibi pek çok olumsuz durum 1920’lere kadar ilkökul öğretmenlerinin uzun süre maaş alamamalarına neden olmuştur. 1920’lerden sonra da maaşlarını alamayan ilkökul öğretmenleri 1920’de protesto eylemleri yapmışlardır; fakat Muallimler Cemiyeti bu protesto eylemlerini desteklememiştir. Protesto hareketlerini desteklemeyen “Muallimler Cemiyeti”, bu kez öğretmenlerin kendini protesto etmesiyle karşı karşıya kalmış, cemiyetten ayrılan büyük bir öğretmen kitlesi “Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti” adı altında yeni bir dernek teşekkül ettirmişlerdir. (Göldaş, 1986: 4).

23 Nisan 1920’de TBMM açılmıştır. Temmuz 1920’de ise Öğretmenler tarafından “Türkiye Muallimler ve Muallimeler Cemiyetleri Birliği” kurulmuştur. Bu

cemiyet, öğretmenlerin sendikal örgütlenme safhasındaki ilk örgütlenme kabul edilebilir (Meydan, 1986: 8).

2.3.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet Dönemi sendikal anlayışı kendi içerisinde daha akademik tanımlama yapılabilme açısından üç döneme ayrılmış ve bu üç dönem öğretmen örgütlülüğü, tarihsel bir perspektifle incelenmiştir.

2.3.2.1. 1924-1960 Arası Dönem

Öğretmen örgütleri Osmanlının son döneminde oldukça dağınık biçimde şekillense de cumhuriyetin ilan edilmesinin ardından yeni bir hareketlilik kazanmıştır. Bu hareketlilik ve yeniden örgütlenme sürecinde ise, yeni oluşumlara şekil veren fikir ve çalışma CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) tarafından yapılmış ve yönetilmiştir. Bunda CHP'nin kurucularının aynı zamanda devletin kurucuları olduğu gerçeği de etkili olmuştur (Suğur, 1999:7).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Kemalist ideoloji, dayanışma esasına dayalı bir kalkınma politikası benimsemiş ve bu politikanın devamında iş gördürme politikası olarak da devletçi-seçkinci bir ekonomi modelini benimsemiştir. Bu benimsemenin temelinde bilinçli bir tercihten ziyade dönemin şartlarının zorunluluğu göze çarpar. Devletçilik ilkesinden hareketle kamu yatırımlarının ülkenin pek çok sahasında etkili olması önemliken 1940'lara gelindiğinde özel sektöre de imtiyazlar tanınarak, özel sektör içinde çalışanların emek karşılığı hayatını idame ettirmesi politikası da devletçilik politikasının yanında yer almıştır (Güzel, 2008: 118,121).

Birçok sanat ve sınıf örgütlenmesi, 1895 ten itibaren dalga dalga yayılmış ve 1908 yılına gelindiğinde “ Encümen-i Muallim” adı altında ilk kez öğretmenlerin bilinçli olarak örgütlendiği görülmüştür. 1920 yılında “Türkiye Muallime ve Muallimler Dernekleri Birliği”, cumhuriyetin ilanından iki yıl sonrasında ise “Türkiye Muallimler Birliği” kurulmuştur. Bu birlik 1935 yılına kadar devam etmiştir. 1946'da öğretmenler “Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonu” nu kurmuşlardır, sonraki

zamanlarda 1965 yılına kadar sessiz bir çağ yaşayan öğretmen dernek ve birlikleri 1965 yılında yapılan yasal bir düzenleme ile sendika kurma iznine sahip olabilmışlerdir (Baysal, 2006:19,Altunya, 2008:26).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonraki süreçte yapılan 1924 Anayasası'nda dernek, vakıf gibi örgütlenmelerin kurulmasının tabi bir hak olduğu ifade edilmiştir. Öğretmen örgütleri bu dönemde de belirgin bir şekilde sistemli örgütlenmeye geçmişlerdir (Öztekin, 1989: 23).

Cumhuriyetin merkezinin Ankara'ya taşınmasıyla Ankara'da faaliyet yürüten Türkiye Muallimler Birliği gün geçtikçe daha çok güçlenmiş, bu durumun sonucu olarak da İstanbul'daki Muallimler Cemiyeti ile Mekatib-i İptidaiye Muallimler Cemiyetleri kendilerini feshedip Ankara'daki bu öğretmen cemiyeti çatısı altında birleşmişlerdir (Akyüz, 1978:40).

1925 yılında görülen Şeyh Sait İsyanı'nın olumsuz sonuçlarından biri de cemiyetler üzerinde görülmüştür. Şeyh Sait isyanı üzerine çıkarılan Taktîr-i Sükûn kanunu ile dernek, cemiyet, vakıf ve her türlü mesleki örgütlenme yasaklanmıştır. Bu yasakların neticesi olarak da öğretmen cemiyetleri kapatılmış ve faaliyetleri sona etmiştir (Önsal, 2010:8).

1925 yılına kadar öğretmenler İstanbul ve taşra (Anadolu) örgütlenmeleri adında iki coğrafyada örgütlense de bu tarihten sonra bütün öğretmen örgütlenmeleri tek çatı altında toplanmayı başarmıştır: Türkiye Muallimler (Öğretmenler) Birliği. Kurulan birliğin ilkesi ve misyonu oldukça nettir. Öğretmenlerin haklarını korumak, çıkarlarını gözetmek, öğretmenlik mesleğinin ulviliğini muhafaza edebilmek, saygınlığını artırmak ve mesleğin onurunu yüceltirken düşünsel olarak ve sosyal olarak mesleğin onuruna uygun şekilde hayat standardını yükseltmek, yetiştirecekleri yeni kuşağı, cumhuriyetçi ve çağdaş hayat normlarına uygun şekilde yetiştirmek olacaktır. Bu örgütlenmenin başkanlığına Mustafa Necati getirilmiştir. Mustafa Necati'nin aynı zamanda Milli Eğitim Bakanı olduğu düşünüldüğünde bu örgütlenmenin bir devlet politikası olarak var olduğu da görülecektir. Mustafa Necati, öğretmenlerin statülerini ve özlük haklarını gözle görülür derecede iyileştirmiş ve açtığı öğretmen okulları ve kurslarla da öğretmenlik mesleğine nitelikli katkılar sağlamıştır (Gemici, 2008:89).

1926'da çıkarılan Memurlar Kanunu ile Türkiye Cumhuriyetinde görevli olan memurlar, pek çok ayrıcalıklı hakka kavuşmuş oldular. BU ayrıcalıklı durumun da beraberinde getirdiği olumsuzluklar olmuştur. İşçiler ve işverenler arasındaki statünün dışında tutulan memurlar, onlardan farklı olarak serbestlik te sınırlı bir durumda olmuşlardır. Bu sınırlılık, örgütlenme hakkı için de geçerlidir ve sendikal haklar bu kanunla kısıtlanmıştır (Suğur, 1999: 153,176).

1928 yılında Latin harflerinin kabul edilmesiyle başlayan eğitim seferberliği, geniş bir öğretmen alımını da beraberinde getirmiş ve o günden itibaren öğretmenlik toplum içinde ve devlet bazında önemli bir konuma yükselmiştir. Öğretmen sayısının oldukça fazla oluşu ve toplumdaki işlevini pek çok manada –menfi ya da müspet yönde- değiştirse de, bu mesleğin uzmanlık isteyen bir alan olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkar (Gökçe, 2009: 10).

Memurlar Kanunu ile (Memur Kanunu) 1926'da işçilerin dışında pek çok ayrıcalığa kavuşan memurların devleti işveren olarak görmeleri neticesinde özel bir statüleri ortaya çıktı. Özlük hakları fazla olsa da hayatının ve işlerinin siyasetten uzak durması gerekliliği memurların hareketlerini işçilere nazaran sınırlandırdı. Bu sınırlanma temel manada memurların klasik anlamda örgütlenememelerinde de etkili olmuştur (Suğur, 1999: 153,176)

Devam eden 1931-1945 yılları arasındaki döneme baktığımızda bu dönemi bir ara dönem ve resmi örgütler dönemi olarak adlandıranlar olmuştur. Bu tespitin temel nedeni, örgütlenmelerin devlet eliyle ve yönlendirici şekilde olmasıdır. Bu durumda bilhassa 1938 yılında “3512 Sayılı Cemiyet Kanunu” ile memurların örgütlenmelerine yasak getirilmiştir. Böylece memur örgütlenmeleri bu süreçte sekteye uğramış oldu (Eraslan, 2012:4).

Cumhuriyet kurulduktan sonra öğretmen örgütlenmeleri iniş çıkışlar yaşasa da 1932'de Halkevleri'ne Bakanlar Kurulu kararı ile öğretmenlerin üye ve yönetici olabilmelerinin önü açılmıştır. Böylece halkevlerinde pek çok öğretmen aktif olarak görev almıştır. Bu durum da öğretmenlerin örgütlenmelerinde ayrı bir dönüm noktası olmuştur (Demir, 2009:15).

Köy Enstitüleri'nden mezun olan öğretmenler de gerek halkevlerinde gerekse diğer sivil toplum örgütlerinde görev yapmaya başlamışlardır. Bu okullardan mezun olan öğretmenler okulun programları gereği, demokratik bir ortamda yetişiyor ve

çoğunsal katılımı destekliyorlardı. “Pedagojik Demokrasi” ye dayanan bu sistemden yetişen öğretmenlerin, sendikal örgütlenmede yadsınamaz bir rolleri olmuştur (Gemici, 2008: 90).

Tek Parti Dönemi bitip Çok Partili Dönem başladığında tarihler 1946’yı gösteriyordu. Bu geçiş sürecinde örgütlenmeler de değişikliğe uğramıştır. Her meslek grubu kendi içinde örgütlenmiş ve kendi derneğini kurmaya başlamıştır. Bu durum her ilde farklı iş kollarının örgütlenmeleri sonucunu doğurmuştur; fakat şu bilinmelidir ki bu derneksel örgütlenmeler bugünkü anlamda ve işlevde örgütlenmeler olmamışlardır. Söz konusu örgütlenmelerin bir kısmı “ dernek” adını alırken bazıları “sandık” ismini almış ve bunların dışında da farklı isimler altında birleşenler görülmüştür (Eraslan, 2012:4).

5 Haziran 1946’da dünya siyasetinin ve Türk siyasetinin değişmesi kanuni değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Cemiyetler Kanunu getirilerek kaldırılan sendikal örgütlenmeler, bu tarihten sonra resmi güvence altına alınmış, sendika kurma hakkı tekrar verilmiş ve bu kararlar hızla sendikacılık faaliyetleri görülmeye başlamıştır. Kısa bir süre sonra ise 17 Aralık 1946 yılında sıkı yönetim kararıyla sendikal örgütlenmeler ve Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi, Türkiye Sosyalist Partisi, bu partilerin yayın organları da kapatılmıştır. Bu durum, dünyadaki siyasi düzenle de paralel gelişmiştir. Siyasi partilerin sendikal faaliyette bulunan kitlelere nüfuz etmesi ve onları yönlendirme isteği bu kararda doğrudan etkili olmuştur (Uçar, 2010:88).

İkinci Dünya Savaşı, dünya sistemini de değiştirmiş ve yeni kurulan Birleşmiş Milletler’in altında yeni örgütlenmeler meydana gelmiştir. Bu uluslararası örgütlenmeler içinde Türkiye de yerini almıştır. “Yeni Dünya Sistemi” içinde yapılan antlaşmalar gereği, Türkiye’nin demokrasiye geçme süreci hızlandırılmak istenmiş ve demokratik esaslar üzerine çalışmalar tesis edilmesi hususu üzerinde durulmuştur (Bibilik, 2008: 47).

Bu durum, demokratikleşme sürecini başlatmış ve bu etkinin sendikal örgütlenmeyle devam etmesi birlikte olmuştur. Demokrasinin halka bu şekilde yansması gerekliliği düşünülmüştür. Demokrasinin sendikal hakları etkilemesi ve Cemiyet Kanunu’nun kaldırılması, yeniden sendikal örgütlenmelerin kurulmasını sağlamıştır. Bu örgütlenme hareketi başlamış olmasına rağmen 1947’de çıkarılan İşçi

ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanunu ile kamu görevlilerini sendikal örgütlenme kapsamının dışında bırakılmıştır (Gemici, 2008:91, Demir, 2013:38).

Çok partili döneme geçildiğinde işletmelerin ve sanayinin daha çok şehir merkezlerinde kurulması, beraberinde kente göçü getirmiştir. Kent yaşamına ve fabrikada çalışma şartlarına alışmaya çalışan işçiler örgütlenme fikrini daha somut yolla aramaya başlamışlardır. Sayılarının hızla artması bu örgütlenme sürecinde etkili olmuştur. Süreç 31 Temmuz 1952 tarihinde TÜRK-İŞ'in kurulmasıyla neticelenmiştir. TÜRK-İŞ'in kurucuları; İstanbul, Ankara, İzmit, Adana, Bursa, Eskişehir ve Karadeniz Bölgesi'ndeki çeşitli işçi sendikalarıdır (Işık, 2013:11).

Öğretmen örgütlenmeleri incelendiğinde 1946'dan sonra hemen her il ve ilçede teşkilatlanmaya başladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin, mesleksel olarak saygınlıklarını yeniden kazanma istekleri, yönetsel baskılar, maddi durumlarının düzeltilmesi gerekliliği gibi konulardaki talepleri sıklıkla olmasına rağmen, muhatap aldıkları kesim seslerini duymakta zorlanıyordu. Bu tür taleplerini karşılamak ve daha yüksek sesle özlük haklarını almak amacıyla, 1954'te Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu(TÖDMF) öğretmenler tarafından kurulmuştur. Birliğin hemen hemen her kademesinde öğretmenlerin olduğu görülmektedir. İlk Genel Kurul'da ise genel başkanlığına dönemin iktidar partisi olan Demokrat Parti milletvekili olan Prof. Hamdi Ragıp Atademir getirilmiştir. Sonraki süreçte yapılan seçimde, birliğin ilk genel başkanı olarak Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürü Vedide Baha Pars seçilmiştir (Gemici, 2008: 91).

Sendikacılık Kanunu'nun gelmesiyle sendikalaşma temayülü kendini göstermişse de kamu çalışanları açısından sendikalaşma yasağı kalkmamıştır; hatta kamu görevlilerinin dernek kurmaları da bu dönemde yasaktır. Ancak Öğretmenler yasağına rağmen dernek ve vakıf adı altında örgütlenmelerine devam etmişlerdir. Bu kurulan cemiyetler, 1949 yılında "Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu" adı altında birleşme kararı almışlar ve bu kararı uygulamışlardır (Meydan, 1986: 25).

Dernek Demokrat Parti iktidarıyla arasını iyi tutmuş ve iktidar yanlısı bir strateji izlemiştir. Bu stratejinin bir sonucu olarak da Kemalist fikirli öğretmenlere karşı bir tavır almıştır. Bu tavırdan en çok etkilenenler ise Köy Enstitüsü öğretmenleri

olmuştur. Sebebi ise bu enstitü mezunu olan öğretmenlerin devletçi ve Kemalist bir fikir yapısına sahip olmalarıydı (Suğur, 1999: 153,176).

Köy Enstitüsü öğretmenlerinin kendilerini dışlanmış hissetmeleri ve olumsuz tutumla karşılaşmaları, onları yeni bir arayış içine sürüklemiş ve böylece bir grup öğretmen bir araya gelerek Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu (TKÖDF) adı altında alternatif bir federasyon kurdular. Bu yeni örgütün eski dernekle (TÖDMF) mücadele etmesi manidardır. 1950'lerin sonuna doğru Demokrat Parti'nin siyasi ve ekonomik politikaları, ülkeyi pek çok manada zor duruma düşürdüğü için, TÖDMF de hükümet yanlısı politikasını değiştirme yoluna gitmiş ve bunun sonucunda öğretmenler tekrar TÖDMF çatısının altında toplanmıştır. Bu olumlu gelişmeden sonra TKÖDF de kısa bir süre sonra dağılmıştır (Suğur, 1999: 153,176).

Türkiye'nin ülke olarak örgütlenme süreci tam olarak 1948'de kurulan Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu adı altında olmuştur (Altunya,2008: 80). Ülkemizde 1960'lı yıllara kadar gerçek manada memur örgütlenmemesinin temel nedeni memurun, devletin kişiliğini temsil etmesidir. Bu fikir, memurların bir örgütlenme içine girmelerini engellemiş ve yasal olarak da desteklenmelerinin önüne geçmiştir. 1946 yılında tek partiden çok partili sisteme geçilmesi sendikacılık yapmak isteyen kişi ve dernekleri de heyecanlandırmış ve beklentilerini artırmıştır. Bu beklentiler karşılıksız kalmamış ve 1947 yılında Sendikalar Kanunu kabul edilerek sendikacılığın önü açılmıştır (Yorgun, 2007: 34).

1924 Anayasasına bakıldığında Kurtuluş Savaşı sonrası Türk Toplumunun siyasal, hukuksal ve toplumsal devrimlerinin dönüşümlere uygun bir şekilde yerleştirilmesi ve devrimin amacı olan çağdaş uygarlık düzeyinin yakalanması gibi gereksinimleri karşılamaya yönelik bir içerik taşıdığı görülür. Ancak yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin öncelikleri ve önceliklerin pratiğe geçirilme endişesi, sendikal hakların anayasal düzenlemesini göz ardı etmiş ve ertelemiştir.

1961 Anayasası'na gelince, sendikal haklar bakımından anayasalar içinde çağdaş toplumların en belirgin özelliği olan örgütlenme özgürlüğüne hak ettiği yeri veren tek anayasadır. Ancak gurur verici bu nitelik 1971 anayasa değişikliklerine kadar sürmüş ve bir takım kısıtlamalara gidilmiştir.

1982 Anayasası'na bakıldığında ekonomik ve sosyal haklardan oldukça önemli bir bölümünün çalışma yaşamı ile ilgili alanlara yer verdiği görülmektedir. Bu

haklar iki grupta toplanabilir: Birinci grup, bireysel iş ilişkilerini düzenleyen kuralları içine almaktadır. Buna göre çalışma hakkı ve ödevi (m. 49), çalışma koşulları ve dinlenme hakkı (m. 50), ücrette adaleti sağlama (m. 55) gibi düzenlemelere yer vermiştir. İkinci grupta yer alan kurallar, toplu çalışma ilişkilerini düzenleyen kurallardır. Bunlar, sendika kurma hakkı (m. 51), toplu pazarlık hakkı (m. 53), grev hakkı (m. 54) gibi maddelerdir. 1946'dan günümüze Türkiye'de üç sendikalar yasası uygulanmıştır. Bunların ilki 1947 yılında kabul edilen 5018 Sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkındaki Kanun, ikincisi, 1963 yılında kabul edilen 274 Sayılı Sendikalar Yasası ve üçüncüsü, 1983 yılında kabul edilen 2821 Sayılı Sendikalar Yasası'dır (Koç, 1991: 21,22).

2.3.2.2. 1960-1982 Arası Dönem

1946'da öğretmenler "Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonu" nu kurmuşlardır, sonraki zamanlarda 1965 yılına kadar sessiz bir çağ yaşayan öğretmen dernek ve birlikleri 1965 yılında yapılan yasal bir düzenleme ile sendika kurma iznine sahip olabilmışlerdir. Sendikalaşmaların bu durumu 1971 yılının 12 Mart'ında yapılan askeri darbesiyle, 22 Eylül 1971 ve 1488 sayılı kanunun 16. Maddesine göre kamu hizmeti veren bütün sendikalar feshedilinceye kadar devam etmiştir. 1971 'den sonra "sendika" ismi altında toplanamayan öğretmen kuruluşları, bu örgütlenmeyi "dernek " aracılığıyla devam ettirme yoluna gitmişlerdir. 1980 yılına gelindiğinde askeri darbenin etkisiyle dernekler de kapatılmaya başlanmıştır. Kapatılan derneklere rağmen öğretmen birlikleri yine başka dernekler aracılığıyla bir araya gelmeye devam etmişlerdir. 1992 yılına gelindiğinde bu durum yasal olarak sendikalaşmanın önu tekrar açılarak ortadan kaldırılmış ve öğretmenler yeniden sendikalaşma sürecine başlamışlardır (Baysal, 2006:40, Altunya, 2008:30).

Cumhuriyetin kurulmasından sonra pek çok defa kesintiye uğrayarak günümüze kadar gelen sendikacılığın memurları da içine alacak şekilde şekillenmesi, hemen olmamıştır; bunun sebebi memurların bir patronlarının olmayışı, tamamıyla devlete bağlı olarak çalışmaları ve farklı bir statüye sahip olmalarıdır. Bu durum sadece Türkiye'de değil dünyada da bu şekilde bir gelişim sergilemiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra 1926 yılında çıkarılan Memurlar Kanunu içinde geçen

“egemen statü” kavramını Sıddık Sami Onar şöyle açıklamıştır. “... memurun devlete karşı olan vaziyeti ile amelenin patrona karşı olan vaziyeti arasında derin farklar mevcuttur. Devlet ve memur birlikte teşkil ettikleri halde amele ve patron ayrı sınıflara mensup kimselerdir. Halbuki memurların karşısında devlet bir sınıf mahiyeti arz etmez...” Bu tanım da açıkça göstermektedir ki memurların diğer işçiler ve patronların dışında bir statüsü vardır ve bu statü kanunla da belirtilmiştir; ancak memurların özlük hakları, kişisel istekleri ve çalıştığı devlet kurumunda yaşanan mağduriyetler onların da kendi içlerinde örgütlenmelerini ve bir hak arama gerekliliğini ortaya koymuştur. 20. Yüzyılın bilhassa ikinci yarısından sonra dünyada gelişmeye başlayan memur sendikacılığında 1960’lı 1970’li yıllarda Türkiye de etkilenmiş ve nihayet 1978 yılında 151 sayılı ILO Sözleşmesi ve 159 sayılı tavsiye uygun görülmüş, kabul edilmiş ve bunun neticesinde de yasal haklar ortaya konmuştur. Kamu hizmetinde de sendikalaşma süreci böylece netleşmiştir (Gülmez, 1996: 17).

1965 tarih ve 724 sayılı Devlet Personeli Sendikaları kanunu öğretmenlerin örgütlenme sürecinde yol gösterici olmuştur. Türkiye Öğretmenler Sendikası da bu süreçte önemli bir durak olarak karşımıza çıkmaktadır. Devam eden süreçte 1971 yılında sendikacılık, sadece işçilerin hakkı olarak görülmüş ve işçilerin dışında sendika kurulması kaldırıldığı için öğretmenler sendikası kapanmış ve yerini bu süreçte dernekler almıştır (Akyüz, 1980: 13,14).

1980 yılında ise dönemin şartları gereği öğretmen derneklerinin öğretmenlik dışında ideolojik amaç taşıdığı iddia edilmiştir. Bu iddiaların da sonucu olarak DMK’nın 27. Ve TCK’nın 236. Maddeleri esas alınarak bütün faaliyetler tamamıyla durdurulmuştur (Tok, 1996: 613).

Örgütlenmelerin ideolojik boyuta taşınması, eğitim kurumlarına kadar yayılmış ve hatta sınıf ortamına değin uzanmıştır. İdeolojinin dernek ya da sendikal örgütlenmelerin içine girmesi aynı amaca hizmet etmelerine rağmen öğretmenler arasında huzursuzluklara yol açmış, birbirlerine karşı güvensizliklere neden olmuş ve farklı örgütler kurmalarına sebep olmuştur (Kaya, 1984:350,351).

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi, gerek siyasi gerekse fikir hayatında bazı özgürlükleri beraberinde getirmiştir. Bu durum sendikal örgütlenmelerin önünün açılmasını sağlamış ve öğretmen sendikaları da bu olumlu gelişmelerden payını

almıştır. 1960'lı yıllarda geniş manada yaşanan özgürlük Memur sendikacılığının anayasal olarak güvence altına alınmasını da sağlamış bu da sendikacılığın yasal dayanağı olmuştur (Eraslan, 2012:5).

1923'te 1960 yılına kadar devam eden süreçte, “derneksel” yapılanma olarak devam eden sendikal örgütlenme 1960'tan sonra yeniden anayasal zemine oturtulmuş ve öğretmenlerin inisiyatif olarak bireysel çabalarla kurdukları oluşumlarla, rejimin eğitim öğretim programını halka aktarma görevini yerine getirmişlerdir (Eraslan, 2012:5).

Öğretmenlerin ilk kez bağımsız bir örgütlenmeyle karşılaşmaları da 1960 ve 1970'lerde görülür. Memurların kendini devletin kendisi olarak görme fikrinden vazgeçip “ Kamu işçisi” tanımını kabul etmeleri ve bu bakış açısıyla eylemlerine devam etmeleri bunun en büyük göstergesi kabul edilebilir. Bu görüşten hareketle, kamu emekçileri, işçi sınıfıyla da zaman zaman ortak kaygılarını paylaşmış, ortak bir gelecek çizmiş ve demokratik bir mücadele yolunda eylem ve fikir birliği içinde bulunmuşlardır (Suğur, 1999: 153,176).

1961'de yaşanan anayasal süreç ve sendikacılığın yeni bir boyuta taşınması “önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkı” nı işçilere ve memurlara vermiştir. Bu husus, 1961 Anayasası'nın 46.maddesi ile de güvence altına alınmıştır. Askeri darbenin öğretmenleri yeniden ön plana getirmeye çalışması ile başlayan süreçte Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) da kendini revize etmiş ve yapısal değişikliklere gitme gereğini hissetmiştir. TÖDMF bir nevi kendini feshederek içinden yeni bir sendika vücuda getirmiş ve Türkiye Öğretmenler Sendikası'nı kurdurmuş. Sendika gerek örgütsel varlığını gerekse taşınmaz ve taşınır bütün mal varlığını Türkiye Öğretmenler Sendikası'na (TÖS) devrederek 1969 'da kendini resmi olarak feshetmiştir (Gemici, 2008:92,93).

1961 yılında yeni bir anayasa yürürlüğe konmuştur. Bu anayasa daha önceki anayasaya kıyasla özgürlüklerin çokça olduğu bir sosyal düzen getirmiştir. Sendikal açıdan düşünüldüğünde 1961 anayasası öğretmenleri ve kamu görevlilerini olumlu yönde etkilemiştir. 1965'te kabul edilen ve 17 Haziran 1965'te Resmi Gazetede yayımlanan 624 sayılı “Devlet Personeli Sendikaları Kanunu'yla kamu çalışanları (memurlar) sendikal bağlamda örgütlenmişler ve örgüt faaliyetleri serbest

bırakılmıştır. 1961 Anayasası'nın getirdiği bu sendikal özgürlük sürecinde ilk kurulan sendika Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) olmuştur. TÖS öğretmenlerin de kurduğu ilk sendika olması bakımından önemli bir yere sahiptir. Devam eden süreçte 1968-1971 yıllarında TÖS 'ün temel amacından uzaklaşarak politize olduğu ve asli vazifesini yerine getiremediği, siyasi bir takım fikirlerin payandası olduğu fikri hasıl olmuştur. Bu sebeple, Devlet Personeli Sendikaları Kanunu'na aykırı hareket ettiği düşünülmüş ve diğer sendikal yapılarla birlikte kapatılmıştır (Yıldırım, 2007:32). Devam eden süreçte 1971 askeri müdahalesi olmuştur. Bu müdahale neticesinde anayasada değişikliğe gidilerek memur sendikacılığı, tamamen sonlandırılmıştır.

İlk olarak 1965 yılında kurulan TÖS'ün genel başkanlığına Fakir Baykurt getirilmiş ve sendikanın ilk ve son başkanı da o olmuştur. Sendikanın bu şekilde yeniden yapılanmasında 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası da etkili olmuştur (Eraslan, 2012:6).

Gelişimini ve örgütlenmesini hızla tamamlayan TÖS, 15 Şubat 1969 yılında Ankara'da bir yürüyüş düzenlemiştir. Bu yürüyüşün amacı ekonomik, siyasi birçok meseleyi protesto etmek ve tepki göstermektir. Büyük Eğitim Yürüyüşü olarak adlandırılan bu yürüyüşe 30.000 eğitimci katılmıştır ki bu rakam o dönem için kayda değerdir.(Gül, 2007:44). 1966'daki TÖS'ün sendikalaşma oranı %16 (21000 üye) iken 1971'e gelindiğinde bu oran %36,5 (72000 üye)'tur. Kısa zamanda üç katından daha fazla üye sahibi olan TÖS'ün amaçları şunlardır (ÇSGB Sendika Üye Sayıları 2018):

- Üyelerinin ekonomik, hukuki ve sosyal kültürel haklarını korumak ve sağlamak,
- Eğitim mesleğinin çağdaş eğitim ve öğretim ilkeleri, öğretmenin mesleğe ilişkin hak ve ödevleri; yurt çıkarları, insan hakları ve ilgili anayasa hükümleri yönünden gelişmesine çalışmak,
- Eğitim mesleğinin gelişmesine, bu meslekte hizmet görenlerin ekonomik, sosyal, hukuki ve kültürel hak ve çıkarlarının korunup çoğalmasına ilişkin genel yurt sorunlarının çözümlenmesinde ilgili demokratik kurumlara yardımcı olmak,
- Anayasanın koyduğu temel ilkelere uygun biçimde ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak ve bu yönde çaba göstermek

1970 Muhtıra sonrası dönemin temel özelliği, bir önceki dönemde toplumsal yaşama sunulan tüm özgürlükçü hakları geri almıştır. Bu dönemin genel politikası örgütlenme haklarına sahip çıkmak, kaybedilen hakları yeniden ele alabilmek, özelde ise sendikal yaşama çekidüzen vererek hem özel hayatı hem de iş hayatını yaşanabilir kılmaktır (Eraslan, 2012:7).

12 Mart 1971’de gerçekleştirilen askeri darbe sonrasında sendikal ayrıcalıklar ve haklar tekrar geri alınmaya başlanmış, hak ve özgürlükler kısıtlanmış ve kamu görevlilerinin sendikal hakları da ortadan kaldırılmıştır. Böylece kazanılan birçok hak memurların da elinden alınmış oluyordu (Gemici, 2008:95,96).

Bu süreçte yapılan değişiklik 1961 anayasasınının 46. maddesini değiştirmek olmuştur. Maddede yapılan değişiklik 1. fıkrada geçen “çalışanlar” deyiminin “işçiler” şeklinde değiştirilmesidir. Bu küçük değişiklikle memurlarla, işçiler iki ayrı statüde değerlendirilmiş ve memurların sendikal faaliyetlerine son verilmiştir. Böylece memurların anayasal bir hak olarak gördükleri sendikal örgütlenme hakkı elinden alınmıştır (Duyuş, 2010:48).

12 Mart Kararları, dönemin en güçlü sendikal yapısı olan TÖS’ün yönetici kadrosunu da hapishaneye almıştır. TÖS’ün yöneticileri burada aldıkları radikal bir kadarla TÖS’ün varlığını başka bir örgüte devretmişler ve bir nevi TÖS’ün devamı niteliğindeki “Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği”(TÖBDER) sendikal örgütlenmede kendini göstermiştir. Bu dernek, daha sonra Türkiye Devrimci Öğretmenler Derneği ile 3 Ekim 1973 yılında birleşme kararı olmuştur. Derneğin ilk genel başkanı ise Haydar Orhan’dır. Bu dernek daha sonraki süreçte 1978’de “Tüm Eğitim Öğretim Bilim ve Kültür Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği”(TÖB-DER) adını almıştır. TÖB-DER, ortaya çıktığı dönemde iktidarlarca baskı altında kalmış ve demokratik hakların engellendiğini ve ekonomik olarak sıkıntıların yaşandığını belirten protestolar düzenlemiştir. Bu hayat pahalılığını protesto eden mitingler elli iki şehre yayılmıştır (Gül, 2007:45).

Genellikle sol görüşün hakim olduğu bu dernek, 1979 yılında kapatılmıştır (Gemici, 2008:97, Eraslan, 2012:7). 1970’lerdeki en önemli sendikal örgütlenmelerden biri de en büyük memur ve öğretmen sendikası olan TÖB-DER ‘in işçi sendikalarıyla aynı fikir ve eylemde birleşmesi ve gerek siyasi gerek toplumsal sorunlarla ilişkili etkinliklerde bir araya gelmesi olmuştur. Bu dönemde işçi ve memur

örgütlenmeleri, dayanışma içinde hareket etmiş ve ortak düşüncede buluşmuşlardır (Suğur, 1999: 153,157).

TÖS'ün TÖB-DER olma süreci devam ederken İslamcı Milli Görüş camiasında da ilk kez bir örgütlenme dikkat çekmektedir. 1975 yılında merkezi Ankara'da olan Mefküreci Öğretmenler Derneği, (MEF-DER) kurulmuştur. Genel başkanlığına Zeki Soyak seçilmiş olan MEF-DER, daha çok muhafazakar kesimden üyeleri etrafında toplamıştır. Bu üyeler genellikle İmam Hatip Lisesi öğretmenleri ve İslam Yüksek Enstitüsü öğretim elemanları olmuştur (Eraslan, 2012:7, Demir, 2009: 18).

1971 Aralık ayında ise milliyetçi bir sendikal örgütlenme olan “Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği” yapılanmasını tamamlamış ve sendikal olarak faaliyetlerine başlamıştır. ÜLKÜ-BİR daha çok ortaöğretim kademesindeki öğretmenlerden oluşuyordu ve dernek vazifesi görüyordu. ÜLKÜ-BİR sendikası siyasi olarak daha çok MHP eğilimli bir yapılanma olmuştur (Eraslan, 2012:7).

ÜLKÜ-BİR sendikası öğretmenleri, öğretmen kökenlileri ve öğretmen okullarının son sınıfındaki öğretmen adaylarını üyeliğe kabul ettiğini beyan etmiştir. Ülke düzeyinde 330 şubesi, 78.000 üyesi vardır. Üyelerin % 20'si kadın üyelerden oluşmaktadır ve % 5 kadarı yükseköğretime mensuptur. Derneğin amacı tüzüğünün 4. maddesinde şu şekilde gösterilmiştir:

“Bütün öğretim üyeleri ve yardımcıları ile öğretmenleri Türk yurdunun ve milletinin bölünmez bir bütün olduğu esası ile Türk Milliyetçiliği ve Atatürk'ün “Muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkmak” ülküsü etrafında toplayarak sosyal, kültürel ve mesleki dayanışmayı sağlamaktır.”

Tüzüğünde, amacını gerçekleştirmek için yapacağı belirtilen çalışmalardan bazıları şunlardır:

“Üyelerinin mesleki, idari, hukuki, sosyal ve kültürel hak ve menfaatlerini sağlamaya ve korumaya, mesleki çalışma ve ilerlemelerinde kendilerine yardımcı ve destek olmaya çalışır. Konferanslar, seminerler, kurslar, toplantılar tertipler, ilgili yerlerle yazılı veya sözlü temas kurarak üyelerine yardımcı olur “(ÜLKÜ-BİR Tüzük 1976).

Bu dernekler dışında Türkiye'de kurulan diğer önemli dernekler şunlardır:

- 1971 yılında kurulan ve kısa adı TİM-DER olan “Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği”
- Mart 1975’ de kurulan HÜR-ÖĞRET-BİR “Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği”
- 1975 yılının Mayıs ayında kurulan TÜRÖD “Tüm Öğretim Üyeleri Derneği”
- 1975 yılında kurulan ve kısa adı TUMAS olan “Tüm Üniversite, Akademi ve Yüksekokul Asistanları Birliği”
- 1975 yılında kurulan ve kısa adı ÜNAY olan “Üniversite, Akademi, Yüksekokul Asistanları Derneği”
- Aralık 1977’de kurulan HÜR-DER “Hürriyetçi Öğretmenler Derneği”
- 1950 yılında kurulan ve kısa adı TÖD olan “Teknik Öğretmenler Derneği”
- 1965 yılında kurulan “Beden Eğitimi Öğretmenler Derneği”
- 1948 yılında “Ankara Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği”
- 1977 yılında “Anadolu ve Rumeli Öğretmen Dernekleri Federasyonu” (Akyüz, 1980, Akt. Demiryürek, 2008:41).

1971-1980 dönemine gelindiğinde öğretmen örgütlenmelerinin dernek faaliyetleri gösterdiği görülmektedir. Dernekler altında birleşen öğretmenler yine siyasi faaliyetlerin gölgesinde kalan bu dernekler içinde farklı görüşler benimseyerek, politik saflaşmalar meydana getirmişlerdir. 12 Eylül darbesi ile kapatılan dernekler 1984-1985 yıllarına kadar kapatılmış, herhangi bir örgütlenme görülmemiş ancak bu tarihten itibaren, öğretmenler “Abece” adında bir öğretmen meslek dergisi çıkarıp yayımlamışlar ve yeniden bir toparlanma sürecine girmişlerdir. (Koç ve Koç, 2009: 56).

2.3.2.3. 1982 ve Sonrası Dönem

12 Eylül askeri darbesi, Türkiye’ de sendikacılık için de yeni bir yol haritası belirlemiştir. Bu yol haritası hiç de kolay olmamış, sendikalar güç şartlarla karşı

karşıya kalmışlardır. Askeri darbe ile sendikalar üzerindeki baskı belirgin şekilde görülür olmuş; hatta bazı sendika başkanları da tutuklanmıştır (Bukan, 2013:78).

12 Eylül askeri darbesinden sonra hazırlanan 1982 Anayasası, sendikal anlamda örgütlenme ve örgütlü sendikaların uygulama alanını işçilerle sınırlandırmıştır. Memurlar açısından bakıldığında net bir şekilde sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı gibi hak ve uygulamaların olduğu ya da yasaklandığı bir kanuna yer verilmemiştir (Demiryürek, 2008:43).

12 Eylül'den sonra bir ara dönem yaşanmıştır ve bu dönem üç yıl sürmüştür. Memurların sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı gibi endüstri ilişkilerini şekillendiren haklar, bu dönemde yasal çerçevede ele alınmıştır. Memur ve işçileri yakından ilgilendiren 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu bu dönemde hazırlanarak işçi ve memurlar üzerinde belirgin bir rol oynamıştır (Mahiroğulları, 2001:171).

Memurların sendikal hakları, 1982 anayasasıyla belirlenirken, dernek kurlmaları ise sınırlandırılmıştır. Sendikal anlamda memurların kazanımları ve hakları geçmiş dönemlerle kıyaslandığında oldukça farklı düzenlemelerle ele alınmıştır. Önceki dönemlerden farklı olarak sendikal kurma sürecinde “ önceden izin almamak” şartı 1982 anayasasıyla kabul edilmiştir. Bu husus yeni anayasanın pek çok kısıtlamalar getirirken, az da olsa demokratik bir hakkı vermesi durumu olması bakımından dikkate şayandır (Aldemir, 2010:57).

1982 anayasasının ardından 1983 yılında çok partili hayat yeniden başlamıştır. Çok partili sistemin tekrar hayata geçirilmesiyle birlikte, sivil toplum kuruluşları da yeniden görülmeye başlamıştır. Kapatılan sendikalar, dernekler, vakıflar, birlikler yeniden açılmaya başlamış ama bu kez farklı isimler altında birleşmişlerdir. Memurlar ve eğitim mensupları da eski politik sendikal örgütlenmeleriyle yeni sendikal faaliyetlerine farklı isimlerle başlamışlardır (Eraslan, 2011:134).

7 Ekim 1983 tarihli 2908 sayılı Dernekler Kanunu ile memurların dernek kurması ve kurulan derneklere üye olması yasaklanmıştır. Bu yasak, vakıf kurulmasını tetikleyerek dernek ve sendikal örgütlenme faaliyetinde bulunması yasak olan kitleleri vakıf çatısı altında birleştirmiştir. 1984 yılından itibaren vakıfların kurulmaya başlanmasıyla yüzlerce vakıf örgütlenmesi görülmüştür (Adnan, 2004:70).

1980 sonu ve 1990'lı yılların başlarında birçok kamu sendikası kurulmuştur. İşçi sendikaları gibi örgütlenmeye başlayan bu memur sendikaları, politik ve sınıf temelli bir mücadeleyi seçmişlerdir. Kurulan öğretmen sendikaları belirli siyasal eğilimleri temsil etmeye yeniden başlamışlardır. Memurlarla, sendikal siyasi örgütlenmeler birlikteliğinden kaçınması için elinden geleni yapan askeri vesayet, on yılın sonunda buna engel olamamış ve öğretmen sendikaları yeniden farklı siyasal görüşlerin gölgesinde yapılanmaya başlamışlardır (Suğur, 1999: 153,176).

Bu yıllardaki sendikalaşma sürecinde ABC dergisi önemli bir çıkış noktası olmuştur. Derginin yayımcıları emekli öğretmenlerdir. Dergi, 1986'dan 1988 yılına değin iki yıl çıkarılmıştır. ABC dergisi amaçlarının sendikalaşma olduğunu belirtmekten çekinmemiştir. ABC dergisi öğretmenlerin sosyal haklarının ve özlük haklarının iyileşmesi için sendikalaşmalarının mutlaka olması gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu amaç doğrultusunda 16 Şubat 1988'de Eğitim-Der kurulmuş ve dergi amacına kavuşmuştur (Gülmez, 2002:195).

6 Mart 1989 tarihinde bir kısım öğretmenler ve bazı kamu çalışanları Türkiye'de memurların mutlak surette sendikalaşmaları gerektiği üzerinde durmuş ve ellerinden alınan sendikal örgütlenme hakkının bir an evvel kamu çalışanlarına iade edilmesi için bir alt yapı çalışması yapacaklarını belirtmişlerdir. Bu amaçla toplanan kamu çalışanları nihai olarak Türkiye Kamu Çalışanları Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (TÜRKAV)'nı kurmuş ve faaliyetlerine bu şekilde bir zemin oluşturmuşlardır (Demir, 2013:42).

1980 sürecinin siyasi başaktörlerinden ve dönemin başbakanı olan Turgut Özal'ın 31 Ekim 1989'da Meclis tarafından 8. Cumhurbaşkanı olarak seçilmesi kamu çalışanlarının sendikal örgütlenmeleri noktasında yeniden bir başlangıç tarihi olarak kabul edilebilir. 9 Kasım 1989'da fiili olarak Cumhurbaşkanlığı görevine başlayan Turgut Özal Dönemi'nde sendikalar, yeniden eski konumlarını bulmuşlar ve eylemlerine başlamışlardır (Işık, 2013:13).

Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığı süreci devam ederken 28 Mayıs 1990 tarihinde, Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası, (Eğitim İş) kurulmuştur. Eğitim-İş 1971 de kapanan sendikalardan sonra kurulan ilk memur sendikası kabul edilmektedir. Sendikanın kısa sürede şehir merkezlerinde 62, ilçelerde 425 olmak üzere, 487 Şubesi ve 50 bin üyesi olmuştur (Demiryürek, 2008:43,Duyuş, 2010:50).

1990 yılından sonra ortaya çıkan sendikalar, net bir yasal zemine sahip değildirler; zira 1982 anayasası memurların sendikal faaliyetlerinin olup olmaması hususunu net çizgilerle belirtmemiştir. Devam eden süreçte sendikalar yasal olmasa da kurulmuştur. 22 Nisan 1992 tarihinde sendikaları çok yakından etkileyen bir Danıştay yorumu yapıldı. Bu yorum Danıştay I. Dairesi tarafından Anayasa'nın 51. maddesine dairdi, Anayasa'nın 51. Maddesindeki sendikal faaliyet alanı sadece işçilere değil memurlara da şamildir. Bu Danıştay kararına göre memurlar artık resmi olarak herhangi bir engelle karşı karşıya değildirler ve sendikal faaliyetlerini net bir yasal zemine taşımışlardır. Bu tarihten itibaren sendikal memur örgütlenmeleri yeni bir boyut kazanmıştır (Demir, 2013:20).

1990-1995 yılları kamuda çatışmaların sıklıkla yaşandığı 1995'ten sonraki dönemde ise uzlaşma fikrinin yoğunlaştığı ve adeta bir arayışa döndüğü yıllar olmuştur. Dönemin yerel ve küresel durumları değerlendirildiğinde sendikal örgütlenme genel olarak olumsuz etkilenmiştir ama farklı arayışlara da gidilmiştir (Demir, 2013: 17).

1992 yılında sendikacılık faaliyetleri uluslararası bir destek daha gördü. Ulusal Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye'yle 87 ve 151 sayılı sözleşmeleri yapmıştır. Bu sözleşmeler Türkiye Cumhuriyeti tarafından 1992'de onaylanmıştır. Sözleşmeye göre Türkiye Cumhuriyeti, sendikal örgütlenmeyi sadece işçilere değil, kamu ya da özel bütün çalışanlara tanımıştır. Bu durum Türk kamu sendikacılığını, dünya konjonktüründe ve Türkiye içinde sendikacılığı yeniden ve yoğun şekilde tartışmalara açmıştır. Böylelikle sendikacılık, yeniden şekillenmiş ve örgütler kendine daha çok güvenerek hareket etmeye başlamıştır (Demir, 2013:20,21).

1990'lı yıllarda pek çok sendikal örgütlenme yaşandı.13 Kasım 1990'da Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTSEN) kurulmuştur. 14 Şubat 1992'de Mehmet Akif İnan ve arkadaşları tarafından "Eğitimciler Birliği Sendikası" (EĞİTİM-BİR-SEN) kuruldu. Bu sendika, Memur Sen Konfederasyonuna bağlıdır. 18 Haziran 1992'de "Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası" (TÜRK EĞİTİM-SEN) kuruldu. TÜRK EĞİTİM-SEN daha önce var olan ÜLKÜ-BİR sendikasının devamı niteliğindedir. 23 Ocak 1995'te EĞİTİM-İŞ ve EĞİT-SEN birleşme kararı almışlardır. Bu kararlarında iki sendikanın da sosyal demokrat ve sol anlayışa sahip olmaları en önemli etkidir. Birleşen iki sendikal örgüt "Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası"nı (EĞİTİM-SEN) kurmuştur.

Bu sendikalar dışında sendikal örgütlenmelerde mesleki çalışma şartları ve vasıfları da zaman zaman etkili olmuştur. Demokrat Eğitim-Sen, eğitim sahasında çalışanlara, Tem-Sen, eğitim müfettişlerine, ÖES ve Türk Üniversite-Sen ise öğretim elemanlarına açık olarak faaliyet göstermiştir. 25. 06. 2001’de kabul edilen 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikalar Kanunu' nun yürürlüğe girmesinden sonra Türk Üniversite Sen, dernek olma kararı almıştır ÖES ise kendini feshederek Eğitim-Sen ile birleşmiştir. Bu birleşmeler ve farklı sivil toplum örgütlerine geçme hususlarından sonra Eğitim kolunda faaliyet gösteren sendikaların sayısı beşe düşmüştür (Demiryürek, 2008:44,Eraslan, 2012:8).

1997 yılında Devlet Memurlar Kanunu’nda değişiklik yapılarak (22. maddesi) memurların sendika ve üst kuruluşlar kurabilecekleri ve bu kuruluşlara üye olabilecekleri hususu belirtilerek düzenlenmiştir. Bu süreç, 12 Temmuz 2001 tarihinde 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu’nun çıkmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır (Yasan, 2012:5).

Çıkan Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu’nda sendikanın tanımı belirlenmiş ve özellikleri kısaca belirtilmiştir. Bu kanun şu şekilde ifade edilebilir: “Çalışanlar (değişiklikten önce işçiler ifadesi yer almaktaydı) ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir.” (Talu, 2008:3).

Görüldüğü üzere bu kanunla sendikalar tamamen yasal bir zemine kavuşmuştur. Bu durum yasal zeminde örgütlenme hakkını da güvence altına almıştır. Türkiye’de kamu çalışanlarının sendikal hakları ve sürecin yönetilmesi, üyelerinin sosyal ekonomik ve özlük haklarının ne derece iyileştirildiği hususunda her zaman tartışıla gelen bir konu olmuştur. Memurun devleti oluşturan ve bir manada devletin somut araçları ve insan unsuru bağlamında kendisi olması, bu tartışmanın ayrı bir boyutunu oluşturmuştur. Uluslar arası Sendikal Konfederasyonu (ITUC) Türkiye hakkında bir rapor hazırlamıştır. Bu rapora göre Türkiye’de kayıt dışı istihdam fazladır, bununla birlikte sendikal bir örgütlenme yoktur, sendikal örgütlenmenin yokluğu, işçilerin haklarını savunamamalarında ve yalnız kalmalarında etkili olmaktadır. Bütün bunların sonucu olarak işçilerin keyfi işten çıkarılmaları da kaçınılmaz olmaktadır. İşçilerin sendikasız olduklarında karşılaştıkları durum bu

şekilde ifade edilirken 1982 Anayasası'nda devlet ve insan modeline bakış açısında “devletin muhafazasının vatandaşlarından önce geldiği” görüşüne sahip olduğu gerçeğinin, yasalara da yansıdığı ve sendikal örgütlenmeyi sekteye uğrattığı, zaman zaman sendikal örgütlenmenin önünü kestiği ve alıkonulduğu belirtilmiştir (Çevikbaş, 2010:8).

Ülkemizdeki sendikaların işlevi ve çalışma ilkelerinde bütün sorumlulukların yetkilerin başkalarına yöneticilere delege edilmesi alışkanlığı doğal olarak şeffaflığı hesap verilebilir yapılar kurmayı, demokratik çoğulcu katılımı ve bunun mutlak sonucu olarak toplumun geniş kesimlerine danışarak karar alma, karar verme ve uygulama biçimlerini ana ilke olarak kabul edip ve içselleştirmesini büyük oranda engellemektedir (Öke, 2008: 116).

2.4. Türkiye’ de Memur Sendikacılığı

Türkiye’de memur sendikacılığı uzun süreçlerde birbirinden farklı, uluslar arası ve ulusal belge ve hukuki dayanaklara bağlı olarak gelişme seyri göstermiştir. Bu süreci aşağıda birbirini takip eden olgular olarak açıklamakta yarar vardır.

2.4.1. Türkiye’ de Memur Örgütlemesinin Bugünkü Durumu

Kamuda hizmet üreten çalışanların ekonomi politikaları açısından algılarına baktığımızda ihtiyaçları olan ekonomik ve teknik bilgilerle donatılmasının üretim birimlerimizin kabiliyetlerimizin artırılmasında kafa karışıklıklarının azaltılmasını sağlaması hususu kabul edilen bir reel beklentidir. Bütün meslek gruplarının olduğu gibi kamu meslek gruplarında çalışma verimliliklerinin artırılması zaman zaman olumsuz ve yanlış görüşlerden ve kesimlerden etkilenmesini engellemek ancak taraflara yönelik asgari düzeyde bir teknik bilginin ekonomi alanında da mevcudu ile mümkün olacaktır. Bu durum, kamu hizmet çalışanlarının ekonomik olaylara bakışı ve idarecilerle ilişkilerini düzenlemede öğretmenler açısından sendikal algıları oluşturmada etkin bir eylemlilik süreci gerçekleştirecektir (Sayım, 2008: 140,141).

2.4.2. Türkiye’ de Öğretmen Sendikacılığı

Öğretmenlik, meslek olarak öğreticilik sanatından daha yenidir. Öğreticilik sanatı ise, ilk insandan beri var olagelmıştır. Tarih boyunca büyüklerle küçükler arasında, ustalarla çıraklar arasında bir öğreticilik her zaman vardır. Günümüzdeki anlamda “öğretmenlik” ise Fransız İhtilali’yle ortaya çıkan bir kavramdır. Fransız Devrimi, benimsediği değerleri topluma aktaracak, kültürü daha geniş bir coğrafyaya yayacak yeni tip kamu görevlilerine ihtiyaç duymuştur. Böylece klasik öğreticilik anlayışı yıkılarak yerine eğitim ve öğretim kavramları yerleştirilmiştir. Kilise okula, papaz öğretmene dönüşmüş; “ümme”in yerini “ulus” almıştır. Öğretmenin kamu hak ve çıkarlarını korumak adına devrime bağlılığını bildiren yemin etmesi de şart koşulmuştur. Fransız Devrimi’nin önemli isimlerinden biri olan Danton da bu gerçeğe değinerek : “Çocuklar ana babalarından önce cumhuriyetin yavrularıdır.” Demiştir (Yücel ,1936:112,114).

Sendikaların en çok olduğu iş kolu, eğitim sendikacılığıdır. Bunun sebebi ise Milli Eğitim Bakanlığına bağlı merkez ve taşra teşkilatındaki her çalışanın sendikaya üye olma hakkının olmasıdır. Bu durum, kamuda sendikalı toplam memur sayısının yarıdan fazlasının eğitim ve bilim hizmetleri iş kolundan olduğunu gözler önüne serer (ÇSGB, 2018).

Ülkemizde en eski sendikal kamu örgütlenmesi, öğretmenler tarafından ortaya konmuştur. Bu durum, sadece Türkiye Cumhuriyeti’nde değil Osmanlı Dönemi’nde de geçerlidir. Öğretmenlerin toplumla ve bürokrasiyle aynı anda birlikte olmaları, çalışmalarının zor şartlarda olması ve sayılarının fazla olması, bu durumda etkili olmuştur. Öğretmenleri örgütlülüğe iten temel sebeplerden bir diğeri de ülkenin ve toplumun sorunlarına karşı duyarlı bir toplum yaratmak, sorunlara çözüm üretmek ve üretilen çözüme katkı sağlamaktır (Gülmez, 1988:24).

Eğitim iş kolundaki sendikacılığın sayı ve teşkilat olarak geniş bir ağa sahip olması, bu sendika kolunun niteliksel ve maddi olarak da güçlü olması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Eğitim kolundaki çalışan sayısının fazlalığı bu konuda sendikalaşmak isteyen unsurların da dikkatini çekmiştir ve bu durum, sendikal talep yoğunluğuna yol açmıştır. 2018 yılı ÇSGB verileri baz alındığında 38 öğretmen

sendikasının mevcut olduğu görülür ki bu sayı hiç de azımsanacak bir sayı değildir (Resmî Gazete, nr,30318,31 Ocak 2018)

Eğitim camiasının en kalabalık ve etkili kesimi olan öğretmenler, sendikal faaliyet içerisinde de en çok sendikalaşan kamu görevlileri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Kamu sendikacılığı, işçi sendikacılığı ile kıyaslandığında daha geç ortaya çıkmıştır bunun sebebi de memurların toplum içindeki statüsel durumu olarak belirtilmektedir (Demir, 2009:4).

Öğretmenler mesleğın yapısına ve onuruna uygun hareket ettiklerinde hem kendi haklarını koruyacak hem de amacına uygun olarak öğrenci yetiştirdiği için başarılı ve mutlu olacaktır. Eğitimcilerin toplumsal düzeni koruyup bu düzeni kişisel haklar ve toplum haklarını gözetererek geliştirmeleri esastır. Çok geniş bir eğitim ağına sahip olan öğretmenlerin sesini duyurmakta zorlandıkları aşıkardır. Bunun temel sebebi de öğretmenlerin baskı gücü oluşturacak şekilde ortak hareket edememeleri olmuştur. Öğretmen sendikacılığı Türkiye’de oldukça hızlı gelişmiştir demek oldukça güçtür, yasal olarak sendikacılığın engellenmesi bu gecikmenin en büyük sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2013:35).

Süreç içinde kurulan sendikalardan bazıları hedefini sendikacılık dışında siyasi bir zemin olarak belirlemiştir. Bu siyasi düşünceye dahil sendikalar o an iktidarda olan siyasi partinin ideolojisi doğrultusunda ya da karşısında hareket etme tarzını zaman zaman ortaya koymuşlardır. Bu durum da sendikalara sendikacılık fikrinin ötesinde bir çatışma ortamı oluşturmuş ve aynı minvalde hareket etmeleri gereken bu örgütsel yapı, siyasi fikirlerin devamı olarak bölünmüş düşman örgütlere dönüşmüşlerdir.

Politize olmuş sendikalar, kendilerine tâbi olan sendikacılara karşı terfi, tayin ve iktidara yakınlığın verdiği psikolojik rahatlık dışında belirgin bir olumlu katkı sağlayamamışlardır. Sendikacılığın temel amacı, kişisel ve sosyal hakların genişletilmesi, güvence altına alınması, özlük haklarının iyileştirilmesi, ekonomik hakların kazançlı duruma getirilmesi iken Türkiye’de sendikalar çoğu zaman bu işlevlerinin ötesinde hareket etmişlerdir. Türkiye’de sendikal üye sayıları incelendiğinde nicelik olarak artan sendikaların nitelik olarak zayıfladıkları görülmektedir. Bu durum, memurların gözünden kaçmamakta ve sendikal örgütlenmeye karşı bilhassa eğitimciler arasında güvensizliğe neden olmaktadır.

Politik esaslar üzerine kurulmayan, daha nitelikli ve ilkeli bir örgütlenme modeli oluşturulmalıdır. Sendikalar “tabela sendikacılığı” ve “sarı sendikacılık” kavramlarının dışında ve ötesinde yerini alabilmelidir. Eğitimcilerin özlük hakları, sosyal ve kültürel hakları yanında toplumsal çıkarı ve mesleğin onuru göz önünde bulundurularak yeniden bir örgütlenmeye gidilmelidir. Türk eğitim sisteminde mevcut konjonktürde bireysel çabalar yetersiz kalmaktadır, bu yüzden örgütlü hareket edilmesi gereklidir (Sarpkaya, 2005:27).

Bireylerin toplu hareket etmeleri, örgütsel faaliyetlerle güç birliği yaparak ortak akılla siyasi sistemde etkin olacakları bir gerçektir ve bu durum gerçekten haklarını araması ve elde etmesi için sendikal örgütlere katılımı zorunlu hale getirmektedir (Boyacı, 1995: 21). Bireysel olarak hataları düzeltme, eksiklikleri giderme, mesleğinin ve kendinin haklarını koruma girişimleri de, siyasi zemine bağlı kurumlarda bireysel sıkıntılara zaman zaman yol açmakta ve hatta bazen bu kişiler ceza bile almaktadırlar (Aksoy, 1975:36).

Emekçiler işbirliği içinde dayanışma içinde olduklarında mesleki ve sosyal açıdan kendilerine olumsuz yansıyan pek çok durumu olumlu hale getirebilir yahut olumsuz etkilerini yok edebilmektedirler (Sezen, 1993: 17, Gülmez, 1990: 286).

Türkiye’de sendikal örgütlenme, Avrupa’daki gibi toplumsal bir hareketin neticesi olarak tezahür etmemiştir bu da ülkemizdeki sendikal hareketlerin suni ve politik amaçlara alet edilmesine zemin hazırlamıştır. Hatta bazı sendikalar iktidar partisi değiştiğinde, yerine gelen iktidarla birlikte hareket etmiş ve bunu çıkarlarına uygun görmüştür (Özkiraz ve Talu, 2008:53).

Öğretmenlerin ülkemizde ekonomik olarak olumsuz şartlarda çalışmaları kamu kurum ve kuruluşları içinde en eski örgütlenmenin öğretmenler tarafından ortaya konulmasında başlıca etkenlerden biridir. Bu sebeple 1908 ‘den günümüze değin süregelen sendikacılık serüveninde hala öğretmenler oldukça etkilidir (Demir, 2009:8).

Yüzyılı aşkın bir süre içinde pek çok örgüt kuran ve mücadele eden eğitimciler, bu örgütsel faaliyetlerini zaman zaman kendileri feshetmiş zaman zamansa devletin engellemeleri ve kapatmalarıyla karşılaşmışlardır. Bununla beraber eğitim emekçileri hemen her dönemde dernek ya da sendikal düzeyde örgütlü kalmayı başarabilmişlerdir (Gül, 2007: 39).

2.4.2.1. Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Uluslararası Hukuki Dayanakları

Türkiye de öğretmen sendikacılığının uluslararası hukuki dayanakları belgeler, sözleşmeler, beyannameler şeklinde ele alınarak açıklanmıştır.

2.4.2.1.1.Uluslararası Belgeler

Sendikal haklar, tarihsel süreç içerisinde gerek devletlerin gerek devletler üstü kuruluşların gündeminde olmuştur. Uluslararası belgelerde sendikal haklarla ilgili maddelerin bulunduğu gibi doğrudan sendikal hakları ele alan uluslararası belgeler de vardır.

Bu bağlamda memurların sendikal haklarına ilişkin düzenlemeleri içeren uluslararası belgeleri Öcal dört grupta ele almıştır. “Birinci grupta; Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi; Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi; Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi ile her ikisi de Birleşmiş Milletler ‘in kendi aralarında uzman kuruluşu olan UNESCO ve ILO’nun ortaklaşa hazırladığı Öğretim Personelinin Durumuna İlişkin Tavsiye ele alınmıştır. İkinci grupta; Uluslararası Çalışma Örgütünün 87,98 ve 151 Sayılı Sözleşmeleri incelenmiştir. Üçüncü grupta; Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve kabul edilen İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı, dördüncü ve son grupta ise; Avrupa Birliği belgelerinden olan Roma Antlaşması ve Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı ele alınmıştır”(Öcal, 1998:22).

“Anayasanın 90. maddesinin son fıkrasına göre ‘Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi’ne başvurulamaz.’ Usulüne göre yürürlüğe konulan ve ulusal belgeler haline gelen sözleşmeler şunlardır: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı, 87,98 ve151 Sayılı ILO Sözleşmeleri” (Öcal, 1998:40).

2.4.2.1.2.Sendikaların Uluslararası Yasal Dayanakları

İşçilerin hak arayışı olarak başlayan süreç, Batı toplumlarında sanayi devrimiyle birlikte sendikal örgütlenmeyi ortaya çıkarmıştır. Bu hareket çeşitli dönemlerde gelişimler göstermiş ve uluslararası sendikal örgütleri oluşturmuştur. Bununla beraber, bu örgütlerin uluslararası alanda etkililikleri, bulunduğu ülkedeki üye sayılarının fazlalığı oranında etkiledikleri kesimlerin büyüklüğü dolayısıyla, bu hareketin sorunları ulusal ve uluslararası birçok belgeye konu olmuştur.

Uluslararası hukukta sendika özgürlüğü ve hakkına kaynaklık eden üç ana belge vardır. Bunlar: İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesidir. Bu sözleşmelerin yanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı, ILO Anayasası ve ILO Sözleşmeleri sendika hakkına kaynaklık eden belgeler arasındadır.

Sendikalaşma süreci ve sendikal haklar yasal çerçevede incelendiğinde uluslararası sahada sendikacılığın güvence altında olduğu görülmektedir. Mahiroğulları (2013) Dünyada ve Türkiye’de Sendikacılık kitabında derlediği yasal mevzuatı şu şekilde ifade etmektedir:

2.4.2.1.3.Birleşmiş Milletler Belgeleri

Birleşmiş Milletler, genel olarak çalışma sorunlarını ele almaz. Bununla birlikte temel insan haklarına ilişkin olarak, genel nitelikli bazı Birleşmiş Milletler belgelerinde, çalışma sorunlarına ve sendikal haklara ilişkin kurallara yer verilmiştir (Sencer,1998:61). Bu belgeler: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Öğretim Personelinin Durumuna İlişkin Tavsiyedir (Öcal, 1998:23).

2.4.2.1.4.İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Dünya halklarının, insanlık ailesinin tüm üyelerinin ihlal edilemez ve devredilemez haklarına ilişkin olan ve uluslararası toplumun üyeleri için bir yükümlülük oluşturan ortak anlayışını ifade eden (Gemalmaz, 2003:341.) bildirge, 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilmiş ve 27 Mayıs 1949 tarihinde Resmi Gazete’de

yayımlanarak Türkiye Cumhuriyeti tarafından onaylanmıştır. BM'nin sendikal hakları düzenleyen ve kamu görevlileri sendikacılığı ile de ilgili olan en önemli belgesi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'dir. Türkiye'nin, sayısız aykırılıklarla dolu sendikal haklar hukukunu, yalnızca onayladığı sözleşmelerin pozitif metinlerini değil, sendikal hakların bütünselliğini onayan denetim organlarının kararlarını da göz önüne alarak “ulusüstü sendikal haklar hukukuna” uygunluk sağlaması, bir anayasal yükümlülüktür. Bu, aynı zamanda kamu görevlileri sendikacılığını da kapsayan bir yükümlülüktür (Gülmez, 2008:139,140). Bildirgenin hukuksal yönden bir yaptırım bulunmamakla birlikte, moral etkisi ve gücü küçümsenmeyecek derecededir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 20. maddesi, sendika hakkından bağımsız olarak, sendikal hakların ayrılmaz bir parçası olan toplantı ve dernek kurma hakkını düzenlemiştir. Bildirgenin 23. maddesinin son fıkrasında “Herkesin menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.” denilerek sendika hakkı güvence altına alınmıştır (Ünsal, 2003:25). Bildirgede, ILO'nun sözleşmelerinden ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nden farklı olarak toplantı ve dernek kurma özgürlüğünün olumsuz yönü de güvence altına alınmıştır. Buna göre, “1- Her Şahıs saldırısız toplanma ve dernek kurma ve derneğe katılma özgürlüğüne sahiptir.” ve “2- Hiç kimse bir derneğe mensup olmaya zorlanamaz.” ibareleriyle bildirge diğer belgelerden farklılık arz etmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca 10 Aralık 1948'de kabul edilen beyannamenin yirmi üçüncü maddesi: “Herkesin çıkarını korumak için sendika kurmaya ve sendikalara üye olmaya hakkı vardır.” ifadesiyle sendika kurma hakkına değinilmiştir.

2.4.2.1.5. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen ve 10 Temmuz 2003 tarihinde Türkiye tarafından onaylanan sözleşme, diğeri Uluslararası Kişisel ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme olan ikiz sözleşmelerden biri olarak ifade edilmiştir (Sur, 2008:35). Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, grev hakkını açıkça tanıyan üç uluslararası sözleşmeden biri olması dolayısıyla önemlidir. Hiçbir ILO sözleşmesinin, sözleşme metninde grev hakkından açıkça bahsedilmezken, B.M. gibi bir kuruluşun uluslararası bir sözleşmede grev hakkına yer vermesi önemlidir. Sözleşmenin 8. maddesinin 1.

fıkrasının D başlığında “Bu sözleşmeye taraf devletler, ilgili ülkenin kanunlarına uygun olarak kullanılmak koşuluyla grev hakkını sağlamayı üstlenir.” denilerek açıkça grevden bahsedilmiştir. Maddede, grev hakkının kullanılma alanı ilgili ülke kanununun görüşüne bırakılmış ve sendika hakkı da grev hakkı gibi silahlı kuvvetler personeli, polisler ve kamu yönetimi üyeleri için kısıtlanabilir kılınmıştır (Bülbül, 2009: 76).

Sendikal haklara ilişkin düzenlemeyi içeren sekizinci madde uyarınca taraf devletler; ulusal güvenliğin, kamu düzeninin veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda gerekli olan ve hukuken öngörülen sınırlamalardan başka sınırlara tabi tutmaksızın, sendika kurma ve sendikaya katılma hakkını tanımayı; sendikalara ise ulusal federasyon ve konfederasyonlar kurma ve konfederasyonlara da uluslararası sendikal örgütler kurma ve bunlara katılma hakkını tanımayı taahhüt etmektedirler (Gültaş, 2004: 419).

Sözleşme, 3 Ocak 1976’da yürürlüğe girmiş ancak Türkiye, sözleşmeyi 2003’te 13. maddenin 3 ve 4. paragraflarına çekince koyarak onaylamıştır. Bu sözleşmenin 8. Maddesinde sendikal örgütlenme hakkına yer vermiştir.

2.4.2.1.6. Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi

“BM Genel Kurulunca 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen bu Sözleşme, 23 Mart 1976’da yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, sendika hakkını dernek hakkının özel bir yönü olarak ve özellikle kapsamının daraltılmasına imkan verecek biçimde tanıdı.”(Gülmez, 1992:64,65). “Bu konuyu düzenleyen ve sendika hakkı ve sınırları başlığını taşıyan 22. maddenin 1. fıkrasına göre; “Herkes başkaları ile birlikte dernek kurma hak ve özgürlüğüne sahiptir. Bu hak herkesin çıkarlarını korumak için sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkını da içerir”(Öcal, 1998:25). 23 Mart 1976’da yürürlüğe giren sözleşmenin üç fıkradan oluşan 22. maddesi sendika kurma ve üye olma hakkını içermektedir. Türkiye ise bu sözleşmeyi 2003’te onaylamıştır.

2.4.2.1.7. Birleşmiş Milletler Sosyal İlerleme ve Gelişme Bildirgesi

11 Aralık 1969’da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda kabul edilen bildirgenin 10. maddesinin (a) bendinde “Her düzeyde çalışma hakkı, herkese sendika ve toplu pazarlık hakkının tanınması gerekir.” şeklinde ifade edilmiştir.

2.4.2.1.8.Avrupa Konseyi Belgeleri

Avrupa Konseyi Belgeleri, konsey kurulduktan günümüze kadar konseyin çalışmalarını, sürekliliğini, gelişimini sağlayan ve onu kurumsal bir hüviyete kavuşturan belgelerdir. Bu belgeler, süreç içerisinde sözleşmeler ve Avrupa'nın yönetilmesini sağlayan yasal dayanakları oluşturmaktadır. Bu dayanak, Avrupa Birliği'nin devamlılığı ve düzenliliği için konsensüs oluşturmaktadır.

2.4.2.1.8.1.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

1953 yılında yürürlüğe giren Türkiye'nin de 1954 yılında onayladığı sözleşmenin 11. maddesi dernek ve sendikalarla ilgilidir.

“1- Herkesin barışçı amaçlarla toplanma ve başkalarıyla dernek kurma özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, yine herkesin çıkarlarını korumak amacıyla sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkını da içerir.

2- Bu hakların kullanılmasına; demokratik bir toplumda ulusal güvenlik veya kamu güvenliğinin gerekleriyle ve kamu düzeninin korunması veya suçun önlenmesi genel sağlık ve ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan ve yasayla konulanlardan başka hiçbir kısıtlama uygulanamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler ve güvenlik güçleri üyeleriyle devlet görevlileri tarafından bu hakların kullanılmasına yasa ile bazı kısıtlama konulmasına engel değildir.”

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, 4 Kasım 1950'de imzalanmıştır. Bu Sözleşme, 10 Mart 1954 tarihli ve 6466 sayılı kanunla ülkemiz tarafından onaylanmıştır. “Sözleşme, insan haklarını Avrupa düzeyinde koruyan uluslararası belgedir. İçerik yönünden İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden daha dar kapsamlı olmakla birlikte daha ileri düzeyde bir belgedir” (Sencer, 1998:395).

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, sendika hakkını toplantı özgürlüğü hakkı, dernek hakkı gibi görerek güvence altına almıştır. Ancak bu Sözleşmede toplu görüşme ve grev hakkı güvence altına alınmamıştır. “İnsan Hakları Komisyonu ve İnsan Hakları Divanı'nın kararlarına göre; 11. madde toplu sözleşme ve grev haklarını

içermemektedir. 11. madde yalnızca dinlenilme hakkını güvence altına almıştır. Çünkü Sözleşme, sendikaların üyelerinin çıkarlarını toplu eylemle savunma özgürlüğünü korumuş ve bunun için mücadele imkanlarını sendikalara tanımıştır. Bu da sendikanın devletçe dinlenilmesini gerektirir” (Gülmez, 1993:15).

Bu sözleşmede de diğer sözleşmelerde olduğu gibi kamuda çalışan güvenlik görevlileri ve üst düzey yöneticilere birtakım kısıtlamalar getirilmiştir. Buna göre sözleşme ile güvence altına alınan hak ve özgürlükler, niteliklerine göre, ulusal güvenliğin, ülkenin ekonomik çıkarlarının, kamu sağlığının, genel ahlakın, başkalarının hak ve özgürlüklerinin ya da kamu düzeninin korunması, suçluluğun önlenmesi gibi nedenlerle, yasal dayanağının bulunması ve demokratik bir toplumda zorunlu önlemler niteliğinde olması koşulu ile silahlı kuvvetler, polis ve devlet yönetimi üyeler için kısıtlanabilecektir (Gölcüklü ve Gözübüyük, 1994: 13).

2.4.2.1.8.2. Avrupa Sosyal Şartı

1961 yılında çıkarılan ve Türkiye'nin çekince koyarak 1989'da onayladığı Sosyal Şartı'nın 5. ve 6. maddeleri de örgütlenme hakkı ve toplu pazarlık haklarını tanımıştır.

Madde 5: “Tüm çalışanlar ve işverenler ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde örgütlenme özgürlüğüne sahiptir.”

Madde 6: “Tüm çalışanlar ve işverenler toplu pazarlık hakkına sahiptir.”

Avrupa Sosyal Şartı, 18 Ekim 1961'de imzalanarak 26 Şubat 1965'te yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz tarafından 1989 yılında 3581 sayılı kanunla onaylanmıştır.

“ASS'nin izlediği amaçları genel bir anlatımla tanımlayan giriş bölümü Şartı'n iki amacını şöyle belirtmektedir”(Akıllıoğlu, 1995:307): Hiçbir ırk, renk, cinsiyet, din, siyasal görüş, ulusal soy veya sosyal köken ayrımı gözetmeksizin sosyal haklardan yararlanma hakkının sağlanması ve uygun kuruluş ve faaliyetlerle, kent ve kırsal nüfusun yaşam düzeyini geliştirmek ve sosyal refahını yükseltmek için her türlü ortak çabada bulunmaya kararlı olmaktır.

“ASŞ, toplu iş ilişkileri hukukunun tüm öğelerini; yani sendika, toplu pazarlık ve grevi de içeren toplu eylem hakkı ile uyuşmazlık durumunda başvurulabilecek barışçı süreçleri bir bütün olarak düzenleyen ve güvence altına alan tek uluslararası insan hakları belgesi olma özelliğini taşıır” (Gülmez, 1993:119).

Avrupa Sosyal Şartı da diğer birçok sözleşmede olduğu gibi güvenlik görevlileri (silahlı kuvvetler, polis) için sendikal haklarında kısıtlama getirmiştir. Ancak devlet içindeki üst düzey yöneticiler için sendikal haklar tanınmıştır. Türkiye, Avrupa Sosyal Şartı'nı 1989 yılında kanunla onayladığı için bağlayıcı niteliği taşımaktadır.

2.4.2.1.9. Avrupa Birliği Belgeleri

Avrupa Birliği Belgeleri, Avrupa Birliği'ne üye olan ülkeler için yapılmış düzenlemelerdir. “Birlik personelinin uymak zorunda olduğu ilk hukuki metin 18 Mart 1961'de kabul edilen ‘Memur Statüsü’ adlı tüzük olmuştur. Birlik personelinin hak ve yükümlülükleri konusunda oldukça kapsamlı bir şekilde hazırlanmış bulunan tüzüğün ilk şeklinde, memurların sendika ve mesleki örgütler kurup kuramayacaklarına ilişkin herhangi bir hüküm yer almamıştır” (Bilgin, 1993:48). “1 Temmuz 1972'de tüzüğün 24. maddesi yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle, uzman danışmanlar dışında tüm Birlik Memurlarına, dernek kurma ve grev hakkı tanınmıştır” (Öcal,1998:36).

2.4.2.1.9.1. Roma Antlaşması

“Avrupa Topluluğu'nun temeli olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran antlaşma olan Roma Antlaşması'nda sendikal haklarla ilgili düzenlemeler çok azdır. Bu düzenlemelerden en önemlisi Antlaşma'nın 118. maddesidir. 118. madde Komisyon'a (Avrupa Topluluğu Komisyonu'na) sendika hukuku ile ilgili olarak üye devletler arasında işbirliği yapma ve işçi ve işverenler arasında toplu sözleşme ilişkileri konusunda üye devletler arasında işbirliği yapılmasının sağlanması dışında sendikal haklarla ilgili bir düzenleme içermemektedir” (Öcal, 1998:36).

2.4.2.1.9.2.Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı

Çalışanların Temel Soysal Hakları Topluluk Şartı, 9 Aralık 1989’da kabul edilmiştir. Avrupa Birliği’nin sendikal haklara yönelik en önemli düzenlemesi niteliğini taşımaktadır. “Uluslararası bir sözleşme niteliği taşımayan ve Avrupa Birliği çerçevesinde kabul edilen Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı, örgütlenme hakkını ‘çalışanlara’ tanımıştır”(Gülmez, 1993:24). Şartın sendika özgürlüğünü düzenleyen 11. maddesinde, AB çalışanlarının, ekonomik ve sosyal çıkarlarını savunmak amacıyla istedikleri mesleki ya da sendikal örgütleri kurmak için özgürce bir araya gelme hakkına sahip oldukları belirtilerek sendikalaşma özgürlüğü tüm çalışanlara tanınmıştır (Öcal, 1998:37).

2.4.2.1.9.3.Uluslararası Çalışma Örgütü Belgeleri

Sendikal hakları, insan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak gören Uluslararası Çalışma Örgütü kurulduğu tarihten itibaren bu hak ile ilgili düzenlemeleri yapmıştır. “Uluslararası belgelerle güvenceye alınan bir ilke olarak sendika özgürlüğü ILO ile yaşıttır. Sendika özgürlüğü, ILO’nun kurulduğu 1919 yılından beri anayasal bir ilkedir”. (Turan, 1979:134,135). Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Ana Tüzüğü, ILO’nun sendikal haklar ile ilgili belgelerden Türkiye’nin kabul ettikleri şöyledir. “Türkiye bu belgelerden 98 Sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesini 1951 yılında, 87 Sayılı Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunması ve İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Yöntemleri Sözleşmesini de 1993 yılında onaylamıştır (Gülmez, 1992:177).

2.4.2.1.9.3.1. Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası ve Filadelfiya Beyannamesi

Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası’nın ön sözünün ikinci paragrafı çalışma koşulları ve iyileştirilmesi ile ilgili düzenlemeler içermektedir. Uluslararası Çalışma Konferansının 1944’te Filadelfiya’da gerçekleştirilen toplantıda düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne değinilmiştir.

2.4.2.1.9.3.2. 11 Sayılı Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme Hakkı Sözleşmesi

25 Ekim 1921’de yayınlanan, Türkiye’nin de 1961 yılında onayladığı sözleşmede tarım işçilerinin de örgütlenme hakkının olduğuna vurgu yapılmıştır.

2.4.2.1.9.3.3. 87 Sayılı Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin Sözleşme

ILO, 87 sayılı sözleşmeyi 9 Temmuz 1948’de kabul edilmiştir. Bu sözleşme, sendikal özgürlüklerin Dünya çapında belirlenmesi amacıyla yapılmış ilk ve önemli sözleşme olduğu söylenebilir. “Sözleşme çalışan ve çalıştıranlara tanıdığı sendika hakkının olağan ve özgür kullanımını, devlete (kamu yetkililerine) karşı güvence altına almayı amaçlayan temel kurallara yer vermiştir”(Gülmez,1998:34,35). “87 Sayılı Sözleşme çalışanlara ve çalıştıranlara tanıdığı sendika hakkının üç evrensel ilkesini şöyle belirtmiştir; hiçbir ayırım gözetmeme, önceden izin almama ve istedikleri örgütleri kurma ve onlara üye olma”(Talas,1990:34,35).

Bu sözleşme, diğer birçok sözleşme ve belgede olduğu gibi güvenlik görevlileri için bir sınırlama getirmiştir. Sözleşmenin 9. maddesine göre; “Sözleşme’de öngörülen güvencelerin silahlı kuvvetler ya da polise hangi ölçüde uygulanacağı ulusal mevzuatla belirlenecektir.” Bu maddeye göre güvenlik görevlileri ile ilgili sendikal haklarındaki düzenlemeler ülkelerin mevzuatına bırakılmıştır.

9 Temmuz 1948’de yayınlanan, Türkiye’nin de 1993 yılında onayladığı Sözleşme, kamu görevlilerinin, işçilerin ve işverenlerin örgütlenme hakkının korunmasına değinmiştir.

2.4.2.1.9.3.4. 98 Sayılı Örgütlenme Hakkı ve Toplu Pazarlık Sözleşmesi

98 sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesi ILO Genel Kurulunca 1 Temmuz 1949 tarihinde kabul edilmiştir. 98 sayılı Sözleşme, 14.08.1951 yılında 5834 sayılı kanun ile ülkemiz tarafından kabul edilmiştir.

“98 Sayılı Sözleşme iki temel konuda düzenleme yapmıştır. İlk olarak, çalışan ve çalıştıranlar arasındaki ilişkilerde örgütlenme hakkının olağan kullanımı güvence altına almayı ve özellikle de çalışanlara tanınan sendika özgürlüğünü, işverenlere ve örgütlerine karşı korumayı amaçlayan kurallara yer vermiştir. İkinci olarak ise, çalışma ilişkilerinin en önemli yönlerinden birini oluşturan gönüllü toplu pazarlık süreçlerinin geliştirilmesini ve toplu pazarlık taraflarının özerkliği ilkesini düzenlemiştir” (Sencer,1998:333).

Bu sözleşmede de, güvenlik görevlilerinin sendikal haklar konusundaki güvence ve uygulamaları ülkelerin ulusal kanunlarına bırakılmıştır. 1 Temmuz 1949’da yayınlanan, Türkiye’nin de 1952 yılında onayladığı sözleşme örgütlenme ve toplu pazarlık ilkelerinin uygulanması hususlarına değinmiştir.

2.4.2.1.9.3.5.135 Sayılı İşletmelerde İşçi Temsilcilerinin Korunması ve Onlara Sağlanacak Kolaylıklar Hakkında Sözleşme

2 Haziran 1971’de yayımlanan, Türkiye’nin de 1993 yılında onayladığı sözleşme, sendika üyelerinin haksız feshe ve ayrımcılığa karşı korunması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

2.4.2.1.9.3.6.151 Sayılı Kamu Kesiminde İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Sözleşmesi

151 sayılı Sözleşme, 27 Haziran 1978’de ILO Genel Konferansı’nca kabul edilmiştir. Bu Sözleşme, ülkemizde ise 25 Şubat 1993 tarihinde kabul edilmiştir. “151 Sayılı Sözleşme, Türkiye de dahil olmak üzere toplam 25 ülke tarafından onaylanmıştır.”(Gülmez,1992:181).

“Sözleşmenin 1. maddesinde, diğer uluslararası çalışma sözleşmelerinde daha uygun hükümlerin bulunmadığı durumlarda kamu yetkililerince çalıştırılan herkese bu sözleşmenin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.” (Sencer, 1998:354).

151 Sayılı Sözleşme ile 98 Sayılı Sözleşme arasındaki farklılıkları Gülmez şu şekilde belirtmiştir. “151 Sayılı Sözleşme, 98 Sayılı Sözleşmeden farklı olarak, çalışma koşullarının belirlenmesi usullerini toplu pazarlıkla sınırlı tutmamış, toplu

pazarlık yerine kamu görevlileri temsilcilerinin bu belirlemeye katılmalarına imkan veren başka yöntemlere de yer vermiştir. 98 Sayılı Sözleşme, gönüllü toplu pazarlık ilkesi yerine salt karar sürecine katılma ile yetinilmesine ve bu katılmanın da “danişsal” nitelikli görüş almakla sınırlı tutulmasına imkan vermiştir.” (Gülmez, 1996:161).

27 Haziran 1978’de kabul edilen sözleşmeyi Türkiye 1993 yılında onaylamıştır. Sözleşmede kamu görevlilerinin örgütlenmesi hususlarında uygulamada karşılaşılan güçlüklerin aşılması konuları ele alınmıştır (Mahiroğulları, 2013:47).

2.4.2.2. Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Ulusal Hukuki Dayanakları

2.4.2.2.1.Ulusal Belgeler

Türkiye Cumhuriyeti Devleti memurların örgütlenme haklarını 1982 Anayasası’yla yasal zemine oturtmuştur. Anayasanın 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu memurların bu husustaki hak ve kısıtlamalarına değinirken 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ise sendikal hak bağlamında gerekli yasal düzenlemeleri netleştirmiştir.

2.4.2.2.2.1982 Anayasası

1982 Anayasası’nın 51, 53 ve 54. Madde hükümleri sendikal hakları içinde barındırmaktadır. Bununla birlikte 1982 Anayasası incelendiğinde kamu görevlilerinin sendikal örgütlenmesindeki haklarına dair belirleyici bir maddeye yer verilmemiştir. Bu belirsizlik karşısındaki durumu Öcal şöyle ifade etmektedir:

“Bu durumda genel olarak kabul edilen, 1982 Anayasası yönünden memur sendikacılığının, temel bir hakkın kanunlarda aksi açıklanmadığı sürece yasaklanmış sayılamayacağı ilkesinden hareketle değerlendirilmesi gerektiğidir. Ancak, burada ülkemize has bir durum söz konusudur. 1961 Anayasası’nın işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerine sendika kurma hakkı tanıyan hükmü 1971 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile kaldırılmış, 119. maddesiyle de memurların sendikalara üye olmaları yasaklanmıştır. Dolayısıyla bu değişiklikten sonra kabul edilen 1982 Anayasası’nın zımni bir sendika yasağı içerdiği genel olarak kabul edilmiştir. Yani Anayasa işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerine bu hakkı tanımamıştır. Bu görüşe karşı çıkanlarsa; Anayasa’da özgürlük rejimi olduğunu ve bu hakkın işçilere

tanınmış olmasından karşıt kavramı yoluyla memurlara yasaklanmış olduğu sonucunun çıkarılamayacağı savunmuşlardır” (Öcal, 1998:38).

1982 Anayasası'nın sendika kurma hakkı konusunda kamu görevlilerine belirgin bir yasak koymadığı kanaatinde olanlar, bu düşünceyle 1990'lı yıllarda sendikal örgütlenme hareketlerine başlamışlardır. Yapılan çalışmalar, hükümetlerin ve siyasi partilerin dikkatini çekmekte gecikmemiştir. 23.07.1995 tarihinde çıkarılan 4121 sayılı kanunla, gerekli Anayasa değişikliği yapılarak, sendika kurulma hakkı bu aşamadan sonra yasal bir zemin kazanmıştır. Yapılan değişiklikler neticesinde kamu çalışanları kendi hizmet kollarıyla ilgili çalışmalar yapabilecekler ve sendikalar, konfederasyonlar kurabileceklerdir. Kurulan bu sendikalara da üye olabilmek hakları da vardır. Sendikal faaliyetleri düşünenler 1990'lı yıllardan sonra sendikal çalışmalara başlamışlardır. Daha sonra bu durum dönemin hükümetlerinin ve partilerinin dikkatini çekmiştir. 23.07.1995 tarih ve 4121 Sayılı Kanun'la Anayasa değişikliği yapılmıştır. Bu değişiklikle memurlar kendi hizmet kollarını ilgilendiren sendikalar ve konfederasyonlar kurabilecekler ve bunlara üye olabileceklerdir. Aynı maddedeki kanun değişikliğiyle memurlara bir de toplu görüşme hakkı verilmiştir. Toplu görüşmeleri, sendikalar ve Kamu İşveren Kurulu kendi aralarında yapacaklar ve şayet bir anlaşma olursa, mutabakat metnini imzalayacaklardır. Yapılan değişiklikler ve toplu görüşme kararları hukuki bir zemine oturtulsa da, toplu görüşme konusunun nasıl olacağı hususundaki detaylar belirtilmemiştir.

1995 yılında Anayasa'da bir dizi değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle memurların sendika kurabilmeleri amacıyla, genel bir sendika kanun için TBMM'de çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde memurlara yönelik hazırlanan 25.06.2001 tarih ve 4688 Sayılı 'Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu' çıkarılmıştır. Çıkarılan bu kanunla, kamu çalışanlarının sendikal hakları netleştirilmiş, sendikaların kuruluş aşamaları, esas organları, sendikalara üyelik güvenceler, sendikal faaliyet alanlarının kapsamı, sendikaların gelir gider ve denetim hususundaki konular, toplu görüşme usulleri gibi belirsiz pek çok konu açıklığa kavuşturulmuştur.

Memurların sendikal örgüt kurma ve toplu sözleşme hakkı, Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile tanınmıştır. Bununla birlikte bu kanunda memurların grev hakkı yoktur.

2.4.2.2.3. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda 12.06.1997 yılında bir düzenleme yapılmıştır. Düzenlemenin yapıldığı 22. Maddeye göre kamu çalışanlarının sendikal örgütlenme hakkı şöyledir:

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 22. maddesinde 12.06.1997'de yapılan düzenlemeyle memurların sendikal hakları şu şekilde belirlenmiştir. "Devlet memurları, Anayasa'da ve özel kanunda belirtilen hükümler uyarınca sendikalar ve üst kuruluşlar kurabilir ve bunlara üye olabilir" (DMK, Madde22). Böylece Devlet Memurları Kanunu ile memurların sendikal hakları güvence altına alınmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu memurların sendikal haklarına açıklık getirirse de grev haklarını vermemiştir. Bu husustaki kanun şu şekildedir : "Devlet memurlarının greve karar vermeleri, grev tertiplenmeleri, ilan etmeleri, bu yolda propaganda yapmaları yasaktır. Devlet memurları, herhangi bir greve veya grev teşebbüsüne katılamaz, grevi destekleyemez veya teşvik edemezler." (DMK, Madde 27). Bu duruma göre grev yapan ya da destekleyen memurlar için devlet memurluğundan çıkarılma ve hapis cezası öngörülmüştür ki bu cezalar sendikal eylemlerin gerçekleşme aşamalarında üzerinde düşünülmesi gereken unsurlardır.

2.5. Türkiye'de Mevcut Öğretmen Sendikalarının Amaç, Yapı ve Etkinlikleri

Algıyı belirleyen, amaçtır; çünkü örgütlenmenin niteliğini, derinliğini amaçları belirler. Öğretmenler sendikaya üye olurken kendi çıkarlarıyla, üye olduğu sendikanın amaçları arasında paydaşlık arar. Bu yüzden her bir sendikanın amaçlarına kısaca değinmek lazımdır. Türkiye' de mevcut öğretmen sendikalarının amaç, yapı ve etkinlikleriyle ilgili bilgiler sendikaların kendi halihazırda mevcut web sayfaları kullanılarak doğrudan temin edilmiştir.

2.5.1. Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim-Bir-Sen)

"Temel insan hakları ilkelerine dayanan, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu, millet iradesine de milletin seçtiği idareye de saygı gösterilen, katılımcı demokrasinin yerleştiği, özgür birey ve sivil toplum örgütlerine gerçek anlamda var olma ve düşünce üretip teklifler sunma hak ve imkânlarının hayata geçirildiği, kimsenin ötekileştirilmediği, farklılıkların zenginlik olarak kabul edildiği, ücretlerde

ve gelir dağılımında adaletin sağlandığı, demokratik sosyal hukuk devleti olmanın gereği olarak her vatandaşın devlet imkânlarından eşit şekilde yararlandığı, medeniyet köklerimizde var olan değerleri idrak etmiş daha özgür, daha müreffeh ve daha mutlu insanların yaşadığı daha güçlü, daha zengin Türkiye'yi var etmeyi amaçlar” (Sendika Tüzük m.3).

Memur-Sen Konfederasyonu'na bağlı Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim-Bir-Sen), 14 Şubat 1992 tarihinde eğitimci, şair ve yazar Mehmet Akif İnan ve arkadaşları tarafından kurulmuştur. Yaklaşık on yıl boyunca kamu görevlilerinin sendikal haklara kavuşması için gayret gösteren Mehmet Akif İnan, bu çalışmalarıyla aynı zamanda ülkemizde demokrasinin tabana yayılarak gelişmesi ve sivil toplumun güçlendirilmesi çalışmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Akif İnan, kamu görevlilerinin sendikal örgütlenme hakkının kazanmasının ise tartışmasız öncüsü olmuştur.

Nihayet 25.06.2001 tarihinde kabul edilen 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile memurların sendika kurmaları yasal dayanağa kavuşmuş, diğerleri gibi Eğitim-Bir-Sen de bu tarihten sonra tüzel kişilik kazanmıştır. 22 Aralık 2002'de Olağanüstü Kongre ile ilk profesyonel yönetim kurulunu seçen Eğitim-Bir-Sen, hızla üye kayıt ve kurumsallaşma çalışmalarına başlamıştır. Eğitim-Bir-Sen; 6 Mart 2005'te ikinci, 3 Şubat 2008 tarihinde üçüncü, 19-20 Şubat 2011 tarihlerinde dördüncü, 21-22 Şubat 2015 tarihlerinde de 5. Olağan Genel Kurulu'nu gerçekleştirmiştir.

1 Ocak 2003 tarihinde 18 bin resmi üyesi bulunan Eğitim Bir-Sen, 15 Mayıs 2009'da 137 bin 464 üye sayısı ile Millî Eğitim Bakanlığı'nda yetkili sendika olmuş; 2010 Mayıs'ında ise üye sayısını 142 bin 849'a çıkararak, Millî Eğitim Bakanlığındaki yetkisini pekiştirmiştir. Eğitim-Bir-Sen, yaptığı çalışmalar ve yetkililer nezdindeki etkili ve sonuç alıcı girişimleriyle eğitim çalışanlarının teveccühünü kazanmış, 15 Mayıs 2011 tarihinde 195 bin 695 üyeye eğitim hizmet kolunda “genel yetkili” sendika olmuştur. 15 Haziran 2012'de üye sayısı 231 bin 472'ye ulaşan Eğitim-Bir-Sen, 15 Mayıs 2013 tarihinde 251 bin 110 üyesiyle Türkiye'nin en büyük sendikası unvanını elde etmiştir.

15 Mayıs 2014 tarihinde 279 bin 722 olan üye sayısını 2015'te 340 bin 365'e, 2016'da 402 bin 171'e, 2017'de 420 bin 149'a çıkaran Eğitim-Bir-Sen, genel yetkili sendika olarak devam etmektedir. Eğitim-Bir-Sen'in hedefi, kamu görevlilerinin en büyük sendikası olarak önümüzdeki dönemde de eğitim çalışanlarının hak ve menfaatlerini en iyi şekilde korumak ve geliştirmek, olarak belirtilmiştir.

2.5.2. Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri İşkolu Sendikası (Türk-Eğitim-Sen)

“Anayasada ifadesini bulan, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, millî ve manevî değerlere, insan haklarına, demokratik ve laik cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı kalarak, demokrasinin korunup bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesi ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılması yolunda çaba göstermeyi,

Toplum ve iş barışını tesis ederek devlet-millet kaynaşmasına ve sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunmayı,

Hür sendikacılık anlayışı içerisinde, üyelerinin ekonomik, sosyal, kültürel ve meslekî hak ve menfaatlerini korumayı ve geliştirmeyi,

Türk millî eğitim sisteminin temel ilke ve hedeflerinin, 21'inci Yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde gerçekleşmesi için; uygulamada ortaya çıkan eksiklik, aksaklık ve yanlışlıkları tespit ederek, gelişen eğitim teknolojisi ışığında düzeltilmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde yol göstermeyi, görüş ve önerilerde bulunmayı, amaç edinmiştir” (Sendika Tüzük m.3).

Eğitim çalışanlarının tamamının çatısı altında örgütlendiği, çatışan değil çalışan, üreten, yol gösteren ve hak ettiğini mutlaka alan bir konfederasyon olarak eğitim çalışanlarının hak ve menfaatlerini her platformda korumak ve geliştirmek, ülkemize, çalışma yaşamına, üyelerimize ve evrensel sendikacılığa artı değerler katmak, Anayasamızda belirlenen ilkelerden sapmaksızın milli değerlerine bağlı, çığır açan, güçlü, lider, büyük bir Türkiye için her alanda fikir üreten bir sivil toplum örgütü olma vizyonuna sahiptir.

Avrupa Birliği standartları, ILO sözleşmeleri ve İnsan Hakları beyannamelerinde tanımlanan niteliklere sahip, grevli, gerçek anlamda toplu sözleşmeli, siyasete katılma hakkını da içeren, özgürlükçü sendikal haklarla donanmış, saygın iş kavramına uygun bir kamu istihdam yapısı ve adil bir ücret sistemi içerisinde insanca yaşama yetecek düzeyde refah ücretine kavuşmuş, geleceğe umutla ve güvenle bakan bir kamu çalışanı; birlik, bütünlük ve kardeşlik içinde yaşayan, huzurlu bir topluma ulaşmak için birliktelik sağlama, toplu sözleşmelere katılma, görüşmeler yapma, gerektiğinde greve gitme yoluyla mücadele etme misyonu ile kurulmuştur.

2.5.3. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)

“Eğitim Sen; tüm maddi ve insani değerlerin yaratıcısının emek olduğundan hareketle;

Evrensel değerleri gözetken ve yerel farklılıkları zenginlik olarak kabul eden bir emek örgütü olarak savaşırsız ve sömürsüz bir dünya hedefiyle ülkemizde ve dünyada her türlü baskıcı yönetime karşı demokrasi ve dayanışma kültürünü savunur.

İnsan hakları ve temel özgürlüklerin bütünlüğü içinde, din, dil, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği, siyasal düşünce farkı gözetmeksizin bütün üyelerinin ekonomik, demokratik, akademik, sosyal, kültürel, hukuksal, siyasal, meslekî özlük hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmeyi, üyelerine insanca bir yaşam düzeyi sağlamayı savunur.

Toplumun bütün bireylerinin, temel insan hakları ve özgürlükleri doğrultusunda, herkesin kendi anadilinde, cins ayrımcı olmayan, eşit demokratik, laik, bilimsel, parasız ve kamusal nitelikli eğitim görmesini savunur.

Grevli ve toplu iş sözleşmeli sendikal hakların kullanılması ve çalışma koşullarını düzenleyen hükümlerin uluslararası normlara uyumunun sağlanması için mücadeleyi yürütür.

Eğitim Sen, uluslararası sözleşmelerde yer alan çocukların hakları ve eğitimi ile ilgili temel hakların ve özgürlüklerin takipçisi ve savunucusudur. Olumsuz koşullardaki çocukların eğitimi için çalışmalar yapar” (Sendika Tüzük m.2).

Eğitim emekçilerinin İkinci Meşrutiyet Dönemi’nde Encümen-i Muallimin ile başlayan örgütlenme ve mücadeleleri, 1900’lerin ilk çeyreğinde anti-empyralist bir tutumla bağımsızlık mücadelesi doğrultusunda bir hat izlemiştir. Cumhuriyet ideolojisini yaygınlaştırma amacıyla, eğitimin yaygınlaştırılması çabalarının damgasını vurduğu 1930’lu ve 1940’lu yıllarda eğitim emekçileri, görece zayıf örgütlenmeleriyle, eğitim hakkının yaşama geçirilmesi ve halka ulaştırılmasında etkili olmuşlardır.

İlk kez 1950’lerde Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) ve Köy Öğretmen Dernekleri ile ulusal ölçekte yaygın bir örgütlenme yaratan eğitim emekçileri, 1965’te Türkiye Öğretmenler Sendikası’nı (TÖS) ve Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası’nı (T.İLKSEN) kurarak sendikal form içinde örgütlenmişlerdir. Kendi sınıf kimliklerine ilişkin algılarında köklü bir dönüşüm yaşayan eğitim emekçileri, 1960’ların sonlarında yükselişe geçen sınıf hareketinin de etkili bir bileşeni durumuna gelmiştir. TÖS’ün gerçekleştirdiği Devrimci Eğitim Şûrası ile TÖS ile T.İLKSEN’in Aralık 1969’da gerçekleştirdiği Genel Öğretmen Boykotu, 12 Mart darbesine giden yolda önemli kilometre taşları olmuştur.

12 Mart 1971 tarihli askeri darbe sonrasında sendikal örgütlenme özgürlüğünden yoksun bırakılan eğitim emekçileri, aynı yıl kurdukları Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) ile bütün 70’ler boyunca hem sınıf hareketinde, hem de anti-faşist mücadelede ön saflarda yerlerini almışlardır.

12 Eylül 1980 askeri darbesinin TÖB-DER’i kapatarak yöneticilerini ve pek çok üyesini tutuklamasının yanı sıra öğretmenlere dernek kurma yasağı getirilmiş, böylece eğitim emekçileri örgütsüz bırakılmaya çalışılmıştır. Bu çağdışı yasağa karşı 1986 yılından başlayarak “abece Dergisi” etrafında ve 1988’den itibaren “Eğitimciler Derneği” (EĞİT-DER) tarafından sürdürülen çalışmalar sonucunda eğitim emekçileri 28 Mayıs 1990’da Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası’nı (Eğitim İş) ve 13 Kasım 1990’da ise Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası’nı (Eğit-Sen) kurmuşlardır. Eğitim emekçilerinin meşru haklarını kullanarak örgütledikleri ve diğer kamu emekçilerine de umut veren, yol gösteren sendikaları çeşitli yasal ve fiili engellemelere, baskılara karşı hızla kitleselleşmiş ve on binlerce eğitim emekçisiyle buluşmuştur. Eğitim İş ile Eğit-Sen ‘in 23 Ocak 1995’te birleşerek oluşturdukları sendika olan Eğitim Sen, işte bu yüz yıllık eğitim emekçileri hareketinin günümüzdeki temsilcisi ve sürdürücüsüdür.

Eğitim Sen ‘in Türkiye ‘nin her yerinde, 81 ilde 100 şubesi ve 114 binden fazla üyesi bulunmaktadır. Eğitim emekçilerinin ekonomik, sosyal, demokratik ve kültürel haklarını koruma ve geliştirme, özgür-demokratik bir çalışma yaşamının oluşturulması mücadelesi; demokratik ve yaşanılabilir bir ülke talebiyle birlikte sendikal mücadelemizin ana eksenini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Eğitim Sen, üyelerinin haklarını ve çıkarlarını koruyup geliştirme doğrultusundaki mücadelesini, bir yandan güvenceli çalışma, nitelikli ve kamusal eğitim talepleri için sürdürülen mücadeleyle,

öte yandan da eğitimi sermayenin tahakkümünden kurtarmak amacıyla yürütülen mücadeleyle birlikte, bütünlük içersinde ele almakta ve sürdürmektedir.

Eğitim Sen, kurucu üyesi olduğu Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'nun (KESK) ve ülkemiz sınıf hareketinin etkili bir bileşeni olarak uluslararası ilişkilerine ve uluslar arası dayanışmaya da özel bir önem vermektedir. Ağırlıkla Avrupa ülkelerindeki eğitim sendikaları ile ilişki içinde olan sendika, Asya, Afrika ve Amerika kıtalarından ulusal sendikalarla da ortak çalışmalar ve projeler yürütmektedir. Tüm dünyada 30 milyondan fazla eğitim ve bilim emekçisinin ortak örgütü olan Eğitim Enternasyonalı'nin (EI) Türkiye'deki tek üyesi olan sendika, Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu ülkelerindeki eğitim sendikaları ve örgütleriyle de ortak çalışmalar ve projeler geliştirme perspektifiyle hareket etmektedir.

2.5.4. Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (Eğitim-İş)

Başta üyeleri olmak üzere tüm emekçilerin ortak ekonomik, sosyal, özlük, mesleksel, sendikal hak ve çıkarlarını koruyup geliştirerek onlara daha onurlu ve saygın bir yaşam düzeyi sağlamak için mücadele eder.

Ülkede yaşayan herkesin çağdaş, bilimsel, laik, demokratik, eşit, parasız ve nitelikli eğitim hakkı olduğunu savunmaya, bu hakkın yaşama geçirilmesi için mücadele eder.

Üyelerinin üstün sorumluluk duygusuna ve eğitimin gücüne dayanarak; Atatürk'ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, egemenliğini, ulus ve ülke bütünlüğünü, laik düzenini, demokratikleşme ve ulusal eğitim hedefini geliştirerek korumak ve sonsuza kadar yaşatmak için elinden gelen her türlü çabayı gösterir.

Üyelerinin daha yeterli, saygın, onurlu birer meslek elemanı olmaları için işverenin, üniversitelerin ve diğer ilgili kuruluşların olanaklarından yararlanır.

Çalışma koşullarını düzenleyen hükümlerin uluslararası ölçütlere uyumunun sağlanması, hak Genel Esaslar ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi, grevli ve toplu iş sözleşmeli sendikal hakların tanınması için mücadele eder.

Emeğin toplumsal yaşamdaki önemini kavramış, sorumluluklarının bilincinde olan üye topluluğu oluşturmak için mücadele eder.

Hizmet kolunda ulusal ve uluslararası düzeyde birlik, dayanışma ve yardımlaşmanın sağlanması için mücadele eder.

Eğitim yoluyla dostluğun, dayanışmanın, hoşgörünün, insan haklarına ve demokrasiye saygının geliştirilip güçlendirilmesi için mücadele eder.

İş güvenliği, çalışma hakkı, sosyal adalet ve sosyal güvenlik mücadelesi verir.

Kadınların, çalışma yaşamı ve toplumsal yaşam içinde ayrımcılığa uğramaması; çocuk haklarının, engelli ve bakıma gereksinim duyan yurttaşların,

evrensel ölçütler çerçevesinde çalışma yaşamı ve toplumsal yaşama uyumlu hale getirilmesi için mücadele eder.

Sanatın ve sanatçının korunması ve desteklenmesinin çağdaş bir ülkenin vazgeçilmez öncelikleri arasında yer aldığı kabulüyle, sanatın ve sanatçının korunması ve desteklenmesi için mücadele eder.

Toplumun sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşayabilmesi için çevre kirliliğine ve doğal yaşamın bozulmasına karşı verilen mücadeleleri desteklemeye; tarih, kültür yer altı, yerüstü kaynakları ile doğal varlıklarının korunması için çalışmalar yapar.

Yurttaşın akıl ve beden sağlığını geliştiren sporun desteklenmesi ve toplumun tamamına yayılması için mücadele eder.

Örgütlenme özgürlüğünün önündeki tüm engellerin kaldırılması için mücadele eder.

Yurtta ve dünyada barışın egemen olması için çaba gösterir.

Uluslararası sözleşmelerden doğan haklarına dayanarak gerekli gördüğünde grev hakkını kullanır (Sendika Tüzük m.3).

Atatürk'ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, egemenliğini, ulus ve ülke bütünlüğünü, laik düzeni, demokratik ve ulusal eğitim değerlerini korumak ve sonsuza kadar yaşatmak için 17 Ekim 2005 tarihinde kurulan Eğitim-İş, eğitim çalışanlarının, tüm emekçilerin, halkımızın ve ülkemizin umudu haline gelmiştir.

Eğitim-İş, yüz yıllık sendikal mücadele geleneğinden ders alarak yoluna devam etmektedir. Bugün Encümen-i Muallim'den, TÖS'ten, TÖBDER'den devraldıkları kültür, birikim ve cesaretle, Köy Enstitüleri ile Fakir Baykurt'un yurtsever ve mücadelecisi ruhunu birleştirerek yeniden kurulan Eğitim-İş, Edirne'den Van'a, Hatay'dan Sinop'a yurdumuzun dört bir tarafındaki eğitim çalışanlarıyla kucaklaşmıştır.

17 Ekim 2005'ten bugüne emek ve gelecek için mücadele ettiklerini beyan etmişlerdir. Laik, demokratik, bilimsel ve kamusal eğitimin askıya alınmaya, Cumhuriyet eğitim sisteminin ve oluşturduğu kültürün tasfiye edilmeye çalışıldığı, Atatürk devrim ve ilkelerinin yok edilmek istendiği bir süreçte Eğitim-İş'in sahneye çıktığını belirterek, sınıf mücadelesini hatırlatan bir başkaldırı olarak tarih sahnesindeki yerini tekrar aldıklarını söylemişlerdir. Eğitim-İş'in, siyasi iktidara karşı yürütülen muhalefetin demokratik ve meşru mücadeledeki en önemli direnç merkezi haline geldiğini savunmaktadırlar.

Eğitim-İş'in kuruluş gerekçelerinden birisi de, yetkin olmayan kadroların eline terk edilen gerici eğitim siyasetinin yarattığı yıkımı en aza indirmek, eğitim çalışanlarını içine düştükleri karamsarlıktan çıkarmaktır. Sendika bu arayış üzerinde yükselen hukuk mücadelesi, başarılı çalışmalarla kamuoyunun büyük takdirini toplamıştır. Bu mücadelede on binlerce mağdur eğitim çalışanın sorunlarına çözüm üretilmiştir. Kuruluşundan bugüne işkolunda hukuk mücadelesinin önderliğini yaparak yüzlerce hukuksuzluğu etkisiz kılmanın, bu yolla işkoluna mücadele heyecanı aşılamanın gururunu ve mutluluğunu yaşamaktadırlar.

Yüz yıllık emek ve aydınlanma mücadelesinin "biricik" mirasçısı olduklarını söyleyen Eğitim İş Sendikası, "Mücadele ruhunun, ırkının, bölücünün, gericinin devlete ya da sokağa egemen olduğu her dönemde halkın üzerine güneş gibi doğacağını, iddia etmektedir.

2.5.5. Sendikaların Benzer ve Farklı Yönleri

Yukarıda açıkladığımız sendikaların amaçlarına baktığımızda çok az farklılık göstermekle birlikte tanımların ve amaçların birbirine paralel olduğu görülmektedir. Bütün eğitim-öğretim ve bilim hizmet kolundaki sendikaların tüzüklerinde yer alan ortak amaçlar şunlardır; (Erdem, 1996: 23).

- Daha iyi ücret ve aylık, çalışma şartları sağlamak
- Üyelerinin ve aile bireylerinin bakım, eğitim ve sağlık koşullarının düzeltilmesi
- Dil, din, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin tüm üyeler arasında birlik ve dayanışmayı sağlama, geliştirme; ortak amaç etrafında toplama
- Üyelerinin atama, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkından adil ve tarafsız, eşit ölçüde yararlanmasını sağlama
- Üyelerinin sosyo-ekonomik, mesleki gelişim, kültürel ve özlük haklarını korumak, geliştirmek
- Mağdur durumdaki üyelerine maddi, hukuki ve sosyal yardımlar yapma
- Eğitimin her kademesinde dil, din, ırk, cinsiyet, mezhep farkı gözetmeksizin fırsat ve imkân eşitliği sağlanmasıdır.

Sendikaların birbiriyle kıyaslandığında farklılıkları şu şekilde göze çarpmaktadır :

- Eğitim Bir-Sen'in din öğrenimi ve dini inançların gereklerinin yerine getirilmesini amaçladığını,
- Türk Eğitim-Sen sendikacılıkta “millet-devlet kaynaşması” olmasını amaçladığını,
- Eğitim-İş Sendikası'nda sanata ve sanatçıya, spora, doğaya, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, engelli ve bakıma ihtiyacı olan bireylere verilen önem verilmesini amaçladığını,
- Eğitim-Sen'in diğer sendikalardan farkını ana dilde eğitim amaçladığını,

görmekteyiz; ayrıca Türk Eğitim Sen ve Eğitim İş sendikalarının amaçlarında “Atatürkçülük”e vurgu yapılmıştır ve bu doğrultuda hareket edilmesi amaçlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması, verilerin toplanması ve analizi akademik olarak yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada; ayrıntılı ve derinlemesine veri toplama, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenme, mevcut durumlarını anlama ve açıklama amacıyla “Nitel Araştırma Yöntemi”(Büyüköztürk vd.den aktaran Kara,2016: 426) sonuçların tasnifi ve istatistiki ölçümlerde ise “Nicel Araştırma Yöntemi” kullanılmıştır. Araştırma deseninde yürütülen bu çalışmada veriler yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile sendika yöneticilerinin ve üyelerinin sendikal algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca sendikalara üye olmama nedenleri ve sendikalardan beklentilerini belirlemek amacıyla yapılan bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması araştırmacının “Neden?” ve “Nasıl?” Sorularına odaklanarak, hedeflenen durumu derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelemek istendiğinde kullanılmaktadır (Kara, 2016:427).

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden “görüşme” yöntemiyle yapılmıştır. Görüşme yöntemi, bireylerin algılarının doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasını sağlar. Bu bağlamda öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çatışmacı model içerisinde bireyin, olgu bilimsel özel tecrübeleri ve olaylara yüklediği anlamları tespit etmeyi amaçlar. Nitel araştırma yöntemlerinden, derinlemesine görüşme yöntemi bireylerin deneyim, duygu, tutum ve inançlarına dayanan bir araştırma yöntemidir. Görüşme yöntemi bireyin algılarının doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasını sağlar (Berkant, Gül, 2017: 425). Bu bağlamda çalışmada sendika üyesi öğretmenlerin ve sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Niğde ilinden, 15 Ocak 2018 - 30 Mart 2018 tarihler arasında, örnekleme yöntemi ile belirlenen ve Eğitim-Bir-Sen, Türk-Eğitim-Sen, Eğitim-Sen, Eğitim-İş, diğer sendika üyelerinin %1'i ve sendika üyesi olmayan 24 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada çalışma grubuna üye sayısı en fazla olan dört büyük sendikanın, sendika üyelerinin toplamının %1'i, bu dört sendikanın dışında kalan diğer sendikaların üyelerinin toplamının %1'i ve üye olmayan öğretmenlerin %1'i esas alınarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme ve maksimum çeşitlilik yaklaşımları kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik yaklaşımında çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak ve bu sayede problemin farklı boyutlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: Aktaran Karaman ve Erdoğan, 2016: 128). Çalışma grubundan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın alışma Grubuna Ait Kişisel Bilgiler

Değişen	Kategori	Sayı	Yüzde
YAŞ	20-34 Yaş	25	% 35,7
	35-50 Yaş	39	% 55,7
	50+ Yaş	6	% 8,6
CİNSİYET	Erkek	42	% 60
	Kadın	28	% 40
BRANŞ	Sınıf Öğretmeni	12	% 17,1
	Kültür Öğretmeni	48	% 68,5
	Meslek Öğretmeni	10	% 14,4
HİZMET SÜRESİ	1-5 Yıl	14	% 20
	6-10 Yıl	13	% 18,5
	11+ Yıl	43	% 61,5
GÖREVİ	Öğretmen	64	% 91,4
	İdareci	6	% 8,6
OKUL TÜRÜ	İlkokul	11	% 15,7
	Ortaokul	15	% 21,4
	Lise	44	% 62,9

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri görüşme yöntemi ve yapılandırılmış sorular ile toplanmıştır. Görüşmeler için kuramsal bilgiler derinlemesine incelenmiş, araştırmacı tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır (Tuncer ve Aksoy, 2017: 180). Görüşmeler araştırmacı tarafından 2017-2018 Bahar Dönemi'nde yapılmıştır (Erkan ve Dağal, 2018: 133). Görüşülen katılımcılara görüşme esnasında araştırmacı tarafından ek sorular sorma özgürlüğü tanınmıştır. Ayrıca katılımcılara vermiş oldukları bilgilerin yapılan bu çalışmanın dışında kullanılmayacağı, isimlerinin ve görev aldıklarını eğitim kurumlarının gizli tutulacağı hakkında izahat yapılmıştır (Aykaç ve Çelik, 2014: 330). Sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlere sendikal algılarına yönelik 15 açık uçlu soru sorulmuştur. Bu tür bir görüşmede araştırılan kişilerin de araştırma üzerinde kontrolleri söz konusudur.

3.2.1. Nicel ve Nitel Veri Toplama Araçları

Yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır (Karcı ve Vural, 2011: 596). Veri toplama stratejisi kullanılarak derin odaklı bir görüşme çerçevesinde çalışmanın güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir. Derin odaklı veri toplama stratejisine göre araştırmacı, elde ettiği sonuçları birbirleriyle sürekli olarak karşılaştırarak, yorumlayarak ve kavramsallaştırarak araştırmaya katılanların bile açık bir biçimde farkında olmadıkları bazı örüntüleri ortaya çıkarmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada görüşme yoluyla toplanan nicel veriler analiz aşamasında veri analizi çeşitlerinden “betimsel analiz” tekniğine tabi tutulmuştur. Bu çerçevede içerik analizi yoluyla tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışacaktır. Veri analizinde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen

temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilmektedir.

Görüşme yöntemiyle yürütülen nicel ve nitel araştırmalarda katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer vermenin ve katılımcıların çeşitliliğini artırarak olabildiğince farklı görüşleri ortaya koymanın geçerliği; araştırmanın süreçlerine ve katılımcı özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgi sunmanın da güvenilirliği güçlendirdiği belirtilmektedir. Bu nedenle verilerin analizinde katılımcıların her birine birer takma isim (kod isim) verilmiştir. Örneğin anket uygulandığında görüşmeci kadınsa “Ayşe” kod ismi, erkekse “Ali” kod ismi kullanılmıştır.

Bu kodlamalara sebep olan yapılandırılmış soru çizelgesi oluşturulurken her bir sendika ve sendikasızların yüzde biri esas alınarak nicel çalışma yapılmıştır. Ayrıca dört büyük sendikanın dışında kalan yani diğerlerinin oluşturduğu sendikalı sayısı yüz ana değerini oluşturduğu için onlardan da bir kişi görüşmeye dahil edilmiştir.

Yapılandırılmış formlarla ilgili görüşmeler ilk sırada kavramsallaştırılmış, hemen takibinde formda ortaya çıkan temalar ortaklaştırılmış ve ortaklaştırılan temalar üretilerek ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır. Bu doğrultuda geçerlilik kapsamı dikkate alınarak formdaki bulgular yorumlanırken her bir görüşmecinin direkt alıntılara imkan verilmiş, araştırmanın katılımcılarına araştırmanın her aşamasında bütün süreçlerle ilgili geçerli bilgi sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Çizelge 1: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2017 yılı Temmuz Ayı Konfederasyon İstatistikleri Analizi

KONFEDERASYON ÜYE TOPLAMI

Dosya no	Kamu Görevlileri Konfederasyonlarının Unvanı	Toplam Üye Sayısı
17	KESK (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu)	167403
26	TÜRKİYE KAMU-SEN (Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu)	395250
52	MEMUR-SEN (Memur Sendikaları Konfederasyonu)	997089
92	BASK (Bağımsız Kamu Görevlileri Sendikaları Konfederasyonu)	4226
141	BİRLEŞİK KAMU-İŞ (Birleşik Kamu İşgörenleri Sendikaları Konfederasyonu)	64248
142	HAK-SEN (Kamu Çalışanları Hak Sendikaları Konfederasyonu)	3253
165	ÇALIŞAN-S EN (Çalışanlar Birliği Sendikalar Konfederasyonu)	4548
203	TÜM MEMUR-SEN (Tüm Memur Sendikaları Konfederasyonu)	6531
274	ANADOLU-SEN (Anadolu Eksen Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu)	840
999	BAĞIMSIZ (BAĞIMSIZ SENDİKALAR)	40935
	Genel Toplam	1684323

1. Üyesi olmayan veya bildiriminde bulunmayan sendikalara bu istatistikte yer verilmemiştir.

2. Toplam çalışan kamu görevlisi sayısı, bildirimde bulunan kamu, kurum ve kuruluşlarının bildirimine göre oluşturulmuştur.

Çizelge 2: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında: Türkiye’de 4688 Sayılı Kamu Görevlileri, Eğitim, Öğretim ve Bilim 2017 Temmuz İstatistikler

Hizmet Kolunun Adı	Toplam Kamu Görevlileri Sayısı	Kamu Görevlileri Sendikasının Unvanı	Bağlı Olduğu Konfederasyon	Toplam Üye Sayısı	Sendikalaşma Oranı(%)
Eğitim, Öğretim	1158576	TÜRK EĞİTİM-SEN (Türkiye Eğitim, öğretim ve Bilim Hizmetleri)	TÜRKİYE KAMU-SEN	201282	17.37
		EĞİTİM-SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)	KESK	93143	8.03
		EĞİTİM-BİR-SEN (Eğitimciler Birliği Sendikası)	MEMUR-SEN	420149	36.26
		TEM-SEN (Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası)	BAĞIMSIZ	860	0.07
		ÖZGÜR EĞİTİM-SEN (Özgür Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	569	0.04
		ANADOLU EĞİTİM-SENDİKASI (Anadolu Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmetleri)	BASK	1060	0.09
		ATAŞEN (Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	57	0
		EĞİTİM-İŞ (Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası)	BİRLEŞİK KAMU-İŞ	48993	4.22
		TEÇ-SEN (Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	7564	0.65
		EĞİTİM HAK-SEN (Eğitim öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası)	HAK-SEN	1000	0.08
		AND-SEN (Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası)	BASK	164	0.01
		EÇSEN (Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	15	0
		TÜM EĞİTİM BİR-SEN(Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası)	BAĞIMSIZ	39	0
		BEÇ-SEN (Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu)	BASK	106	0
		DES (Demokrat Eğitimciler Sendikası)	BAĞIMSIZ	178	0.01
		BİRLİK EĞİTİM-SEN (Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları)	TÜM MEMUR-SEN	287	0.02
		BİLGEÇ (Bilinçli ve Gelişimci Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	26	0
		EĞİTİM SÖZ-SEN (Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözü Sendikası)	BAĞIMSIZ	39	0
		TEG-SEN (Tüm Eğitim Gönüllüleri Sendikası)	BAĞIMSIZ	119	0.01
		DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN (Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası)	ÇALIŞAN-SEN	6	0
		METESEN (Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmet)	BAĞIMSIZ	348	0.03
		BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN (Bağımsız Eğitim, öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu)	BASK	52	0
		EĞİT-BİLSEN (Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	58	0
		SÖZ EĞİTİM-SEN (Eğitim Çalışanları Sözcüsü Sendikası)	BAĞIMSIZ	29	0
		YENİ-SEN (Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	51	0
		EKSEN EĞİTİM-SEN (Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	592	0.05
		EĞİTİM İLKE-SEN (İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma)	BAĞIMSIZ	81	0
		SAY-SEN (Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	119	0.01
		YURT EĞİTİM-SEN (Yurt Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	737	0.06
		TÜM EĞİTİM-SEN (Tüm Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	169	0.01
		ÖGESEN (Öğretim Elemanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	941	0.08
		TÖS (Tüm Öğretmenler Sendikası)	BAĞIMSIZ	80	0
		TÜM ÜNİ-SEN (Tüm Üniversite Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	122	0.01
		MERKEZ EĞİTİM-SEN (Merkez Eğitim öğretim ve Bilim Çalışanları)	BAĞIMSIZ	13	0
		ÜNİ-PER-SEN (Üniversite idari Personel Sendikası)	BAĞIMSIZ	206	0.01
		ANADOLU EKSEN (Anadolu Eğitim Kurumları Çalışanları Sendikası)	ANADOLU-SEN	238	0.02
OSMANLI EĞİTİM-SEN (Osmanlı Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	76	0		
İDEAL EĞİTİM-SEN (İdealist Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	25	0		

Yukarıdaki çizelge, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve toplu sözleşmeye katılacak sendikalar ile konfederasyonların Temmuz 2017 yılındaki üye sayıları esas alınarak hazırlanmıştır. Çalışmayı amacına uygun şekilde sınırlandırmak ve çalışmaya uygun istatistikleri almak amacıyla, bu tabloda sadece eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri iş kolunda faaliyet gösteren sendikalar ve bu sendikaların bağlı oldukları konfederasyonlar ele alınmıştır. Ele alınan sendikaların üye sayıları ve sendikalaşma oranları da ayrıca incelenmiştir. Araştırmaların neticesinde Türkiye’de toplam 38 “Eğitim-Öğretim” ve” Bilim İşkolu Sendikası”nın mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu eğitim sendikaları içerisinde, kendini “bağımsız” olarak tanımlayan sendika sayısı 26’dır. Konfederasyonlar incelendiğinde ise 4’ünün kendini bağımsız konfederasyon(BASK) olarak tanımlandığı görülmektedir . Bağımsız sendikalar ve konfederasyonlar dışında kalanların sayısı 8’dir. Bu sekiz sendika, kendilerini diğer tanımlamaların ve tasniflerin dışında tutmaktadır. Söz konusu sendikal yapıların ideolojik, ekonomik, siyasal ve kültürel olarak mevcut olan ve toplumsal kabul görmüş bir dayanaktan hareketle faaliyetlerini sürdürdüğü bilinmektedir.

Eğitimcilerin sendikalaşma oranına bakıldığında iktidarların güç kaybetmesi ya da güç kazanmasıyla doğru orantılı bir şekilde sendikalaşma oranlarının değiştiği görülmektedir. Geçmiş tablolarla günümüz tabloları kıyaslandığında, iktidara yakın sendikalar, iktidarı siyasi anlamda ellerinde tuttukları sürece üye sayısını hızla artırmaktadırlar. Ayrıca istatistikler incelendiğinde iktidar yanlısı sendikaların, iktidar süreleri boyunca, beklenenin çok üstünde bir oranla üye sayılarını artırdıkları net bir şekilde görülmektedir. Bugüne gelindiğinde ise “muhafazakar demokrat” kavramı ile var olan iktidarla birlikte hareket eden sendikanın da aynı şekilde geniş bir alana yayıldığını görmekteyiz. Bununla birlikte bu iktidara yakın sendikanın üye sayısını iktidarla birlikte kısa sürede yoğun şekilde artırdığını görmek mümkündür. Bütün bunlara rağmen şu hakikati de göz önünde bulundurmak icap edecektir: ILO , Türkiye’de sendika- iktidar ilişkilerini incelemiş ve sendikal amaçlar ve üye sayıları arasında ters bir orantı olduğu gerçeğini görmüştür. İnkâr edilemeyen bu gerçek neticesinde ise mevcut siyasi iktidar ile sıkı ilişkileri olan sendikaların, evrensel anlamda sendikacılık anlayışıyla kabulünün mümkün olmadığını bildirmiştir ve

Memur Sen'in üyelik isteğini reddetmiştir. (<http://www.egitimciyiz.com/memur-sen-reddedildi.html/>)

Bu durum ,ülkemiz sendikacılığı ve evrensel sendikacılık için yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 3: 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 30'uncu Maddesinin İkinci Fıkrasının (a) Bendi Gereğince Yapılan Toplantı Tutanağı Formu

NİĞDE İLİ EĞİTİM, ÖĞRETİM VE BİLİM SENDİKALARININ ÜYE DAĞILIMI

Sıra No	Kamu Görevlileri Sendikasının Unvanı	Üye Sayısı
1	TÜRK EĞİTİM-SEN	1171
2	EĞİTİM-SEN	110
3	EĞİTİM-İŞ	297
4	EĞİTİM BİR-SEN	2897
5	TEM-SEN	8
6	TEÇ-SEN	49
7	EKSEN EĞİTİM-SEN	3
8	SAY-SEN	2
9	YURT EĞİTİM-SEN	41
10	ÖĞRETİM ELEMANLARI SENDİKASI	20
11	EĞİTİM HAK-SEN	5
Genel Toplam		4603

Çizelge 3 incelendiğinde, Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu sözleşme yapabilme yetkisi olan konfederasyonların üye sayıları ve yüzde oranları bakımından en çok üyeye sahip olan sendikanın Eğitim Bir-Sen, en çok üye sayısına sahip ikinci sendikanın Türk Eğitim-Sen, en çok üye sayısına sahip üçüncü sendikanın Eğitim-İş, en çok üye sayısına sahip dördüncü sendikanın ise Eğitim-Sen olduğu görülmektedir. Diğer sendikalar incelendiğinde üye sayılarının genel toplama oranı itibariyle analiz yapma yeterliliğinden uzak olduğu görülmektedir. Çalışmada bu sayısal veriler dikkate alınarak hareket edilmiştir.

Çizelge 4: Niğde ili Sendikalı Olan-Olmayan Kamu Görevlileri Sendikalarının Üye Sayısı ve yüzdesi ile Sendikasız Olan Kamu Görevlilerini Gösteren Çizelge

NİĞDE İLİ SENDİKALI OLAN-OLMAYAN GENEL BİLGİLER

Sıra No	Üye Olan-Olmayan Kamu Görevlileri	Üye Sayısı
1	Eğitim alanında toplam kamu görevlisi sayısı	6985
2	Sendikalara üye olan sayısı	4603
3	Sendika üyesi olmayanların sayısı	2382
4	Sendikalaşma oranı	%65,89

Çizelge 4'ü incelediğimizde, Niğde ili içerisinde eğitim alanında sendikalı kamu görevlisi sayısı toplam 6985'tir. Bu kişilerden 4603'ü bir sendika üyesidir. 2382'si ise herhangi bir sendikaya üye olmaya ihtiyaç duymamıştır. Sendika üyeliği olmayanların genel sayıya oranı %35'e yakındır. Eğitim alanında faaliyet gösteren sendikaların sendikalaşma yüzdesi ise %65,89'dur. Yukarıda izah ettiğimiz hususlar çerçevesinde bir analize tabi tutacak olursak iktidar ile sendika arasındaki bağın güçlü olması sebebiyle sendikalaşma oranında orantısız bir dağılım göze çarpmaktadır. Bu durum da bazı sendikalara gerçek amacını ve faaliyetlerini bilerek ve kabul ederek üye olunmadığının göstergesidir. Bu sendikalara üye olma sürecinde daha çok tayin, terfi, makam, konfor, statü gibi beklentilerin etkili olduğu gözlemlemekteyiz.

4.1 Nicel ve Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 2. Katılımcıların demografik özellikleri

	<i>f</i>	%
Cinsiyeti		
Kadın	28	40,00
Erkek	42	60,00
Görevi		
Öğretmen	64	91,43
İdareci	6	8,57
Okul türü		
İlkokul	11	15,71
Ortaokul	15	21,43
Lise	44	62,86
Sendikalı/Sendikasız		
Sendikalılar	46	65,71
Sendikasızlar	24	34,29
Üye olunan sendika		
Türk Eğitim Sen	12	17,14
Eğitim Bir Sen	29	41,43
Eğitim-Sen	1	1,42
Eğitim-İş	3	4,28
Diğer	1	1,42

Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde %60'ının erkek, %40'nın kadın olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların mesleki görevlerinin %91,43'ünün öğretmen, %8,57'sinin idareci ve çalışılan okul türünün %62,86'sının lise, %21,43'ünün ortaokul, %15,71'inin ilkokul olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların %65,71'inin sendikalı, %34,29'unun sendikasız olduğu, sendikalı olan katılımcılardan %41,43'ünün Eğitim Bir Sen üyesi, %17,14'ünün Türk Eğitim Sen üyesi ve %7,14'ünün Diğer(Eğitim Sen, Diğer Sendikalar, Eğitim-İş) sendikaların üyesi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların demografik özellikleri

	<i>f</i>	\bar{X}	<i>s.s</i>
Yaşı	70	37,47	,94
Hizmet yılı	70	13,06	,91

Yukarıdaki tablo incelendiğinde katılımcıların yaş ortalamasının (\bar{X} =37,47; *s.s*=0,94) ve ortalama hizmet yılının (\bar{X} =13,06; *s.s*=0,91) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcı öğretmenlerin branşları

	<i>f</i>	%
Beden eğitimi	5	7,14
Bilgisayar	1	1,43
Bilişim	1	1,43
Biyoloji	2	2,86
Coğrafya	3	4,29
Din kültürü	3	4,29
Edebiyat	2	2,86
Felsefe	2	2,86
Fen bilimleri	1	1,43
Fizik	2	2,86
İngilizce	4	5,71
Kimya	1	1,43
Matematik	6	8,57
Meslek öğretmeni	8	11,43
Okul öncesi	2	2,86
Rehberlik	3	4,29
Sınıf öğretmeni	10	14,29
Sosyal bilgiler	2	2,86
Tarih	4	5,71
Türk dili ve edebiyat	3	4,29
Türkçe	4	5,71

Katılımcı öğretmenlerin branşları incelendiğinde %14,29'unun sınıf öğretmeni, %11,43'ünün meslek öğretmeni, %8,57'sinin matematik öğretmeni olduğu tespit edilmiştir.

4.1.1. Size göre bir sendikanın esas nitelikleri neler olmalıdır? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Size göre bir sendikanın esas nitelikleri neler olmalıdır?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%		
Birlik ve beraberliği sağlamak	0	0,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Eğitim sorunlarının çözümü ve geliştirilmesi	0	0,00	7	24,14	1	100,00	0	0,00	0	0,00		
Faaliyetler düzenlemeli	0	0,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
İnsan haklarına saygılı olmalı	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Mesleğin toplumsal itibarını arttırmalı	2	16,67	3	10,34	1	100,00	0	0,00	0	0,00		
Öğretmen sorunlarına çözüm	2	16,67	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00	39,508	0,835
Siyasetten ayrıştırılmış olmalı	3	25,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Tarafsız olmalı	2	16,67	7	24,14	0	0,00	1	100,00	2	66,67		
Üye haklarının savunulması	8	66,67	15	51,72	1	100,00	0	0,00	2	66,67		
Üyeleri ile iletişim kurmalı	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Üyelerine destek olmalı	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	1	33,33		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,835$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %66,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %51,72'sinin, Eğitim Sen üyelerinin %100'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikaların esas niteliğinin üyelerinin haklarını savunması görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %24,14'ünün, Diğer Sendikalar üyelerinin %100'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikaların tarafsız olması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		x^2	p
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%		
Birlik ve beraberliği sağlamak	2	4,35	1	4,17		
Eğitim sorunlarının çözümü ve geliştirilmesi	8	17,39	3	12,50		
Faaliyetler düzenlemeli	2	4,35	0	0,00		
İnsan haklarına saygılı olmalı	3	6,52	2	8,33		
Mesleğin toplumsal itibarını arttırmalı	6	13,04	2	8,33	4,516	0,955
Öğretmen sorunlarına çözüm	4	8,70	4	16,67		
Siyasetten ayrıştırmış olmalı	6	13,04	3	12,50		
Tarafsız olmalı	12	26,09	3	12,50		
Üye haklarının savunulması	26	56,52	15	62,50		
Üyeleri ile iletişim kurmalı	3	6,52	1	4,17		
Üyelerine destek olmalı	4	8,70	3	12,50		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır.

Tablo 7. Öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzer olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>x²</i>	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Birlik ve beraberliği sağlamak	3	4,29			
Eğitim sorunlarının çözümü ve geliştirilmesi	11	15,71			
Faaliyetler düzenlemeli	2	2,86			
İnsan haklarına saygılı olmalı	5	7,14			
Mesleğin toplumsal itibarını arttırmalı	8	11,43			
Öğretmen sorunlarına çözüm	8	11,43	114,690	10	0,000
Siyasetten ayrıştırılmış olmalı	9	12,86			
Tarafsız olmalı	15	21,43			
Üye haklarının savunulması	41	58,57			
Üyeleri ile iletişim kurmalı	4	5,71			
Üyelerine destek olmalı	7	10,00			

Öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %58,57'sinin sendikaların esas niteliğinin üyelerinin haklarını savunması, %21,43'ünün sendikaların tarafsız olması gerektiği görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.2. Sizce bir sendikaya üye olunmasının nedenleri nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Sizce bir sendikaya üye olunmasının nedenleri nelerdir?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Birlik olmak	7	58,33	13	44,83	1	100,00	0	0,00	1	33,33		
Çıkar ilişkisi	0	0,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Destek olunması	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Eğitimi geliştirmek	0	0,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Görüş ve düşünce yapısı	1	8,33	3	10,34	0	0,00	0	0,00	1	33,33	32,064	0,840
Güvende hissetmek	0	0,00	8	27,59	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Haklarının korunması	7	58,33	11	37,93	0	0,00	1	100,00	2	66,67		
Yeni hakların elde edilmesi	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher’sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında

anlamli bir iliski olmadigi (p=0,840) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %58,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %44,83'ünün, Eğitim Sen üyelerinin %100'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ünün öğretmenlerin birlik olmak sebebi ile bir sendikaya üye olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %58,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %37,93'ünün, Diğer Sendikalar üyelerinin %100'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin öğretmenlerin haklarının korunması sebebi ile bir sendikaya üye olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin ise birlik olmak, destek olmak, kendini güvende hissetmek ve sosyal anlamda çevresini genişletmek adına sendikaların işe yaramadığını düşündükleri görülmektedir. Bu durumu 21 Şubat 2018 tarihinde Gülşah isimli kişiyle yaptığımız görüşme şu şekilde örnelemektedir :

“ ‘Birlikten güç doğar.’ ilkesiyle kendini güvende hissetmek sendikaya üye olma sebebidir tabi ki . Aynı düşünceyi paylaştığı kişilerle bir arada olmanın verdiği rahatlık hissi ve sosyal anlamda çevresini daha da geliştirmek sendikalı olmanın temel sebeplerinden diye düşünüyorum ama benim bir sendikaya üye olmamamın sebebi ise az önce bahsettiğim durumların bir sendikaya üye olduğumda tamamen yok olmasıydı. Yani bir sendika seçtiğimde kendi kişisel çevremi kaybediyordum. Düşünün ki eşimi bile bu yüzden kaybetme durumuna geldim. Şöyle ki: Sınıf öğretmeni olarak Niğde'nin bir ilçesinde çalışıyordum. Bir gün okul müdürümüz il milli eğitime toplantı için gitmişti. Okulda değildi. Biz teneffüsteyken bana telefon açtı. “Eğitim Bir-Sen'den arkadaşlarım geliyor sen ve diğer sendikası olmayan öğretmenler hemen üye formunu dolduruyorsunuz. Beni mahcup etmeyin” dedi. Sendikası olmayan diğer arkadaşlara söyledim onlar gülüp geçti ama ben müdürün sesindeki tehdit tonlamasından korkmuştum. Az sonra Eğitim Bir-Sen'li yöneticiler gelip beni dersten çağırdılar. Bende formu imzaladım. Akşam olup eve gittiğimde eşime anlattım. Eşim de “O zaman şimdi de gidip boşanma formunu imzala!” dedi. Korkuyla istemediğim bir sendikaya üye olmama çok sinirlenmişti. Sabah okula gider gitmez okul müdürüne anlattım.” Beni kırmadığın için sana çeyrek altın vereceğim” dedi. İstemediğimi söyledim ama formu işleme koyduklarını istifa etmek için bir ay beklemem gerektiğini söyledi. Eşim bugün hala sendika konusu açıldığında bana sinirlenir.”

Tablo 9. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Birlik olmak	22	47,83	10	41,67		
Çıkar ilişkisi	2	4,35	2	8,33		
Destek olunması	3	6,52	4	16,67		
Eğitimi geliştirmek	1	2,17	3	12,50		
Görüş ve düşünce yapısı	5	10,87	4	16,67	7,233	0,404
Güvende hissetmek	8	17,39	8	33,33		
Haklarının korunması	21	45,65	8	33,33		
Yeni hakların elde edilmesi	3	6,52	3	12,50		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,404$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %47,83'ünün, sendikasızların %41,67'sinin öğretmenlerin birlik olmak sebebi ile bir sendikaya üye olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Sendikalıların %45,65'inin, sendikasızların %33,33'ünün öğretmenlerin haklarının korunması sebebi ile bir sendikaya üye olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin, sendikaya üye olunma nedenlerine ilişkin soruya verdiklerin cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>x²</i>	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Birlik olmak	32	45,71			
Çıkar ilişkisi	4	5,71			
Destek olunması	7	10,00			
Eğitimi geliştirmek	4	5,71			
Görüş ve düşünce yapısı	9	12,86	66,383	7	0,000
Güvende hissetmek	16	22,86			
Haklarının korunması	29	41,43			
Yeni hakların elde edilmesi	6	8,57			

Öğretmenlerin sendikaya üye olunma nedenlerine ilişkin soruya verdiklerin cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikaya üye olunma nedenlerine ilişkin soruya verdiklerin cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %45,71'inin öğretmenlerin birlik olmak sebebi ile bir sendikaya üye olduğu, %41,43'ünün öğretmenlerin haklarının korunması sebebi ile bir sendikaya üye olduğu görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.3. Türkiye’de genel anlamda sendikacılık faaliyetleri sizin bir sendikadan beklentilerinizi karşılayacak düzeyde midir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Türkiye’de genel anlamda sendikacılık faaliyetleri sizin bir sendikadan beklentilerinizi karşılayacak düzeyde midir?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
İstenen düzeyde değildir	8	66,67	8	27,59	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Karşılamiyor	2	16,67	16	55,17	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Kesinlikle karşılamiyor	2	16,67	3	10,34	1	100,00	0	0,00	1	33,33	28,222	0,014
Orta düzeyde	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Yeterli düzeyde	0	,00	0	,00	0	0,00	1	100,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p=0,014$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %66,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %27,59'unun ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ünün sendikacılık faaliyetlerinin istenen düzeyde olmadığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %55,17'sinin ve Eğitim-İş üyelerinin

%33,33'ünün sendikacılık faaliyetlerinin beklentilerinin karşılamadığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Bu hususta 27 Şubat 2018 tarihinde Demir adlı öğretmenle yaptığımız mülakatta da sendikal faaliyetlerin beklenen düzeyde olmadığı konusu şu şekilde anlatılmıştır : “Kesinlikle hayır. Çünkü Türkiye’deki eğitim ile konularda sendikaların siyasi tutumları var. Bu tutum sendikal amaçların önüne geçmektedir. Örneğin Ben 37 yıllık öğretmenim. Milli Eğitim’in çeşitli birimlerinde yöneticilikten öğretmenliğe kadar pek çok birimde görev yaptım. Birkaç yıl önce İle bağlı üst düzey bir yönetici beni çağırıp benim çok iyi bir idareci olduğumu, görevden almak istemediklerini söyledi. Ancak bunun için onların deyimiyle ‘cepheyi terk etmemeli’, hükümet yanlısı bir sendikaya üye olmalıyımışım. ‘Müdürlüğümü alırsınız ama emekliliğim geldi onu da mı alacaksınız elimden?’ dedim. Sendikamdan ayrılmayı hiç düşünmedim. Öğretmenliği zaten çok seviyorum. Bir sıkıntı yaşarsam emekli olurum diye düşünüyordum. Evet bana bir şey yapamadılar. Ama oğlum ve gelinimi pkk yanlısı olmak suçuyla açığa aldılar. Biz kendimizden eminiz hiç birimiz sendikamızı bırakmadık. Ben öğretmenliğe döndüm, çocuklarım da görevlerine iade edildiler. Zaten sendikamdan ayrılısam kimse yüzüme bakmazdı.”

Tablo 12. Öğretmenlerin sendikal olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
İstenen düzeyde değildir	17	36,96	8	33,33		
Karşılamıyor	19	41,30	14	58,33		
Kesinlikle karşılamıyor	7	15,22	2	8,33	2,654	0,686
Orta düzeyde	2	4,35	0	,00		
Yeterli düzeyde	1	2,17	0	,00		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,686$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %36,96'sının, sendikasızların %33,33'ünün sendikacılık faaliyetlerinin istenen düzeyde olmadığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Sendikalıların %41,30'unun, sendikasızların %58,33'ünün sendikacılık faaliyetlerinin beklentilerinin karşılamadığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	χ^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
İstenen düzeyde değildir	25	35,71			
Karşılamıyor	33	47,14			
Kesinlikle karşılamıyor	9	12,86	58,571	4	0,000
Orta düzeyde	2	2,86			
Yeterli düzeyde	1	1,43			

Öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikacılık faaliyetlerinden beklentilerini karşılama düzeylerine ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit

edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %47,14'ünün sendikacılık faaliyetlerinin beklentilerinin karşılamadığı, %35,71'inin sendikacılık faaliyetlerinin istenen düzeyde olmadığı görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.4. Sendikaların siyasi partilerle ilişkisi sizce nasıl olmalıdır? Olmalı mıdır, olmamalı mıdır? Olmalıysa niçin? Olmamalıysa niçin? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Sendikaların siyasi partilerle ilişkisi sizce nasıl olmalıdır? Olmalı mıdır, olmamalı mıdır? Olmalıysa niçin? Olmamalıysa niçin?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Birliktelik olmalı ama mesafeli	2	16,67	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Hükümete muhalif olmalı	0	,00	0	,00	1	100,00	0	0,00	0	0,00		
İlişki olmamalı	9	75,00	22	75,86	0	0,00	1	100,00	3	100,00	21,844	0,269
İş birliği olmalı	1	8,33	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Mesafeli olmalı	0	,00	5	17,24	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,269$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %75,00'mın, Eğitim Bir Sen üyelerinin %75,86'sının, Diğer Sendikalar üyelerinin %100'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %100'ünün sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olmaması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Amaca hizmet etmez	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Sendika bağımsız olamaz	2	16,67	5	17,24	1	50,00	0	0,00	0	0,00	5,980	1,000
Sınıflamalara yol açar	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Üyelerinin haklarını koruyamaz	2	16,67	4	13,79	1	50,00	0	0,00	1	100,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=1,000) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %17,24'ünün ve Eğitim Sen üyelerinin %50,00'min sendikaların bağımsız olması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %19,79'unun, Eğitim Sen üyelerinin %50,00'min ve Eğitim-İş üyelerinin %100'ünün sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğunda üyelerinin haklarını koruyamayacağı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin sendikalı olup olamama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Birliktelik olmalı ama mesafeli	3	6,52	3	12,50	2,921	0,546
Hükümete muhalif olmalı	1	2,17	0	,00		
İlişki olmamalı	35	76,09	20	83,33		
İş birliği olmalı	2	4,35	0	,00		
Mesafeli olmalı	5	10,87	1	4,17		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,546) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %76,09'unun, sendikasızların %83,33'ünün sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olmaması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Amaca hizmet etmez	5	10,87	2	8,33		
Sendika bağımsız olamaz	8	17,39	3	12,50		
Sınıflamalara yol açar	5	10,87	7	29,17	2,750	0,459
Üyelerinin haklarını koruyamaz	7	15,22	4	16,67		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,459$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %17,39'unun, sendikasızların %12,50'sinin sendikaların bağımsız olması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Sendikalıların %15,22'sinin, sendikasızların %16,67'sinin sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğunda üyelerinin haklarını koruyamayacağı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Birliktelik olmalı ama mesafeli	6	8,57			
Hükümete muhalif olmalı	1	1,43			
İlişki olmamalı	55	78,57	144,000	4	0,000
İş birliği olmalı	2	2,86			
Mesafeli olmalı	6	8,57			

Öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %78,57'sinin sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olmaması gerektiği, %8,57'sinin sendikaların siyasi partilerle mesafeli olması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Amaca hizmet etmez	7	10,00			
Sendika bağımsız olamaz	11	15,71			
Sınıflamalara yol açar	12	17,14	1,439	3	0,696
Üyelerinin haklarını koruyamaz	11	15,71			

Öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, siyasi partilerle ilişkisi olan sendikalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p=0,696$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %17,14'ünün sendikaların siyasi partilerle ilişkisinin sınıflamalara yol açacağı, %15,71'inin sendikaların bağımsız olması gerektiği ve %15,71'inin sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğunda üyelerinin haklarını koruyamayacağı görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.5. Hali hazırda Türkiye'deki sendikaların siyasi partilerle ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Hali hazırda Türkiye'deki sendikaların siyasi partilerle ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Aralarında uyumsuzluk var	0	0,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Bazı sendikaların parti ile ilişkisi var	0	0,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Çıkarıcı bir yaklaşım var	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Çoğu sendikaların parti ile ilişkisi var	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Partiler sendikaları arka bahçeleri olarak görmekte	5	41,67	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00	54,145	0,329
Sendikalar kurumsal değil	1	8,33	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Sendikalar siyasi bir parti gibi konumlandırılıyor	0	0,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Sendikalar tarafsız olmalı	0	0,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Tüm sendikaların parti ile ilişkisi var	8	66,67	17	58,62	1	100,00	1	100,00	1	33,33		
Yanlış buluyorum	0	0,00	3	10,34	0	0,00	0	0,00	2	66,66		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,329$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %41,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun partilerin sendikaları arka bahçeleri olarak görmekte olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %66,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %58,62'sinin, Eğitim Sen üyelerinin %100'ünün, Diğer Sendikalar üyelerinin %100'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ünün tüm sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

“Bu konuda Levent isimli öğretmenle 09 Mart 2018 tarihinde yapılan görüşmede yukarıdaki iddiayı desteklemekle birlikte memurun bağlı bulunduğu sendikanın siyasi fikrine aykırı hareket edebileceği gerçeği de örneklenmiştir : “Türkiye’de genelde kişinin sendikasına bakarak siyasi görüşünü anlayabilirsin. Ben bu konuda bir istisna olduğumu düşünüyorum. Ben Atatürkçü ve sol gelenekten gelen bir ailede büyüdüm. Branşım gereği ders saatim çok azdı. Çalışmadığım zamanlarda evde kalmam uygun olmuyordu; çünkü eve çocuğuma bakmak için bir yardımcı geliyordu. Her sabah eşimi, işe bırakıp dışarıda oyalanıyordum. Ek ders ücreti de alamıyordum. Okulumuzda da müdür yardımcılığı ihtiyacı vardı. Bir tanıdığımda iktidar partisinin üst düzey başkanlarından ve etkin konumda olan biri idi. Onun vasıtasıyla bu görevi istedim. Sorun olmadığını ancak sendikamı değiştirmemi istediler. Eğitim Bir Sen ‘e geçtim ben de. Böylece müdür yardımcısı olarak göreve başladım. Hem ek dersim arttı hem de idareci olmuş oldum. Etrafımdaki insanlar Atatürkçü bir aileden gelmem nedeniyle beni eleştirseler de ben haklı olduğumu düşünüyorum . Sonra idarecilikten alınınca ben de sendikadan istifa ettim.”

Tablo 21. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		x^2	p
	f	%	f	%		
Aralarında uyumsuzluk var	1	2,17	0	0,00		
Bazı sendikaların siyasi parti ile ilişkisi var	1	2,17	1	4,17		
Bilgim yok	0	0,00	1	4,17		
Çıkarıcı bir yaklaşım var	3	6,52	3	12,50		
Çoğu sendikaların siyasi parti ile ilişkisi var	1	2,17	0	0,00		
Partiler sendikaları arka bahçeleri olarak görmekte	9	19,57	6	25,00	7,869	0,697
Sendikalar kurumsal değil	1	2,17	0	0,00		
Sendikalar siyasi bir parti gibi konumlandırılıyor	3	6,52	1	4,17		
Sendikalar tarafsız olmalı	1	2,17	0	0,00		
Tüm sendikaların siyasi parti ile ilişkisi var	28	60,87	9	37,50		
Yanlış buluyorum	5	10,87	4	16,67		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,697$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %60,87'sinin, sendikasızların

%37,50'sinin tüm sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Sendikalıların %19,57'sinin, sendikasızların %25,00'sinin partilerin sendikaları arka bahçeleri olarak görmekte olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin, sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Aralarında uyumsuzluk var	1	1,43			
Bazı sendikaların siyasi parti ile ilişkisi var	2	2,86			
Bilgim yok	1	1,43			
Çıkarıcı bir yaklaşım var	6	8,57			
Çoğu sendikaların siyasi parti ile ilişkisi var	1	1,43			
Partiler sendikaları arka bahçeleri olarak görmekte	15	21,43	166,821	10	0,000
Sendikalar kurumsal değil	1	1,43			
Sendikalar siyasi bir parti gibi konumlandırılıyor	4	5,71			
Sendikalar tarafsız olmalı	1	1,43			
Tüm sendikaların siyasi parti ile ilişkisi var	37	52,86			
Yanlış buluyorum	9	12,86			

Öğretmenlerin, sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %52,86'sının tüm sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğu, %21,43'ünün partilerin sendikaları arka bahçeleri olarak görmekte olduğu görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.6. Öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolü nedir? Ne olmalıdır? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolü nedir? Ne olmalıdır?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Aktif rolü yoktur	3	25,00	7	24,14	0	0,00	0	0,00	1	50,00		
Kısmen rolü vardır	2	16,67	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00	9,402	0,346
Olumsuz rolü vardır	3	25,00	6	20,69	0	0,00	1	100,00	1	50,00		
Rolü vardır	0	,00	7	24,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,346$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %25'inin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %24,14'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %50,00'sinin öğretmen örgütlenmesinde sendikaların aktif rolü olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %25,00'inin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %20,69'unun, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %50,00'sinin öğretmen örgütlenmesinde sendikaların olumsuz rolü olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Mart 2018 tarihli Tuncay isimli öğretmen, sendikaların siyasi partilerden bağımsız olmaları hususunu destekler nitelikte şunları söylemiştir: “Sendikalar siyasi partilere baskı unsuru olmalıdır. Ancak siyasetten bağımsız olmalıdır. Sendikalar bağımsızlığını kaybederse yakın zamanda yaşadığı gibi sendika yöneticilerini de siyasi partiler belirler. Bu durumda da sendikalar hak aramak yerine sadece parti çıkarı gözetir. Ben daha önce bir öğretmen sendikasının il başkanıydım. Herkes sendikamızın büyük bir sol partinin arka bahçesi olduğunu söylüyordu. Evet ben bu siyasi partinin iktidara gelmesini çok istiyorum; ama bunun sebebi bu siyasi oluşumdan rant sağlamak değil, onlara karşı da etkili bir mücadele yürüterek hiçbir siyasi partinin arka bahçesi olmadığımızı kanıtlayabilmek içindi.”

Tablo 24. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çıkar ilişkisi olmamalı	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Diğer sendikalarla birlik olmalı	1	8,33	1	3,45	0	0,00	1	100,00	1	33,33		
Eğitim sistemi için çalışmalı	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Etkin faal olmalı	0	,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00	31,013	0,364
Her tür olumsuzlukta hak aramalıdır	5	41,67	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Örgütleyici olmalıdır	1	8,33	9	31,03	1	100,00	0	0,00	2	66,67		
Siyasetten uzak olmalı	0	,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin

üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,364$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %31,03'ünün, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikaların örgütleyici olmaları gerektiği cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %3,45'inin, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ünün sendikaların diğer sendikalarla birlik olması gerektiği cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Aktif rolü yoktur	11	23,91	7	29,17	5,884	0,115
Kısmen rolü vardır	3	6,52	2	8,33		
Olumsuz rolü vardır	11	23,91	11	45,83		
Rolü vardır	7	15,22	0	0,00		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,115$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %23,91'inin, sendikasızların %29,17'sinin öğretmen örgütlenmesinde sendikaların aktif rolü olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %23,91'inin ve

sendikasıızların %45,83'ünün öğretmen örgütlenmesinde sendikaların olumsuz rolü olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		x^2	p
	f	%	f	%		
Çıkar ilişkisi olmamalı	2	4,35	0	,00	6,463	0,332
Diğer sendikalarla birlik olmalı	4	8,70	4	16,67		
Eğitim sistemi için çalışmalı	2	4,35	1	4,17		
Etkin faal olmalı	1	2,17	2	8,33		
Her tür olumsuzlukta hak aramalıdır	9	19,57	1	4,17		
Örgütleyici olmalıdır	13	28,26	6	25,00		
Siyasetten uzak olmalı	1	2,17	1	4,17		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,332) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %28,26'sının, sendikasızların %25,00'ünün sendikaların örgütleyici olmaları gerektiği cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %8,70'inin,

sendikasıızların %16,67'sinin sendikaların diğer sendikalarla birlik olması gerektiği cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 27. Öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	χ^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Aktif rolü yoktur	18	25,71			
Kısmen rolü vardır	5	7,14			
Olumsuz rolü vardır	22	31,43	15,846	3	0,001
Rolü vardır	7	10,00			

Öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,001$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %31,43'ünün öğretmen örgütlenmesinde sendikaların olumsuz rolü olduğu, %25,71'inin öğretmen örgütlenmesinde sendikaların aktif rolü olmadığı görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 28. Öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Çıkar ilişkisi olmamalı	2	2,86			
Diğer sendikalarla birlik olmalı	8	11,43			
Eğitim sistemi için çalışmalı	3	4,29			
Etkin faal olmalı	3	4,29	35,064	6	0,000
Her tür olumsuzlukta hak aramalıdır	10	14,29			
Örgütleyici olmalıdır	19	27,14			
Siyasetten uzak olmalı	2	2,86			

Öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin maddeye verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %27,14'ünün sendikaların her türlü olumsuzlukta hak aramaları gerektiği, %11,43'ünün öğretmen örgütlenmesinde sendikaların diğer sendikalarla birlik olması gerektiği görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.7. Eğitim alanında iş gören sendikaların öğretmenlerin özlük haklarına dair yapması gerekenler nelerdir? Yapılanlar yeterli midir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Eğitim alanında iş gören sendikaların öğretmenlerin özlük haklarına dair yapması gerekenler nelerdir? Yapılanlar yeterli midir?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 29. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Kısmen yeterli	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Yeterli	0	,00	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00	20,206	0,157
Yeterli değil	12	100,00	23	79,31	1	100,00	0	0,00	3	100,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen sendikalarının özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher’sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,157) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %100,00’ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %79,31’inin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00’ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %100,00’ünün sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Özgül isimli öğretmen, 24 Şubat 2018 tarihinde yapılan mülakat da özlük hakları konusunda sendikaların yetersiz olduğunu belirtmekte ve şunları söylemektedir :

“Sendikalarda ve milli eğitimde yeteri kadar özlük haklarına önem verilmemektedir. Öğrenci haklarının daha fazla olduğunu düşünüyorum. Özlük hakları konusuna kesinlikle iyileştirilmeler yapılmalıdır. Bu yapılmadığı için ben de özlük haklarımı kendim arıyorum. Bunu nasıl mı yapıyorum? Benim çalışmaya ihtiyacım var. Ben kolay öğretmen olmadım ve bunu kaybetmek istemiyorum. O yüzden okul müdürüm hangi sendikaya geçmemi isterse geçerim. Şu an Eğitim Bir-Sen’de olmamı istediği için bu sendikaya geçtim. Böylece okul nöbetim diğer öğretmenlere olduğu gibi boş gününe değil, ders saatimin çok olduğu güne yazılıyor. Ders programımda dağınık değil. Benim için önemli olan rahatım. Sendikaların gelip geçici olduğunu düşünüyorum.”

Tablo 30. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%		
Ayrımcılığı kaldırmalı	0	0,00	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Çalışma şartlarının düzenlenmesi	0	0,00	0	0,00	1	100,0	0	0,00	0	0,00		
Haklar düzenlenmeli ve iyileştirilmeli	5	41,67	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Hakların savunulması ve destek verilmesi	1	8,33	3	10,34	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Mesleğin saygınlığını arttırmalı	0	0,00	3	10,34	0	0,00	0	0,00	0	0,00	26,330	0,026
Öğretmen değerlendirilmesine karşı durmalı	0	0,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	2	66,67		
Sendikal birlik sağlanmalı	1	8,33	1	3,45	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Ücretlerin iyileştirilmesi	0	0,00	4	13,79	1	100,0	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p=0,026$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %41,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun sendikaların öğretmenlerin özlük haklarını düzenlemeli ve iyileştirmeli görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 31. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		x^2	p
	f	%	f	%		
Bilgim yok	0	,00	1	4,17	2,800	0,349
Kısmen yeterli	2	4,35	0	,00		
Yeterli	4	8,70	1	4,17		
Yeterli değil	39	84,78	21	87,50		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,349$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %84,78'inin, sendikasızların %87,50'sinin sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %8,70'inin, sendikasızların %4,17'sinin sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 32. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Ayrımcılığı kaldırmalı	4	8,70	6	25,00		
Çalışma şartlarının düzenlenmesi	1	2,17	3	12,50		
Haklar düzenlenmeli ve iyileştirilmeli	9	19,57	7	29,17		
Hakların savunulması ve destek verilmesi	4	8,70	1	4,17		
Mesleğin saygınlığını arttırmalı	3	6,52	2	8,33	5,312	0,661
Öğretmen değerlendirilmesine karşı durmalı	4	8,70	1	4,17		
Sendikal birlik sağlanmalı	3	6,52	1	4,17		
Ücretlerin iyileştirilmesi	5	10,87	4	16,67		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,661) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %19,57'sinin, sendikasızların %29,17'sinin sendikaların öğretmenlerin özlük haklarını düzenlemeli ve iyileştirmeli görüşünde olduğu tespit edilmiştir. Sendikalıların %10,87'sinin, sendikasızların

%16,67'sinin sendikaların öğretmenlerin ücretlerinin iyileştirilmesi için çalışma yapması gerektiği görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 33. Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmasına ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	χ^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilgin yok	1	1,43			
Kısmen yeterli	2	2,86	145,529	3	0,000
Yeterli	5	7,14			
Yeterli değil	60	85,71			

Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmasına ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmasına ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %85,71'inin sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmadığı, %7,14'ünün sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 34. Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Ayrımcılığı kaldırmalı	10	14,29			
Çalışma şartlarının düzenlenmesi	4	5,71			
Haklar düzenlenmeli ve iyileştirilmeli	16	22,86			
Hakların savunulması ve destek verilmesi	5	7,14			
Mesleğin saygınlığını arttırmalı	5	7,14	17,034	7	0,017
Öğretmen değerlendirilmesine karşı durmalı	5	7,14			
Sendikal birlik sağlanmalı	4	5,71			
Ücretlerin iyileştirilmesi	9	12,86			

Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,017$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %22,86'sının sendikaların öğretmenlerin özlük haklarını düzenlemeli ve iyileştirmeli, %14,29'unun sendikaların ayrımcılığı kaldırmalı görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.8. Eğitim alanındaki farklı sendikalar arası ilişkiler nasıl kurulmaktadır? Bu ilişkiler yeterli düzeyde midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Eğitim alanındaki farklı sendikalar arası ilişkiler nasıl kurulmaktadır? Bu ilişkiler yeterli düzeyde midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir?”

sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 35. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilgim yok	1	8,33	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
İlişki söz konusu değildir	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Kötü ilişki var	3	25,00	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00	9,186	0,900
Yeterli	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Yeterli düzeyde değil	6	50,00	16	55,17	1	100,00	0	0,00	2	66,67		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,900$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %50'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %55,17'sinin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalar arası ilişkilerin yeterli düzeyde olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %25,00'inin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun sendikalar arası kötü ilişki olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 36. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Birliktelik yok	4	33,33	15	51,72	1	100,00	0	0,00	1	33,33		
Çıkara dayalı ilişkiler var	4	33,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00	6,482	0,320
Siyasi ayrımcılık var	2	16,67	4	13,79	0	0,00	0	0,00	2	66,67		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,320) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalar arasında siyasi ayrımcılık var cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %33,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun sendikalar arası çıkara dayalı ilişki var cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 37. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Bilgim yok	2	4,35	5	20,83		
İlişki söz konusu değildir	6	13,04	4	16,67		
Kötü ilişki var	7	15,22	3	12,50	5,400	0,224
Yeterli	2	4,35	0	,00		
Yeterli düzeyde değil	25	54,35	10	41,67		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,224$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %54,35'inin, sendikasızların %41,67'sinin sendikalar arası ilişkilerin yeterli düzeyde olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %15,22'sinin, sendikasızların %12,50'sinin sendikalar arası kötü ilişki olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Birliktelik yok	21	45,65	7	29,17		
Çıkara dayalı ilişkiler var	8	17,39	1	4,17	0,842	0,797
Siyasi ayrımcılık var	8	17,39	3	12,50		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,797$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %17,39'unun, sendikasızların %12,50'sinin sendikalar arasında siyasi ayrımcılık var cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %17,39'unun, sendikasızların %4,17'sinin sendikalar arası çıkara dayalı ilişki var cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 39. Öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilgim yok	7	10,00			
İlişki söz konusu değildir	10	14,29			
Kötü ilişki var	10	14,29	51,469	4	0,000
Yeterli	2	2,86			
Yeterli düzeyde değil	35	50,00			

Öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %50,00'sinin yeterli düzeyde değil, %14,29'unun kötü ilişki var ve %14,29'unun ilişki söz konusu değil cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 40. Öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin türlerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Birliktelik yok	28	40,00			
Çıkara dayalı ilişkiler var	9	12,86	13,625	2	0,001
Siyasi ayrımcılık var	11	15,71			

Öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin türlerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin türlerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,001$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %40,00'inin birliktelik yok, %15,71'inin siyasi ayrımcılık var ve %12,86'sının çıkara dayalı ilişki var cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

4.1.9. Farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu mu? Öyleyse bu dışlama nasıl ortaya çıkıyor, ne şekillerde yaşanıyor? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu mu? Öyleyse bu dışlama nasıl ortaya çıkıyor, ne şekillerde yaşanıyor?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplardan elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 41. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilmiyorum	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Dışlama var	6	50,00	12	41,38	1	100,00	0	0,00	2	66,67		
Kısmen var	1	8,33	0	,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Ötekileştirme var	3	25,00	7	24,14	0	0,00	0	0,00	1	33,33	17,356	0,793
Öyle bir durum yok	2	16,67	8	27,59	0	0,00	1	100,0	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,793$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %50'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %41,38'inin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş Sen üyelerinin %66,67'sinin dışlama var cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %27,59'unun ise öyle bir durumu yok, cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Dışlanmanın nasıl olduğu hususunda 10 Mart 2018 tarihli görüşmede Temel isimli öğretmenle yapılan görüşmenin şu kısmı dışlanmanın mahiyeti hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. : “2010 yılında eş durumu ile tayinim Niğde'nin bir

kasaba ortaokuluna çıkmıştı. Henüz okulumda yeniydım ve kimseyi tanıımıyordum, arkadaşların hepsi de genç arkadaşlardı , bu sebeple kısa sürede tanıştık kaynaştık. Ortam güzeldi. Derken okulun daha ilk haftalarında okul müdürü beni çağırarak ne zaman Eğitim Bir Sen' e geçeceğimi sordu. Bu beklemediğim soruya ben : “Sendikam yok ve herhangi bir sendikaya girmeyi düşünmüyorum.” şeklinde yanıt verdim. Tabi rahatsız da oldum. Daha sonra bu teklifin okulumuzdaki bütün öğretmenlere yapılmış olduğunu öğrendim. Öğretmenlerin pek çoğu ise maalesef sırf okul müdürüyle kötü olmamak için bu teklifi kabul etmişlerdi. Daha sonraki zamanlarda anladım ki bu idarecinin insani ilişkilerinde bir ölçüsü yoktu, hak ve hukuk kavramları oturmamıştı. Tabi benim bu sendikayı red cevabım karşılıksız kalmadı. Bundan sonraki süreçte hayatımın en zor ve aşağılık muameleleri ile karşı karşıya kaldım. Önce bütün ek derslerim kesildi, sonra Türkçe öğretmeni olduğum halde kütüphanecilik kulübü benden alınıp sınıf öğretmenlerine verildi. Her geçen gün baskı arttı. En başta iyi olan bu insanlar bir anda değişmişlerdi çünkü sendika tekliflerini kabul etmemiştim. Tabi maddi kayıplardan öte manevi kayıplar beni üzdü. Öğretmenlerin bu baskılara nasıl boyun büktüğünü, nasıl sindirildiğini bizzat gördüm.”

Tablo 42. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Görev dağılımı	0	,00	0	,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
İdareci ve öğretmenler arasındaki sorunlar	1	8,33	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
İdeolojik kutuplaşma	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	2	66,67	5,961	0,842
Kadrolaşma, ön yargı	0	,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Üye olunan sendikaya göre ayrımcılık	4	33,33	3	10,34	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Yönetici atamaları	2	16,67	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,842$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %33,33'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %10,34'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin

%33,33'ünün üye olunan sendikaya göre ayrımcılık yapıldığını düşündükleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin ideolojik kutuplaşma yüzünden dışlama ve ötekileştirme olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 43. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		χ^2	p
	f	%	f	%		
Bilmiyorum	2	4,35	0	,00		
Dışlama var	21	45,65	13	54,17		
Kısmen var	1	2,17	0	,00	6,132	0,145
Ötekileştirme var	11	23,91	9	37,50		
Öyle bir durum yok	11	23,91	1	4,17		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,145) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %45'inin, sendikasızların %54,17'sinin dışlama var cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %23,91'unun, sendikasızların %37,50'sinin ötekileştirme var cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 44. Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Sendikalılar		Sendikasızlar		x^2	p
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%		
Görev dağılımı	0	,00	1	4,17		
İdareci ve öğretmenler arasındaki sorunlar	2	4,35	4	16,67		
İdeolojik kutuplaşma	7	15,22	3	12,50	3,738	0,657
Kadrolaşma, ön yargı	1	2,17	1	4,17		
Üye olunan sendikaya göre ayrımcılık	8	17,39	5	20,83		
Yönetici atamaları	3	6,52	2	8,33		

Öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,657$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendikalıların %17,39'unun, sendikasızların %20,83'ünün üye olunan sendikaya göre ayrımcılık yapıldığını düşündükleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %15,22'sinin, sendikasızların %12,50'sinin ideolojik kutuplaşma yüzünden dışlama ve ötekileştirme olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 45. Öğretmenlerin farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>x</i> ²	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilmiyorum	2	2,86			
Dışlama var	34	48,57			
Kısmen var	1	1,43	54,551	4	0,000
Ötekileştirme var	20	28,57			
Öyle bir durum yok	12	17,14			

Öğretmenlerin farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %48,57'sinin dışlama var, %28,57'sinin ötekileştirme var ve %17,14'ünün öyle bir durum yok cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 46. Öğretmenlerin dışlama, ötekileştirmenin sebeplerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Görev dağılımı	1	1,43			
İdareci ve öğretmenler arasındaki sorunlar	6	8,57			
İdeolojik kutuplaşma	10	14,29	17,324	5	0,004
Kadrolaşma, ön yargı	2	2,86			
Üye olunan sendikaya göre ayrımcılık	13	18,57			
Yönetici atamaları	5	7,14			

Öğretmenlerin dışlama, ötekileştirmenin sebeplerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin dışlama, ötekileştirmenin sebeplerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,004$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin %18,57'sinin üye olunan sendikaya göre ayrımcılık, %14,29'unun ideolojik kutuplaşma yüzünden öğretmenler arasında dışlama ve ötekileştirme olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

4.1.10. Bağlı bulunduğunuz sendikanızdan beklentileriniz nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Bağlı bulunduğunuz sendikanızdan beklentileriniz nelerdir?” sorusuna sendikası üyesi olan öğretmenlerin cevaplarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 47. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin üye olduğu sendikalardan beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Mesleki itibarı korumalı	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Sosyal faaliyetler düzenlemesi	0	0,00	2	6,90	0	0,00	1	100,00	0	0,00		
Tarafsız, birleştirici olmalı	5	41,67	7	24,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Üyelerinin haklarını savunmalı	6	50,00	12	41,38	1	100,00	1	100,00	2	66,67	15,684	0,809
Üyelerinin yanında olmalı	1	8,33	5	17,24	1	100,00	0	0,00	1	33,33		
Yeni kazanımlar elde edilebilmesini sağlaması	3	25,00	10	34,48	0	0,00	0	0,00	1	33,33		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin üye olduğu sendikalardan beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin üye olduğu sendikalardan beklentisi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,809$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %50,00'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %41,38'inin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalarının üyelerinin haklarını savunması beklentisinde olduğu tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %41,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %24,14'ünün sendikalarının tarafsız, birleştirici olma beklentisinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 48. Öğretmenlerin, üye olduğu sendikalardan beklentisine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Mesleki itibarı korumalı	5	7,14			
Sosyal faaliyetler düzenlemesi	3	4,29			
Tarafsız, birleştirici olmalı	12	17,14	22,438	5	0,000
Üyelerinin haklarını savunmalı	22	31,43			
Üyelerinin yanında olmalı	8	11,43			
Yeni kazanımlar elde edilebilmesini sağlamalı	14	20,00			

Öğretmenlerin, üye olduğu sendikalardan beklentisine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin, üye olduğu sendikalardan beklentisine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %31,43'ünün üyelerinin haklarını savunması beklentisi, %20,00'sinin yeni kazanımlar elde

edilebilmesini sağlaması beklentisi ve %17,14'ünün tarafsız, birleştirici olması beklentisi içinde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.11. Bağlı bulunduğunuz sendikanızın sendikal faaliyetlerinden haberdar oluyor musunuz? Haberdar olduklarınıza katılıyor musunuz? Hangi etkinliklere katılmayı tercih ediyorsunuz? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Bağlı bulunduğunuz sendikanızın sendikal faaliyetlerinden haberdar oluyor musunuz? Haberdar olduklarınıza katılıyor musunuz? Hangi etkinliklere katılmayı tercih ediyorsunuz?” sorusuna sendikası üyesi olan öğretmenlerin cevaplarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 49. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerinden haberdar olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Haberdar olmuyorum	0	,00	6	20,69	0	0,00	0	0,00	1	33,3		
Haberdar oluyorum	10	83,33	18	62,07	1	100,0	1	100,0	2	66,6	6,818	0,639
Pek haberdar olamıyorum	2	16,67	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerinden haberdar olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile

sendikanın faaliyetlerinden haberdar olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,639$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %83,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %62,07'sinin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalarının faaliyetlerinde haberdar oldukları tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun sendikalarının faaliyetlerinde pek haberdar olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 50. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerine katılma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	P
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Hepsine katılıyorum	2	16,67	2	6,90	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Katılıyorum	6	50,00	4	13,79	1	100,00	0	0,00	1	33,33	16,982	0,041
Katılmıyorum	0	,00	10	34,48	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Kısmen katılıyorum	3	25,00	5	17,24	0	0,00	1	100,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerine katılma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerine katılma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p=0,041$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %50,00'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ünün sendikalarının faaliyetlerine katılıyorum dediği tespit edilmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %34,48'inin ve Eğitim-

İş üyelerinin %33,33'ünün sendikalarının faaliyetlerine katılmıyorum dediği tespit edilmiştir.

Tablo 51. Öğretmenlerin üye olduğu sendikalara göre sendikalarında katıldıkları faaliyetlerin tanımlayıcı istatistikleri

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Bilgilendirici etkinlikler	1	8,33	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinlikler	3	25,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Miting	4	33,33	0	,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Sosyal faaliyetler	0	,00	0	,00	0	0,00	1	100,00	0	0,00
Toplantı, basın açıklaması	1	8,33	3	10,34	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Öğretmenlerin üye olduğu sendikalara göre sendikalarında katıldıkları faaliyetlerin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %33'sinin miting, %25,00'sinin Milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinliklere katıldığı tespit edilmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %10,34'ünün toplantı, basın açıklaması, %3,45'inin milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinlikler ve %3,45'inin bilgilendirici etkinliklere katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 52. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerinden haberdar olma durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Haberdar olmuyorum	7	10,00			
Haberdar oluyorum	32	45,71	28,933	2	0,000
Pek haberdar olamıyorum	6	8,57			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerinden haberdar olma durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerinden haberdar olma durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %45,71'inin üye olduğu sendikanın faaliyetlerinden haberdar olduğu, %8,57'sinin üye olduğu sendikanın faaliyetlerinden pek haberdar olamadığı ve %10,00'sinin üye olduğu sendikanın faaliyetlerinden haberdar olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 53. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerine katılma durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Hepsine katılıyorum	5	7,14			
Katılıyorum	12	17,14	3,108	3	0,375
Katılmıyorum	11	15,71			
Kısmen katılıyorum	9	12,86			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerine katılma durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerine katılma durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p=0,375$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerine katılma durumuna %7,14'ünün hepsine katılıyorum, %17,14'ünün katılıyorum, %12,86'sının kısmen katılıyorum ve %15,71'inin katılmıyorum cevabı verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 54. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarında katıldıkları faaliyetlerin tanımlayıcı istatistikleri

	<i>f</i>	%
Bilgilendirici etkinlikler	2	2,86
Milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinlikler	4	5,71
Miting	4	5,71
Sosyal faaliyetler	1	1,43
Toplantı, basın açıklaması	4	5,71

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarında katıldıkları faaliyetlerin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde %5,71'inin milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinlikler, %5,71'inin miting, %5,71'inin toplantı, basın açıklaması ve %2,86'sının bilgilendirici etkinliklere katıldığı tespit edilmiştir.

4.1.12. Sendikanız eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayabilmekte midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir? Örneklerle açıklayınız? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Sendikanız eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayabilmekte midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir? Örneklerle açıklar mısınız?”sorusuna sendikası üyesi olan öğretmenlerin cevaplarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 55. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilgim yok	0	,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Çok etkin değil	2	16,67	4	13,79	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Etkin rolü var	4	33,33	7	24,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	10,646	0,950
Etkin rolü yok	6	50,00	17	58,62	1	100,00	1	100,00	2	66,67		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher’sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim

faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,950$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %33,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %24,14'ünün sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %50,00'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %58,62'sinin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'sinin, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00'sinin ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rolünün olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 56. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayıp oynamama durumunun gerekçesi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Farklı görüşler önemsenmiyor	0	,00	0	,00	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
İktidarla siyasi yakınlık	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Siyasi yakınlık yok	2	16,67	3	10,34	1	100,00	0	0,00	0	0,00	11,961	0,122
Üye sayısı yetersiz	0	,00	0	,00	0	0,00	0	0,00	2	66,67		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayıp oynamama durumunun

gerekçesi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayıp oynamama durumunun gerekçesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,122$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %10,34'ünün ve Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün sendikalarının siyasi yakınlığı olmadığı için eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynamadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %6,90'ının sendikasının iktidarla siyasi yakınlık kurduğu, Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikasının üye sayısının yetersiz olduğu için eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynamadığı cevaplarını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 57. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	χ^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilgim yok	1	1,43			
Çok etkin değil	7	10,00	32,261	3	0,000
Etkin rolü var	11	15,71			
Etkin rolü yok	27	38,57			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %38,57'sinin üye olduğu sendikanın politikaların

belirlenmesinde etkin rolünün olmadığı, %15,71'inin üye olduğu sendikanın politikanın belirlenmesinde etkin rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 58. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumunun gerekçelerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Farklı görüşler önemsenmiyor	1	1,43			
İktidarla siyasi yakınlık	2	2,86	5,364	3	0,185
Siyasi yakınlık yok	6	8,57			
Üye sayısı yetersiz	2	2,86			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumunun gerekçelerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumunun gerekçelerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p=0,185$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %8,57'sinin sendikasının siyasi yakınlık kurmadığı ve %2,86'sının üye sayısının yetersiz olduğu için eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynamadığı tespit edilmiştir.

4.1.13. Sendikanızın ekonomik alanda size getirileri olmakta mıdır? Varsa bunlar nelerdir? Yoksa bunun gerekçeleri sizce nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Sendikanızın ekonomik alanda size getirileri olmakta mıdır? Varsa bunlar nelerdir? Yoksa bunun gerekçeleri sizce nelerdir?” sorusuna sendikası üyesi olan öğretmenlerin cevaplarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 59. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bazı getirileri var	2	16,67	13	44,83	0	0,00	0	0,00	2	66,67		
Ekonomik getirisi yok	10	83,33	14	48,28	1	100,0	1	100,0	1	33,33	9,884	0,358
Fikrim yok	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher’sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,358) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67’sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %44,83’ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67’sinin sendikalarının üyelerine ekonomik bazı getirilerinin olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %83,33’ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %48,28’inin, Eğitim Sen üyelerinin %100,00’ünün, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00’ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33’ünün sendikalarının üyelerine ekonomik getirisinin olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 60. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Aidatların geri ödenmesi	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Avukat ücreti	0	,00	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Kar tatili ücreti	1	8,33	0	,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	7,628	0,677
Nöbet ücreti	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	2	100,00		
Sosyal dayanışma ödeneği	0	,00	2	6,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,677$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,49'unun ve Eğitim-İş üyelerinin %100,00'ünün sendikalarının üyelerine nöbet ücreti konusunda ekonomik getirisinin olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %6,90'ının aidatların geri ödenmesi, %6,90'ının sosyal dayanışma ödeneği, %3,45'inin avukat ücreti gibi sendikanın ekonomik getirilerden yararlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 61. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmamasına verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bazı getirileri var	17	24,29			
Ekonomik getirisi yok	27	38,57	20,652	2	0,000
Fikrim yok	2	2,86			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmamasına verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmamasına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %38,57'sinin üye olduğu sendikanın ekonomik getirisini olmadığı, %24,29'unun üye olduğu sendikanın bazı ekonomik getirileri olduğu cevaplarını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 62. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirilerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Aidatların geri ödenmesi	2	2,86			
Avukat ücreti	1	1,43			
Kar tatili ücreti	1	1,43	9,692	4	0,045
Nöbet ücreti	7	10,00			
Sosyal dayanışma ödeneği	2	2,86			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirilerine verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın üyelerine ekonomik alanda getirilerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,045$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %10,00'inin nöbet ücreti, %2,86'sının aidatların geri ödenmesi, %2,86'sının sosyal dayanışma ödeneği gibi ekonomik getirilerden yararlandığı tespit edilmiştir.

4.1.14. Sendikanızın özgürlük haklarına yönelik çalışmaları oluyor mu? Varsa bunlar nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Sendikanızın özgürlük haklarına yönelik çalışmaları oluyor mu? Varsa bunlar nelerdir?” sorusuna sendikası üyesi olan öğretmenlerin cevaplarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 63. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilgim yok	2	6,67	4	13,79	0	0,00	1	100,0	0	0,00		
Kısmen oluyor	2	6,67	7	24,14	1	100,0	0	0,00	0	0,00	11,368	0,486
Olmuyor	1	8,33	7	24,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Oluyor	6	10,00	11	37,93	0	0,00	0	0,00	3	100,0		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,486$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %50,00'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %37,93'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %100,00'ünün sendikalarında özgürlük haklarına yönelik çalışmaların olduğu cevabını verdiği tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,3'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %24,14'ünün sendikalarında özgürlük haklarına yönelik çalışmaların olmadığı cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 64. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik yapmış olduğu çalışmalar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Kadın hakları	1	8,33	0	,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Kılık kıyafet özgürlüğü	5	41,67	13	44,83	1	100,0	0	0,00	2	66,67	6,44	0,556
Özgürlük haklarını savunuyor	1	8,33	2	6,90	0	0,00	0	0,00	1	33,33		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik yapmış olduğu çalışmalar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik yapmış olduğu çalışmalar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (p=0,556) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %41,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %44,83'ünün, Eğitim Sen üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalarının kılık kıyafet özgürlüğü için çalışmalar yaptığı cevabını verdiği tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,3'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %6,90'ının ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ünün sendikalarının özgürlük haklarını savunduğu cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 65. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilgim yok	7	10,00			
Kısmen oluyor	10	14,29	9,489	3	0,023
Olmuyor	8	11,43			
Oluyor	20	28,57			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumuna verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,023$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %28,57'sinin üye olduğu sendikanın özgürlük haklarına yönelik çalışma yaptığı, %11,43'ünün üye olduğu sendikanın özgürlük haklarına yönelik çalışma yapmadığı cevaplarını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 66. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışmalarına verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Kadın hakları	1	1,43			
Kılık kıyafet özgürlüğü	21	30,00	26,846	2	0,000
Özgürlük haklarını savunuyor	4	5,71			

Sendika üyesi öğretmenlerin, sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışmalarına verdikleri cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışmalarına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %30,00'inin üye olduğu sendikanın kılık kıyafet özgürlüğü için çalışma yaptığı, %5,71'inin üye olduğu sendikanın özgürlük haklarını savunduğu ve %1,43'ünün üye olduğu sendikanın kadın hakları için çalışma yaptığı cevaplarını verdikleri tespit edilmiştir.

4.1.15. Sendikanızın yürüttüğü sosyo-kültürel faaliyetler nelerdir? Bunlara katılıyor musunuz? Sizce bu faaliyetler size bir fayda sağlıyor mu? Sağlıyorsa bunlar ne gibi faydalardır? Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “Sendikanızın yürüttüğü sosyo-kültürel faaliyetler nelerdir? Bunlara katılıyor musunuz? Sizce bu faaliyetler size bir fayda sağlıyor mu? Sağlıyorsa bunlar ne gibi faydalardır?” sorusuna sendikası üyesi olan öğretmenlerin cevaplarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere ve görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 67. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlerin olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		x^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilgim yok	0	,00	8	27,59	0	0,00	0	0,00	1	33,33		
Etkinlik olmadı	1	8,33	1	3,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00	7,601	0,284
Faaliyetler oluyor	9	75,00	16	55,17	0	0,00	1	100,00	2	66,67		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlerin olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda üye olunan sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlerin olup olmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,284$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %75,00'inin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %55,17'sinin, Diğer Sendikalar üyelerinin %100,00'ünün ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalarında sosyo-kültürel faaliyetlerin olduğu tespit edilmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %27,59'unun sendikanın düzenlediği faaliyetler hakkında bilgisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 68. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlere katılım durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikalar		Eğitim-İş		χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Katılıyorum	1	8,33	4	13,79	0	0,00	0	0,00	0	0,00	5,98	0,465
Katılmıyorum	3	25,00	9	31,03	0	0,00	0	0,00	0	0,00		
Kısmen katılıyorum	3	25,00	3	10,34	1	100	0	0,00	1	100		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlere katılım durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher's Exact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda üye olunan sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlere katılım durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,465$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33'ünün, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun sosyo-kültürel faaliyetlere katıldığı tespit edilmiştir. Sosyo-kültürel faaliyetlere katılmama durumu incelendiğinde ise Türk Eğitim Sen üyelerinin %25'inin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %31,03'ünün katılmıyorum dediği tespit edilmiştir.

Tablo 69. Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti

	Türk Eğitim Sen		Eğitim Bir Sen		Eğitim Sen		Diğer Sendikal Eğitim-İş ar				χ^2	p
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilgilendirme toplantıları	1	8,33	1	3,45	0	0,0	0	0,0	0	0,00		
Konser	2	16,67	0	,00	0	0,0	0	0,0	0	0,00		
Seminer, konferans	2	16,67	3	10,34	0	0,0	0	0,0	0	0,00	25,53	0,152
Tarihi ve kültürel geziler	1	8,33	1	3,45	0	0,0	1	100	0	0,00		
Tiyatro	0	,00	0	,00	1	100	0	0,00	0	0,00		
Yemek organizasyonu	0	,00	4	13,79	0	0,00	0	0,00	1	100,		

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda üye olunan sendika ile sendikaların düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,152$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin konser, %16,67'sinin seminer, konferans faaliyetlerinin sendikalar tarafında düzenlendiği belirtirken, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun yemek organizasyonu, %10,34'ünün seminer, konferans faaliyetlerinin sendikalar tarafından düzenlendiğini belirtmiştir. Diğer sendika üyeleri ise tarihi, kültürel geziler, tiyatro ve yemek organizasyonlarının sendikalar tarafından düzenlendiğini belirtmiştir.

Tablo 70. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların sosyo-kültürel faaliyetler düzenleme durumuna verdikleri cevapların dağılımları arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	χ^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilgin yok	9	12,86			
Etkinlik olmadı	2	2,86	27,846	2	0,000
Faaliyetler oluyor	28	40,00			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların sosyo-kültürel faaliyetler düzenleme durumuna verdikleri cevapların dağılımları arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların sosyo-kültürel faaliyetler düzenleme durumuna vermiş oldukları cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %40,00'inin üye olduğu sendikaların faaliyetler düzenlediği, %12,86'sının üye olduğu sendikalarda düzenlenen faaliyetler hakkında bilgi sahibi olmadığı ve %2,86'sının üye olduğu sendikada etkinlik olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 71. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların düzenlediği sosyo-kültürel faaliyetlere katılım düzeyleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	x^2	<i>sd.</i>	p
Katılıyorum	5	7,14			
Katılmıyorum	12	17,14	2,960	2	0,228
Kısmen katılıyorum	8	11,43			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların düzenlediği sosyo-kültürel faaliyetlere katılım düzeyleri arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların düzenlediği sosyo-kültürel faaliyetlere katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,228$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %7,14'ünün üye olduğu sendikaların düzenlediği faaliyetlere katıldığı, %17,14'ünün üye olduğu sendikaların düzenlediği faaliyetlere katılmadığı, %11,43'ünün düzenlenen faaliyetlere kısmen katıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 72. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetlere verilen cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti

	<i>f</i>	%	χ^2	<i>sd.</i>	<i>p</i>
Bilgilendirme toplantıları	2	2,86			
Konser	2	2,86			
Seminer, konferans	5	7,14			
Tarihi ve kültürel geziler	3	4,29	4,667	5	0,526
Tiyatro	1	1,43			
Yemek organizasyonu	5	7,14			

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler verilen cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem Ki-Kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p=0,526$) tespit edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %7,14'ünün seminer, konferans, %7,14'ünün yemek organizasyonu, %4,29'unun tarihi ve kültürel geziler sosyo-kültürel faaliyetlerinin sendikaları tarafından düzenlendiği tespit edilmiştir.

X. Veri Analizi

Yapılan bu çalışmada öğretmenlerden elde edilen nicel veriler SPSS 23 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Katılımcı öğretmenlere ilişkin frekans ve yüzde değerler verilmiştir. Öğretmenler tarafından sorulara verilen cevaplar arasında benzerlik olup olmadığının tespiti için tek örneklem ki-kare analizi yapılmıştır. Öğretmenler tarafından sorulara verilen cevaplar ile üye olunan sendikalar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Öğretmenler tarafından sorulara verilen cevaplar ile öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi için Fisher'sExact testi yapılmıştır. Analizler %95 güven aralığında yapılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Çalışmanın amacı öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye olan tutumları ve niçin sendikal örgütlenmeye başvurduklarının belirlenmesidir. Elde edilecek verilerin olabildiğince derinlemesine incelemek amacı ile de nicel yöntem kullanılmıştır.

Demografik değişkenlerine göre gruplandırılan katılımcılara yöneltilen ilk soru sendikanın esas nitelikleri ile ilgili olmuştur. Buna göre, uygulanan araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin üye oldukları sendika ile öğretmenlerin sendikanın esas nitelikleri neler olması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında bir ilişkiye rastlanamamıştır. Daha açık bir ifade ile farklı sendikaların üyesi olan katılımcıların cevabı birbirlerine benzer şekilde olmuştur. Tablo 5'in sonuçlarına göre Türk Eğitim Sen üyelerinin yaklaşık % 67'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin tamamı ve diğer Eğitim-İş üyelerinin ise % 66,67'ı sendikaların esas niteliğinin üyelerin haklarının savunması olduğunu düşündüklerini vurgulamışlardır.

Bunun yanı sıra Türk Eğitim Sen üyelerinin yaklaşık % 17'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin yaklaşık % 25'i, Diğer Sendikalar üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikaların tarafsız olması gerektiğinden bahsetmiştir. Nicel olarak ifade edilen bu görüşlere rağmen yüzdesele olarak aralarında bir bağ bulunmamaktadır.

Arslan'ın 2015 yılında yapmış olduğu çalışmada da buna benzer şekilde katılımcıların en fazla olarak sendikaların en çok öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağladığı bulgusuna varılmıştır. Aksoy'un (2013) çalışmasında da bu çalışmaya benzer bulgular elde edilmiştir. Onun çalışmasına göre de hakların savunulması sendikaların başlıca niteliğidir. Ancak bunun aksine Demir'in (2013) çalışmasında ise bunun aksine sendika nitelikleri ile ilgili bulgularda en önemli niteliği maaşlar ile ilgili olduğuna dair bir tespit yapılmıştır. Bu farklılığın ortaya çıkması örneklem farkından kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmenlerin sendikalarının olması ya da olmaması ile ilgili bulgulara ise Tablo 6’da yer verilmiştir. Buna göre sendikanın esas nitelikleri ile sendikalı ya da sendikasız öğretmenler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yine Tablo 5’e benzer şekilde hem sendikalı öğretmenler hem de sendikasız öğretmenlerin büyük bir kısmı sendikalarının esas niteliğinin hakların savunulması olması gerektiği yönündedir. Sendikalıların % 26’sı ve sendikasızların ise yaklaşık % 13’ü sendikanın tarafsız olması gerektiğini savunmuştur. Tablo 5 ve Tablo 6’nın bulgularını Tablo 7’deki verilere göre genelleştirmek gerekirse, öğretmenlerin çoğu (yaklaşık % 59’u) esas nitelik olarak sendikaların üyelerin haklarını savunması olduğunu düşünürken; ikinci sırada ise yaklaşık % 22’lik bir oranla sendikaların tarafsız olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Arslan’ın (2015) da çalışmasında benzer bir şekilde öğretmenler, sendikaların tarafsız olması gerektiğini söylemişlerdir.

5.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Tablo 8’de öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenleri araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenlerinin cevapları birbirine benzer olarak çıkmıştır. Türk Eğitim Sen üyelerinin yaklaşık % 84’ü, Eğitim Bir Sen üyelerinin yaklaşık % 45’i, Eğitim Sen üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33’ü öğretmenlerin birlik olmak sebebi ile bir sendikaya üye olduğu görüşünde olmuştur. Hem Eğitim Sen (yaklaşık % 59), hem Eğitim Bir Sen (yaklaşık % 38) hem de Diğer Sendika üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67’si sendika üyeliği ile yeni haklar elde etme konusunda bir ilişkinin olduğunu savunmaktadırlar. Aksoy’un (2013) çalışmasında da buna benzer şekilde birlik olmak için sendika üyeliği nedenlerin başında gelmektedir. Tablo 9’a göre öğretmenlerin sendikalı olma ya da olmama durumları ile öğretmenlerin sendikaya üye olma sebepleri arasında da Tablo 8’e benzer şekilde katılımcıların cevaplarının benzer olduğunun tespitine varılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sendikalı katılımcıların yaklaşık % 48’i, sendikasız katılımcıların ise yaklaşık % 42’si birlik olma sebebi ile üye olmayı ilişkilendirmiştir. Aynı şekilde sendikalıların yaklaşık % 46’sı ve sendikasızların yaklaşık % 34’ün sendikaya haklarının korunması için üye olduklarını belirtmişlerdir. Arslan’ın (2015)

çalışmasında da katılımcıların sendikaya üye olmaları sebepleri haklarının korunması için olmuştur. Uyum'un 2009 senesinde yapmış olduğu çalışmada ise sendika üyelerinin sendikalara üye olma sebepleri ile katılımcısı olduğu sendikalar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Bu farklılığın ortaya çıkmasının nedeni örneklem farklılığında kaynaklanıyor olabilir. Köybaşı, Uğurlu ve Arslan'ın (2016) yapmış oldukları çalışmada ise ilk olarak sendika nedenleri arasında özlük haklarının korunması gelirken; ikinci sırada genel hakların korunması gelmektedir. Tablo 10'un sonuçlarına istatistiksel olarak bakıldığında ise katılımcıların çoğunun (yaklaşık % 46) birlik amacı ile bir sendikaya üye olduğu, yaklaşık % 42'sinin haklarının korunması için sendikaya üye olduğu bulgusuna varılmıştır. Yine Köybaşı, Uğurlu ve Arslan'ın (2016) çalışmasına göre birlik olma amacı ikinci sırada gelirken, haklarının korunması ilk sırada ilişkilendirilmiş değişkenlerdendir. Yine bu farklılığın sebebi de örneklem farklılığı olabilir.

Bu bulgulardan yorumla, sendikaların hak ve emek mücadelesinin bir temsili olarak görüldüğünün söylenmesi yanlış olmayacaktır. Bu sebeple sendikaların hiçbir ayırım gözetmeksizin tümsel bir yaklaşımla bir mücadele içinde bulunması gerekmektedir.

5.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sendikacılık faaliyetlerinden beklenti ile öğretmenlerin üye oldukları sendikalar araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturmaktadır. Tablo 11'in bulgularına göre öğretmenlerin üye oldukları sendikalar ile öğretmenlerin sendikacılık faaliyetleri arasındaki beklenti anlamlı düzeyde çıkmıştır. Katılımcıların yanıtlarına göre Türk Eğitim Sen'in üyesi olan katılımcıların yaklaşık % 67'si faaliyetlerin istenen düzey olmadığını, Eğitim Bir Sen üyesi olan katılımcıların yaklaşık % 27,59'u beklentiyi karşılamadığını ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ü ise beklentiyi kesinlikle karşılamadığını ifade etmiştir. Tablo 12'nin bulgularına göre katılımcı öğretmenlerin sendikalı olup olmamaları ile sendikacılık faaliyetlerinden beklentileri arasında bir fark bulunamamıştır. Yani hem sendikalı hem de sendikasız katılımcılar birbirine yakın cevap vermiştir. Sendikalıların yaklaşık % 37'si ve sendikasızların yaklaşık % 34'ü sendika faaliyetlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bunun aksine

Aksoy'un (2013) çalışmasında faaliyet beklentisi ile üye olunan sendikalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak bu çalışmayı destekler nitelikte olan Çınar'ın (2008) bulgularına göre katılımcılar bu çalışmaya benzer şekilde sendikalardan memnun değildir ve yetersiz bulmaktadır.

5.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Dördüncü alt problemde “Sendika siyasi partiler ile ilişki, ilişkisini olması/olmaması, olmalı ise neden/olmamalı ise neden?” sorularının yanıtları aranmıştır.

Tablo 14'te gösterilen bulgulara göre katılımcı öğretmenlerin üye oldukları sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerine dair görüşleri birbirine benzerlik göstermektedir. Türk Eğitim Sen üyesi olan katılımcıların % 75'i, Eğitim Bir Sen üyelerinin yaklaşık % 76'sı Diğer Sendikalar üyelerinin ve Eğitim-İş üyelerinin tamamının görüşlerine göre sendikaların siyasi partilerle bir ilişkisi olmaması gerekmektedir. Tablo 15'te elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin üye oldukları sendikalar ile siyasi parti görüşlerinin cevapları benzerlik göstermektedir. Katılımcıların yanıtlarına göre Türk Eğitim Sen üyelerinin yaklaşık % 17'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin % 18'i ve Eğitim Sen üyelerinin yarısı sendikaların bağımsız olduğunu söylemiştir. Ayrıca genel olarak tüm sendikaların üyeleri sendikalar ile siyasi partilerin ilişkisi olursa, sendikaların üyelerin haklarını koruyamayacağını düşündüklerini de belirtmiştir.

Öğretmenlerin sendikaları olmaları ile sendikasız olmaları arasında da sendikalı/sendikasız olanların söylemleri arasında bir farklılık olmamıştır. Tablo 16'nın bulgularına göre sendikalı katılımcıların yaklaşık % 76'sı, sendikasız katılımcıların ise yaklaşık % 84'ü sendika ile siyasi partiler arasında bir ilişki olmaması gerektiğinden bahsetmişlerdir.

Uyumlu'nun (2009) çalışmasında bir katılımcının ifadesi şöyle olmuştur: *“Sendikaların politik duruşları veya bu şekilde algılanmalarının örgütlenmelerine engel oluşturduğu söylenebilir. Bu sebeple sendikalar hak ve emek mücadelesinin bütünsel bir mücadele başlığı içerisinde, aynı zamanda siyaset alanına da müdahale*

edilmesi zorunluluğuyla başarılı olabileceğini tarihsel deneyim ve örneklerle gerek üyelerine, gerekse kamuoyuna etkileyici bir şekilde açıklamalıdır”. Bu durumu destekleyen bir başka çalışma ise Arslan’ın (2015) çalışmasıdır. Arslan’ın çalışmasında da katılımcılar sendika ile siyasetin karışmaması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Aksoy’un (2013) çalışmasında da bir Eğitm-Sen katılımcısı “*Sendikaların siyasal erkin sembolü olarak tanımlanmasından ve öğretmenlerin kategorize edilmek istememeleri”* ifadelerine yer vermiştir.

Tablo 17’nin bulgularına göre öğretmenlerin sendikalı olmaları ya da olmamaları ile sendikaların siyasi parti görüşleri arasında ilişkide anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Başka bir deyişle sendika üyesi olan ve olmayan üyelerin düşünceleri tıpatıp örtüşmektedir. Sendikalı katılımcıların yaklaşık % 17’si, sendikasız katılımcıların yaklaşık % 13’ü bağımsız sendika istediklerini söylemişlerdir. Sendikalı katılımcıların yaklaşık % 15’i, sendikasız katılımcıların ise yaklaşık % 17’si üyelik haklarının siyasetin olduğu yerde korunamayacağını düşünmektedir. Özaydın ve Han’ın (2014) çalışmasında da katılımcılar ağırlıklı olarak sendikaların siyasi bir ideoloji benimsememesi ve hiçbir siyasi partiyle ideolojik olarak ilişki içine girmemesi yönünde görüşlere sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 18’in verilerine göre öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Buna göre katılımcı öğretmenlerin yaklaşık % 80’i sendikaların siyasi partilerle ilişkisinin bulunmaması gerektiğini, yaklaşık % 10’luk kısmı ise siyasi partilerle mesafeli bir durumun olması gerektiğini savunmuştur.

Tablo 19’un verilerine göre ise katılımcı öğretmenler ile siyasi parti ile ilişkili olan sendikalar hakkındaki görüşlerle arasında bir bağ bulunamamıştır. Öğretmenlerin yaklaşık % 17’si siyasi ilişkisi olan bir sendikanın sınıflamaya sebep olacağını, yaklaşık % 16’sı sendikaların bağımsız olması gerektiğini ve yaklaşık % 16’sı ise üyelik haklarının korunmayacağını düşündüklerini belirtmiştir.

5.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu kısmında Türkiye’de var olan sendikaların siyasi partilerle ilişkilerini katılımcıların nasıl değerlendirdiği araştırılmıştır. Tablo 20’nin sonuçlarına göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle farklı sendika katılımcılarının benzer görüşleri vardır. Türk Eğitim Sen üyesi olan katılımcıların yaklaşık % 42’si, Eğitim Bir Sen üyelerinin yaklaşık % 14’ünün ve Eğitim Sen üyeler ile Diğer Sendikalar üyelerinin tamamına ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33’ünün görüşüne göre partiler sendikaları adeta bir arka bahçe olarak görmektedir. Ayrıca tüm sendika gruplarının katılımcıları bütün sendikaların bir siyasi parti ile ilişki içinde olduğunu düşünmektedir. Bunu destekler biçimde Gökçe’nin (2009) çalışmasındaki katılımcılar da sendikaların genel olarak bir siyasi partiyi desteklediğini düşündüklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin sendikalı olmaları/olmamaları ile öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle ilişkisine dair görüşleri arasındaki ilişkiye Tablo 21’de yer verilmiştir. Buna göre her iki grup da (sendikalıların yaklaşık % 61’i ve sendikasızların yaklaşık % 38’i) tüm sendikalıların siyasi partiler ile ilişkisi olduğunu düşünmektedir. Aynı şekilde Aksoy’un (2013) çalışmasında da katılımcılar sendikalı/sendikasız fark etmeksizin, sendikaların siyasi bir taraf tuttuğunu ve yönlendirmelerini siyasi menfaatlere dayanarak yaptıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 22’ye göre genel olarak öğretmenlerin yarısından fazlası sendikaların siyasi partilerle ilişkisi olduğunu düşünmektedir. Bu durumu Arslan’ın (2014), Aksoy’un (2013), Özaydın ve Han’ın (2014) çalışmaları da desteklemektedir.

Sendikalar siyasilerin arka bahçesi olarak görülmektedir. Bu durum sendikaların kendi işlevlerini yitirmelerine sebep olmaktadır. Öğretmenleri birleştirmesi gereken sendikalar , öğretmenleri ayrıştırıcı bir yapıya bürünmüşlerdir. Sendikaların üye sayıları hizmet ve beklentilerine göre değil , değişen iktidarlara göre artış göstermektedir. Öğretmenlerin siyasetten uzak durmalarını istedikleri sendikaları, aslında kendilerinin siyasetin kucağına ittikleri görülmektedir.

5.6.Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde “öğretmen örgütlenmelerinde sendikanın rolüne ve rolün ne olması gerektiğine” yoğunlaşmıştır. Tablo 23’ün verilerine göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı farklı sendikalara üye olan öğretmenlerin bu konuda bir birine benzer düşünceye sahip oldukları tespit edilmiştir. Buna göre, Türk Eğitim Sen üyesi katılımcıların % 25’i, Eğitim Bir Sen üyesi katılımcıların yaklaşık % 25’i ve Eğitim-İş üyelerinin yarısı örgütlenme ile sendikayı ilişkilendirmiştir. Ancak Türk Eğitim Sen üyelerinin %25’i, Eğitim Bir Sen üyelerinin %20,69’u, Diğer Sendikalar üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin yarısı öğretmen örgütlenmesinde sendikaların olumsuz rolü olduğu olduğunu düşünmektedir.

Tablo 24’ün verilerine göre veriler öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında benzerlik olduğu yönünde olmuştur. Buna göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33’ü, Eğitim Bir Sen üyelerinin %31,03’ü Eğitim Sen üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67’si sendikaların örgütleyici olmaları gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33’ü, Eğitim Bir Sen üyelerinin %3,45’i, Diğer Sendikalar üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33’ü sendikaların diğer sendikalarla birlik olması gerektiğini de düşünmektedir.

Tablo 25’in verilerine göre katılımcı öğretmenlerin sendikalı/sendikasız fark etmeksizin benzer sonuçlara ulaştığı gözlemlenmiştir. Bulgulara göre sendikalı katılımcıların %23,91’i ve sendikasız katılımcıların %29,17’si öğretmen örgütlenmesinde sendikaların aktif rolü olmadığı düşünmektedir. Aynı zamanda her iki grup da örgütlenmeyi olumsuz etkilediğini düşünmektedir.

Tablo 26’nın verilerine göre öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile öğretmen örgütlenmesinde sendikaların neler yapmaları gerektiği ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Sendikalı katılımcıların %25’i sendikaların örgütleyici olmaları gerektiği cevabını vermiştir. Sendikalıların %8,70’inin, sendikasızların %16,67’sinin sendikaların diğer sendikalarla birlik olması

gerektiği cevabını da vermişlerdir. Yine Tablo 27'nin verilerine göre öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolünün olup olmaması durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna varılmıştır. Verilmiş olan cevaplara göre sendikalı katılımcıların %31,43'ünün öğretmen örgütlenmesinde sendikaların olumsuz rolü olduğu, sendikasız katılımcıların %25,71'inin öğretmen örgütlenmesinde sendikaların aktif rolü olmadığı görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan literatür taramasında sendikalar ile öğretmenlerin örgütlenmeye dair görüşleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Memur sendikaları öğretmenlerin nazarında işlevi olan aktif ve sorumluluğunu tam anlamıyla yerine getiren sivil toplum örgütleri değildir.

5.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Yedinci alt problemde eğitim alanında iş gören sendikaların öğretmenlerin özlük hakları için yapması gerekenlerin yeterli olup olmadığı ve yapması gerekenlerin ne olduğu tartışılmıştır. Buna göre Tablo 29'da yer alan bulgulara göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır, yani sendika gruplarının vermiş olduğu cevaplar birbirine benzerdir. Türk Eğitim Sen üyelerinin tamamı, Eğitim Bir Sen üyelerinin %79,31'i ile Eğitim Sen ve Eğitim-İş üyelerinin tamamı sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmadığı görüşündedir. Tablo 30'un verilerine göre ise öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Bulgulara göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %41,67'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'u sendikaların öğretmenlerin özlük haklarını düzenlemesi ve iyileştirmesi görüşündedir.

Uyumlu'nun (2009) Ankara Üniversitesi öğretim üyeleri üzerinde yaptığı çalışmada da buna benzer olarak katılımcılar sendikaların özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Aynı şekilde Aksoy'un (2013) çalışması benzer sonuçları vermektedir. Demir (2013) yapmış olduğu çalışmasında "insan haklarının ve temel özgürlüklerinin bütünlüğü içerisinde dil, din, ırk, siyasal düşünce gibi ayrımların olmadan sendikaların ekonomik, akademik, demokratik, sosyal,

hukuki, siyasal, mesleki vb. özlük haklarının korunmasında geliştirilmesinde ve iyileştirilmesinde” sendikalara düşen payın büyük olduğundan bahsetmiştir. Bahsi geçen bu çalışmalar, üstünde çalışılan bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Tablo 31’in verilerine göre öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olma düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sendikalı katılımcıların %84,78’i ve sendikasız katılımcıların %87,50’si sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmadığı cevabını vermişlerdir. Ayrıca sendikalıların %8,70’i, sendikasızların %4,17’si sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olduğu cevabını da vermişlerdir. Aksoy’un çalışmasında ise sendikasız katılımcılar bu çalışmadan farklı olarak bu konu ile alakalı bir fikir beyan etmemişlerdir. Bu durum örneklem farkından kaynaklanıyor veya o çalışmaya katılan katılımcıların sendikalar hakkında genel olarak fazla bir bilgiye sahip olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 32’nin verilerine göre öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiği görüşleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bulgulara göre sendikalıların %19,57’si, sendikasızların %29,17’si sendikaların öğretmenlerin özlük haklarını düzenlemesi ve iyileştirmesi görüşünde olmuştur. Yukarıdakilere benzer şekilde Aksoy’un (2013) araştırmasına katılanlar ise bu konuda da yine fikir beyan etmemişlerdir. Bunun yanı sıra sendikalıların %10,87’si ve sendikasızların %16,67’si sendikaların öğretmenlerin ücretlerinin iyileştirilmesi için çalışma yapması gerektiği görüşünü de savunmaktadır. Yüksel’in (2012) yapmış olduğu çalışmada da “sendikaların önemli olarak en çok ilgilenmesi gereken konularda” ücret iyileşmesi katılımcıların yanıtlarına göre ikinci sırada gelmektedir.

Tablo 33’e göre öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair yaptıklarının yeterli olmasına ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmenlerin çoğu (%87,71) sendikalıların özlük hakları hususunda yeterli olmadıklarını savunmaktadır. Benzer şekilde Tablo 34’ün bulgularına göre ise öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarına dair neler yapması gerektiğine ilişkin soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %22,86’su sendikaların öğretmenlerin özlük haklarını

düzenleyip iyileştirmesi gerektiğini savunurken, %14,29'u sendikaların ayrımcılığı kaldırması gerektiğini savunmaktadır.

5.8.Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sekizinci alt problemde eğitim alanında görev yapan farklı sendikaların arasındaki ilişkilerin nasıl olması gerektiği, ilişkinin yeterli olup olmadığı üzerine katılımcılara sorulara sorulmuştur ve söyledikleri argümanların sebeplerini açıklamaları istenmiştir.

Tablo 35'e göre öğretmenlerin sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri konusunda tüm sendikaların katılımcıları hemen hemen aynı şeyi söylemektedirler. Türk Eğitim Sen üyelerinin %50'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %55,17'si, Eğitim Sen üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikalar arası ilişkilerin yeterli düzeyde olmadığını düşündüklerini söylemişlerdir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %25'i, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'u ise sendikalar arasındaki ilişkinin kötü olduğundan bahsetmişlerdir.

Eken (2014) de yapmış olduğu çalışmasındaki örneklem profilinde yer alan katılımcıların da benzer şekilde sendikalar arası ilişkileri yetersiz görmektedir. Güneş Kahraman (2016) da yapmış olduğu araştırmanın bulgularında bir katılımcının sözlerine şöyle yer vermiştir *“Benim sendikamda gördüğüm yanlış; başka bir sendika doğru bir şey yapmışsa o sendika desteklenmeli; o görüşü başka bir sendika dedi diye desteklemiyor. Bu da olumsuz bir durumdur”*. Buradan da anlaşılacağı üzere

Tablo 36'ya göre öğretmenlerin üyesi olduğu sendikalar ile onların görüşlerine göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Buna göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin türleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'u ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikalar arasında bir siyasi ayrımcılığın olduğunu düşünmektedir. Ayrıca Türk Eğitim Sen üyelerinin %33,33'ü ve Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'u sendikalar arasındaki ilişkinin çıkara dayalı olduğundan bahsetmiştir.

Baysal'ın (2010) yılında yapmış olduğu çalışmanın sonucunda araştırmacılar, siyasal iktidarların kendine yakın olan sendikayı kullanarak çalışanların haklarını göz ettiğinin, sendikaların siyasi görüşlere göre ayrıştığının ve bu durumun örgütlenmeyi ve birlikteliği engellediğinin sonuçlarına katılımcı gözlemleri ile ulaşmıştır. Bu çalışmada da bu şekilde katılımcı öğretmenler siyasi ayrımcılığın yapıldığını ve sendikaların çıkar göz ettiğini söylemektedir.

Tablo 37'ye göre sendikalı olup olmama durumu ile öğretmenlere göre sendikalar arası ilişkilerin düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Sendikalıların %54,35'i ve sendikasızların %41,67'si sendikalar arası ilişkilerin yeterli düzeyde olmadığını düşünmektedir. Sendikalıların %15,22'si ve sendikasızların %12,50'si ise sendikalar arasındaki ilişkiyi kötü olarak tanımlamışlardır.

Tablo 40'a göre verilen cevapların dağılımları incelendiğinde genel olarak katılımcı öğretmenlerin %40'ı bir birlikteliğin olmadığından, %15,71'i ise siyasi ayrımcılığın var olduğundan ve %12,86'sı ise çıkara dayalı bir ilişkinin varlığından bahsetmiştir.

Siyaset, genel olarak içine girdiği her kurumda kendi çıkarlarını konuşuran bir dinamik olarak görülebilir. Diğer araştırmacıların ve bu araştırmanın da sonuçları göstermektedir ki öğretmenler eğitim alanında genel olarak siyaseti bir ayrımcılık dinamiği olarak algılamaktadır. Aynı şekilde sendikaya üye olan ve olmayan her iki katılımcı grubu da genel örüntü olarak sendikalar arası etkileşimden memnun değildir. Hemen hemen bütün çalışmaların aynı olumsuz sonucu vermesi hatanın sendikalarda olduğunu göstermektedir.

5.9.Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alanda farklı sendikalara üye olan öğretmenlerin ötekilere karşı bir dışlama ve ötekileştirmesinin olup olmadığı, var ise bu dışlamanın nasıl ortaya çıktığı ve ne şekillerde yaşandığı araştırılmıştır.

Tablo 41'e göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup

olmama durumu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Türk Eğitim Sen üyelerinin %50'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %41,38'i, Eğitim Sen üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş Sen üyelerinin %66,67'si dışlamanın var olduğunu söylemiştir. Bir kısmı ise öyle bir durumun olmadığını söylemiştir.

Tablo 42'ye göre ise öğretmenlerin üye olduğu sendika ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında katılımcıların sendika gruplarının cevapları benzer çıkmıştır. Türk Eğitim Sen üyelerinin %33,33'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %10,34'ü ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ü üye olunan sendikaya göre ayrımcılık yapıldığını düşündükleri tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %8,33'ü, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'u ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si ideolojik kutuplaşma yüzünden dışlama ve ötekileştirme olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 43'ün verilerine göre öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bulgulara göre sendikalıların %45'inin, sendikasızların %54,17'sinin dışlama var cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %23,91'u ve sendikasızların %37,50'si ötekileştirme olduğunu düşünmektedir.

Tablo 44'ün verilerine göre öğretmenlerin sendikalı olup olmama durumu ile dışlama, ötekileştirmenin sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Sendikalı katılımcıların %17,39'u ve sendikasız katılımcıların %20,83'ünün üye olunan sendikaya göre ayrımcılık yapıldığını düşündükleri tespit edilmiştir. Sendikalıların %15,22'sinin, sendikasızların %12,50'sinin ideolojik kutuplaşma yüzünden dışlama ve ötekileştirme olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Akcan, Polat ve Ölçüm'ün (2017) yapmış olduğu nitel çalışmada da katılımcı öğretmenler şu ifadelerle yer vermiştir: “*Sendikalar bence okulda öğretmenleri bölmekten, siyasi olarak gruplara ayırmaktan başka bir işe yaramıyor...*”. Başka bir katılımcı ise şunu söylemiştir: “*Sendikalar öğretmenlerin birlik beraberliğine zarar veriyor bence. İnsanları kutuplaştırıyor. Biz birlik olamadığımız için de haklarımızı koruyamıyoruz, yeni haklar elde edemiyoruz*”.

İdeoloji, bir birey için oldukça önemli olan ve kimi bireylerde hayatlarını bile önlerine koymalarına sebep olacak kadar güçlü bir itenek olabilmektedir. İnsan ve

hayvan, kendinden olmayanı dışlar. Özellikle bir toplum içerisinde genelde insanlar aynı görüşten olan insanlarla bir arada olma eğilimi göstermektedirler. Sendikaların bir ideoloji altında toplanması ve o sendikanın üyelerinin başkalarını dışlaması insanın doğası gereği olsa da düşünen bir varlık olan insanda istenmeyen bir durumdur. Yukarıdaki çalışmada da görüldüğü gibi katılımcılar bu ayrımcılığın varlığından bahsetmektedir; ancak bu durumu olumlu olarak algılamamaktadır.

Tablo 45'in verilerine göre ise bunlardan farklı olarak öğretmenlerin farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme sözü konusu olup olmama durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların cevaplarına göre öğretmenlerin % 48,57'si dışlamanın, % 28,57'si ötekileştirmenin ve % 17,14'ü ise böyle bir durumun olmadığını düşünmektedir.

Tablo 46'dan elde edilen bilgilere göre öğretmenlerin dışlama, ötekileştirmenin sebeplerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Katılımcıların yanıtlarına göre öğretmenlerin %18,57'sinin üye olunan sendikaya göre ayrımcılık, %14,29'unun ideolojik kutuplaşma yüzünden öğretmenler arasında dışlama ve ötekileştirme olduğu cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Berkant ve Gül'ün (2017) öğretmenler üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada bir katılımcı öğretmen "*Sendika üyesi olmam ötekileştirilmeme neden oluyor. Çünkü sendikalar belli zihniyetlere sahip kişilerin toplandığı, bir araya geldiği yapılar olduğu için mutlaka ötekileştirilme oluyor.*" İfadesi ile düşüncelerini dile getirmiştir. Literatürde bulunan bu ve buna benzer çalışmalar bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Sendikalar birleştirici bir unsur olmanın dışında ayrımcılık yapan yapılar olarak görülmektedir. Sendikalar adeta tarafsızlığını yitirmiş , adam kayıran bir örgüt haline gelmiş algısı vardır.

5.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Onuncu alt problemde ise katılımcılara bağlı buldukları sendikalardan beklentileri sorulmuştur.

Tablo 47'e göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile öğretmenlerin üye olduğu sendikalardan beklentisi arasında anlamlı bir bağa rastlanmamıştır, yani sendika grupları birbirlerine yakın cevaplarda bulunmuştur. Türk Eğitim Sen üyelerinin %50,00'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %41,38'i Eğitim Sen üyelerinin tamamı, Diğer Sendikalar üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikalarının üyelerin haklarının savunması gerektiğinde bahsetmiştir. Türk Eğitim Sen üyeleri katılımcılarının %41,67'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin katılımcılarının %24,14'ü sendikalarının tarafsız ve birleştirici olması gerektiğinden bahsetmiştir.

Tablo 48'in verilerine göre öğretmenlerin, üye olduğu sendikalardan beklentisine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %31,43'ünün üyelerinin haklarını savunması beklentisi, %20,00'sinin yeni kazanımlar elde edilebilmesini sağlaması beklentisi ve %17,14'ünün tarafsız, birleştirici olması beklentisi içinde olduğu tespit edilmiştir.

Eken (2014) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin sendikalardan beklentilerini sorguladığında bu çalışmada olduğu gibi en yüksek beklentinin sendika haklarının savunulması olduğu görülmüştür.

Aynı şekilde Güneş Karahan da (2016) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin sendikalardan en büyük beklentisinin haklarının savunulması olduğu ortaya çıkmıştır. Bir katılımcısı şu cümleyi kurmuştur “*Eğitim sendikalarının çalışanların ekonomik, demokratik ve özlük haklarıyla mücadele vermeleri gerekiyor. Edindikleri hakları korumak için de demokratik mücadelenin sendikal mücadelede yer tutması gerekiyor*”.

Özlük haklarının korunması ve bireyin özgürlüğü toplum içinde yaşayan bir birey için en önemli olgulardan biridir. Çünkü bir birey, özgür, mutlu ve ihtiyaçlarını

karşılıyorsa başkalarına faydalı olabilmektedir. Bu sebeple ilk sırada hakların çıkması beklenebilecek bir durumdur.

Sendikalardan tarafsız olma beklentisi oldukça önemlidir. Zira tarafsız olmadıkları düşünülmektedir.

5.11.On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

On birinci alt problemde katılımcılara sendikaların sendikal faaliyetlerinden haberdar olup olmadıkları ve haberleri olanlara katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Tablo 49'a göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerinden haberdar olma durumu arasında anlamlı bir bağa rastlanmamıştır. Başka bir deyişle tüm sendika katılımcıları birbirlerine benzer cevaplar vermişlerdir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %83,33'ü, Eğitim Bir Sen üyelerinin %62,07'sii Eğitim Sen üyelerinin tamamı, Diğer Sendikalar üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikal faaliyetleri duyduklarını söylemişlerdir. Bunun aksine Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'unun sendikalarının faaliyetlerinde pek haberdar olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 50'den elde edilen bulgulara göre ise tüm sendika gruplarındaki öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın faaliyetlerine katılma durumları arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Buna göre, Türk Eğitim Sen üyelerinin %50'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'u, Eğitim Sen üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %33,33'ü sendikal faaliyetlere katıldıklarını söylemişlerdir.

Katılımcı öğretmenlere hangi sendikal faaliyetlere katıldıkları sorulduğunda verilen cevaplar Tablo 51'de incelenmiştir. Buna göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %33'sinin miting, %25'nin milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinliklere katıldığı tespit edilmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %10,34'ünün toplantı, basın açıklaması, %3,45'inin milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinlikler ve %3,45'inin bilgilendirici etkinliklere katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 52'nin verilerine göre sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerinden haberdar olma durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %45,71'inin üye olduğu

sendikanın faaliyetlerinden haberdar olduğu, %8,57'sinin üye olduğu sendikanın faaliyetlerinden pek haberdar olamadığı ve %10'unun üye olduğu sendikanın faaliyetlerinden haberdar olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 54'ün verilerine göre sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının faaliyetlerine katılma durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin sendikanın faaliyetlerine katılma durumuna %7,14'ünün hepsine katılıyorum, %17,14'ünün katılıyorum, %12,86'sının kısmen katılıyorum ve %15,71'inin katılmıyorum cevabı verdikleri tespit edilmiştir.

Bunun aksine Gül'ün (2007) çalışmasına göre ise öğretmenlerin % 65'i sendikaların düzenlemiş olduğu etkinliklere hiç katılmadığı sonuçlarına varılmıştır. Geri kalan % 32,5'i etkinliklere ara sıra katılmaktadır. Bu farklılığın ortaya çıkmasının sebebi örneklem farklılığı olabilir. Bundan farklı olarak ise Çınar'ın (2008) yapmış olduğu çalışmada öğretmenler faaliyete katılma sebebi olarak zamanın yetersizliğinden bahsetmişlerdir.

Tablo 54'e göre katılımcıların cevapları incelenmiştir. Buna göre katılımcıların %5,71'inin milli, manevi, sanatsal, kültürel etkinlikler, %5,71'inin miting, %5,71'inin toplantı, basın açıklaması ve %2,86'sının bilgilendirici etkinliklere katıldığı tespit edilmiştir.

5.12.On İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde katılımcıların sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikalarında etkin rol oynadıklarını düşünüp/düşünmeme durumları ve düşünüp/düşünmemelerin nedenlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumu arasında anlamlı bir ilişki Tablo 55'te incelendiğinde aralarında bir bağa rastlanamamıştır. Katılımcıların cevaplarının analizlerine göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %33,33'ü, Eğitim Bir Sen üyelerinin %24,14'ün sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynadığını düşündüklerini

söylemişlerdir. Bunun tersi yönde Türk Eğitim Sen üyelerinin %50'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %58,62'si ve Eğitim Sen üyelerinin tamamının, Diğer Sendikalar üyelerinin tamamının ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'sinin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rolünün olmadığı cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında katılımcılar eğitim ve öğretim faaliyetlerinin politikasının belirlenmesi ile üye oldukları sendika arasında bir bağ kurmamışlardır.

Tablo 56'nın verilerine göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayıp oynamama durumunun gerekçesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bulgulara göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %10,34'ü ve Eğitim Sen üyelerinin tamamı sendikalarının siyasi yakınlığı olmadığı için eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynamadığını düşünmektedir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %6,90'ının sendikasının iktidarla siyasi yakınlık kurduğu, Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikasının üye sayısının yetersiz olduğu için eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynamadığı cevaplarını verdikleri tespit edilmiştir.

Bu durum için şu sonuca varabiliriz: Öğretmenlerin sendikaya katılma sebepleri eğitim politikalarının onlara nasıl olduğunu söylemeleri için değildir. Demek ki öğretmenlerin beklentileri farklı yöndedir. Başka bir yorum yapmak gerekirse, öğretmenler sendikaların ideolojilerini benimsememişlerdir, yukarıda bahsi geçen alt problemleri genel olarak incelediğimizde ulaşılan sonuç sendikaya üye olmanın en büyük sebebin eğitim politikalarında örgütlenmek değil, hakların savunulması olduğu söylenebilir.

Sarpkaya (2005) tarafından yapılan bir çalışmaya katılan katılımcılar da bu çalışmaya benzer şekilde sendikasının iktidarla siyasi bir yakınlık içerisinde olduğunu düşünmüştür. Bahsi geçen çalışma 2005 yılında yapılmıştır bu çalışma ise 2018 yılı tarihli çalışmadır. Aradan 13 yıl geçmesine rağmen bu konuda pek bir değişikliğin olmaması ülkedeki çıkar durumu ve ideolojik algıyı göstermektedir.

Tablo 57'nin verilerine göre öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde

etkin bir rol oynama durumuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %38,57'sinin üye olduğu sendikaların politikaların belirlenmesinde etkin rolünün olmadığı, %15,71'inin üye olduğu sendikaların politikaların belirlenmesinde etkin rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 58'in verilerine göre sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynama durumunun gerekçelerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %8,57'sinin sendikasının siyasi yakınlık kurmadığı ve %2,86'sının üye sayısının yetersiz olduğu için eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynamadığı tespit edilmiştir.

Bunun destekleyen bir biçimde Gökçe (2009) ilköğretim öğretmenlerinin sendikalara üye olmama sebeplerine yapmış olduğu çalışmada, katılımcı öğretmenlerin çoğu sendikasının siyasi bir parti ile yakınlık kurduğunu belirtmiştir.

5.13.On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde katılımcılara “”Sendikanızın ekonomik alanda size getirileri olmakta mıdır? Varsa bunlar nelerdir? Yoksa bunun gerekçeleri sizce nelerdir?” soruları sorulmuştur.

Buna göre Tablo 59'un verilerine göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların üyelerine ekonomik alanda getirisi olup olmaması ile ilgili ifadelerin tüm sendika katılımcılarında benzer çıktığı sonucuna varılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'si, Eğitim Bir Sen üyelerinin %44,83'ü ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikalarının üyelerine ekonomik bazı getirilerinin olduğunu düşünmektedir.

Çok yüksek olmayan bu oranlar , Çınar'ın çalışmasına paralellik gösterebilir. Çınar da yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre katılımcıların çoğu ekonomik

olarak pek etkili olmayan sendikalardan bahsetmiştir. Hatta pek çoğu ekonomik nedenlerle sendikaya katılmadıklarını da belirtmişlerdir.

Eken'in (2014) ilkököl ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise bunun tam tersi bulguya rastlanmıştır. Bahsi geçen çalışmanın katılımcıları sendikaların ekonomik getirilerini arttırdığı yönünde söylemlerde bulunmuşlardır. Bu farklılığın sebebi örneklemin farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 62'den elde edilen bulgulara göre ise yine Tablo 59'a benzer bir şekilde sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların üyelerine ekonomik alanda getirilerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin %10'unun nöbet ücreti, %2,86'sının aidatların geri ödenmesi, %2,86'sının sosyal dayanışma ödeneği gibi ekonomik getirilerden yararlandığı tespit edilmiştir. Bu konuyla ilgili literatürde baz alınabilecek bir çalışmaya rastlanamamıştır.

5.14.On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde katılımcılara “Sendikanızın özgürlük haklarına yönelik çalışmaları oluyor mu? Varsa bunlar nelerdir?” soruları yöneltilmiştir.

Buna göre, Tablo 63'ün verilerine göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikaların özgürlük haklarına yönelik çalışma yapıp yapmama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Yani tüm sendika grupları birbirlerine yakın cevaplar vermiştir. Verilerin cevapların dağılımlarına bakıldığında Türk Eğitim Sen üyelerinin yarısı, Eğitim Bir Sen üyelerinin %37,93'ü ve Eğitim-İş üyelerinin yarısı sendikalarında özgürlük haklarına yönelik çalışmaların olduğunu söylemiştir

Uyumlu'nun (2009) yapmış olduğu çalışmada da özellikle Türk Eğitim Sen üyeleri ve Eğitim Bir Sen Üyeleri sendikalarının demokrasi ve insan hakları kavramları ile ilgili çaba gösterdiklerini söylemişlerdir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin sendikaya katılıma sebepleri arasında özgürlük haklarının devam etmesi amacının olduğu söylenebilir.

Güneş Kahraman'ın (2016) çalışmasında da yer alan bir Eğitim Bir Sen üyesi sendikasının özgürlük etkinliklerini şu sözlerle pekiştirmiştir: *“Bireysel olarak bir şeyler yapabilirliğimiz çok az, beraber olduğumuz zaman yapılabilirlik şansımız daha çok, organize olmamız lazım, bireysel olarak çalışmalarımız kısıtlı olabilir ve herkese ulaşamaz bu yüzden her eğitimci bir sendikaya üye olmalı.”*

Tablo 4.63. incelendiğinde ise öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sendikanın özgürlük haklarına yönelik yapmış olduğu çalışmalar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna varılmıştır. Bulgulara göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %41,67'sinin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %44,83'ü Eğitim Sen üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikalarının kılık kıyafet özgürlüğü için çalışmalar yaptığını düşünmektedir.

Tablo 64'e göre ise sendika üyesi öğretmenlerin sendikalarının özgürlük haklarına yönelik çalışmalarına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre sendika üyesi öğretmenlerin %30'u üye olduğu sendikanın kılık kıyafet özgürlüğü için çalışma yaptığını, %5,71'i üye olduğu sendikanın özgürlük haklarını savunduğunu ve %1,43'ü de üye olduğu sendikanın kadın hakları için çalışma yaptığını söylemiştir.

5.15.On Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu kısmında katılımcılara, üyesi oldukları sendikaların yürüttüğü sosyo-kültürel faaliyetleri ve bu faaliyetlere katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin üye olduğu sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlerin olup olmama durumu arasında ifade benzerlikleri olduğunun sonucuna varılmıştır. Tablo 67 incelendiğinde, Türk Eğitim Sen üyelerinin %75'inin, Eğitim Bir Sen üyelerinin %55,17'sinin Diğer Sendikalar üyelerinin tamamı ve Eğitim-İş üyelerinin %66,67'si sendikalarında sosyo-kültürel faaliyetlerin olduğu tespit edilmiştir. Hemen ardından öğretmenlerin bu sosyo-kültürel faaliyetlere katılma durumları öğrenilmek istenmiştir. Buna göre Tablo 68'in bulgularına göre üye olunan sendika ile sosyo-kültürel faaliyetlere katılım durumu arasında anlamlı bir ilişki

olmadığı tespit edilmiştir. Türk Eğitim Sen üyelerinin %25'i, Eğitim Bir Sen üyelerinin ise %31,03'ü faaliyetlere katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 69'a göre üye olunan sendika ile sendikaların düzenledikleri sosyo-kültürel faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Benzerlik olduğunun tespitinden sonra elde edilen cevaplara göre Türk Eğitim Sen üyelerinin %16,67'si konser, %16,67'si seminer ve konferans faaliyetlerinin sendikalar tarafında düzenlendiği belirtmiştir. Eğitim Bir Sen üyelerinin %13,79'un yemek organizasyonu, %10,34'ünün seminer, konferans faaliyetlerinin sendikalar tarafından düzenlendiğini belirtmiştir. Diğer sendika üyeleri ise tarihi, kültürel geziler, tiyatro ve yemek organizasyonlarının sendikalar tarafından düzenlendiğini söylemiştir.

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikaların düzenlediği sosyo-kültürel faaliyetlere katılım söylemleri arasında tüm sendika katılımcılarının benzer ifadelerde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Tablo 71'deki bulgulara göre sendika üyesi öğretmenlerin %7,14'ünün üye olduğu sendikanın düzenlediği faaliyetlere katıldığı, %17,14'ünün üye olduğu sendikaların düzenlediği faaliyetlere katılmadığı, %11,43'ünün düzenlenen faaliyetlere kısmen katıldığı tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında katılımcı öğretmenler sendikal faaliyetlere katılmamaktadır.

Bu araştırmadan sonra yapılacak olan araştırmalara ve günümüzde var olan sendikalara yol gösterici olması için aşağıdaki öneriler sıralanabilir:

- Sendikalar, sendikal etkinliklere daha çok önem vermelidirler ve sendika üyelerini bu konuda bilinçlendirmeye çalışmalıdırlar.
- Genel olarak hem literatür taramasına bakıldığında hem de bu çalışmanın verileri incelendiğinde öğretmenlerin en çok hak arayışı, hakların korunması için sendikalara üye oldukları görülmüştür. Bu sebeple sendikaların önemle bu konuların üzerinde durması ve üyelerinin haklarını savunması gerekmektedir.
- Yine bu araştırmanın sonuçları ve genel literatür taraması göstermektedir ki sendikanın bir siyasi görüşünün olması sendika üyelerine itici gelmektedir. Bunun yanı sıra üyeler bu sebeple sendikanın siyasi ve ideolojik çıkarları gözettiğini düşünmektedir; fakat siyasetin devlet yönetimi adına sendikalardan uzak durması mümkün görünmemektedir. Sivil toplum örgütü olarak bağımsız

olmaya çalışan sendikalar bile belirgin bir üye sayısı yakaladıklarında bir siyasi ideolojinin anaforuna kapılabilmektedirler.

- Sendikanın mutlaka bir siyasi görüş ya da ideolojiyi benimsemesi gerekiyor ise de üyelerine karşı tarafsızlığını koruması gerekmektedir ve işinde profesyonel olmalıdır.
- Sendika üyeleri başka sendika üyeleri tarafından dışlanma ve ötekileştirilmenin olduğunu belirtmişlerdir. Bu aslında genel olarak bireysel bir durum da olabilir sendika ideolojisinin yaratmış olduğu bir durum da olabilir. Eğer ki durum bireysel ise bireylerin böyle davranmaması için bilinçlendirilmesi gerekmektedir.
- Bütünlük ve birlik olma duyguları sendika üyelerine aşılmalıdır.
- Sendikalar etkinliklerini arttırmalı ve arttırmanın yanı sıra bunları üyelerine duyurabilmek için daha çok çaba harcamalıdır.
- Pek çok katılımcı etkinlikleri bildiği halde katılmadığını belirtmiştir. Bunun sebebi zamanın olmaması ya da maddi yetersizlikler olabilir. Sendikaların hazırlamış olduğu faaliyetler ve sosyo-kültürel etkinliklerde bunu göz önünde bulundurması gerekmektedir.
- Farklı zaman diliminde aynı şehirde yapılan “ Sendika Algısı” konusundaki tezler, karşılaştırılıp sonuçlar paylaşılabilir.
- Aynı zaman diliminde farklı şehirlerde yapılan “Sendika Algısı” konusundaki tezler karşılaştırılıp sonuçlar paylaşılabilir.
- ,Örnekleme grubundaki öğretmenlerle belirli bir zaman dilimi geçtikten sonra aynı sorular sorulup , her alanda sendika algılarının değişip değişmediği hususunda araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Telif Eserler

- AKARTÜRK, Ali Ekrem (1998), *Anayasa Değişiklikleri Işığında Memurların Sendikal Hakları*, Alkım Yayınları, İstanbul.
- AKILLIOĞLU, Tekin (1995), *Çalışma Yaşamını Belirleyen Uluslararası Belgeler*, A.Ü.S.B.F Yayınları, Ankara.
- AKSOY, M. (1975), *Devrimci Öğretmenin Kıyımı Ve Mücadelesi*, Sevinç Matbaası. Ankara.
- AKSOY, M. (2013), *Lise Öğretmenlerinin Sendikal Örgütlenmeye Bakışları: Eskişehir İli Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- AKYİĞİT, E. (2007). *İş Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- AKYÜZ, Y. (1970). Türkiye'de öğretmen kuruluşları hakkında orijinal bir belge ile unutulmuş bir kaynak. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara.
- AKYÜZ, Y. (1978), *Türkiye'deki Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri*, Doğan Basımevi, Ankara.
- AKYÜZ, Y. (1980), *Öğretmen Örgütlenmesi (Türkiye, Fransa, İsviçre Ve Uluslararası Düzeyde Kuruluşlar, Etkinlikler, Sorunlar)*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- ALDEMİR, E. (2010), *Türkiye'de Memur Sendikalarının Avrupa Birliği Sürecinden Beklentileri: Eğitim Sendikaları Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- ALTUNYA, N. (2008), *Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi*, 2. Baskı, Ürün Yayınları. Ankara.
- AS, İzzettin, (2010). *Türkiye'de Yerel Yönetimlerde İşveren Sendikacılığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ATEŞ, A. (2004), *Türkiye'de Kamu Görevlilerin Sendikal Hakların Gelişimi ve 4688 Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun Uluslararası*

Belgeler Açısından Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

- BAKIRDAŞ, Tahsin(2008), “Küresel Gelişimin Emek Kesimine Etkileri ve Türkiye Emek Kesiminin Bu Süreçteki Konumu”, *Birinci Ulusal Çalışma İlişkileri Kongresi*.
- BAYSAL, Ö. (2006), *Sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenmelere ilişkin tutumları (Uşak Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- BİBİLİK, E. (2008) *Memur Sendikacılığı Ve Toplu Görüşme Hakkı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi, Ankara.
- BİLGİN, Kamil Ufuk (1993), *Türk Kamu Yönetiminin Avrupa Topluluğuna Uyumu*, ATAUM Yayınları, Ankara.
- BOYACI, H. (1995), “Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye İlgilerinin Düzeyi Ve Bu İlgili Düzeylerinin Etkenleri”, *Eğitim Yönetimi*, Cilt. 1, S. 4.
- BUKAN, Y. (2013), *Ekonomik Kriz Dönemlerinde Sendikalar: 2008 Küresel Krizi Sürecinde Türkiye Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- BÜLBÜL, O. G. (2009), *Uluslararası Belgeler Karşısında 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu Ve Türkiye’de Kamu Görevlileri Sendikacılığı*, Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- CAN, Yücel, ÜNAL Bayram(2008), “Tekstil Sektöründe Çalışma İlişkileri: Niğde Örneği”, *Birinci Ulusal Çalışma İlişkileri Kongresi*.
- ÇARALAN, İ. (1993), *Memur ve Memur Sendikaları*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın, İstanbul.
- ÇEVİKBAŞ, R. (2010). *Memurlarda Sendikal Haklar Sorunu*, Tisk akademi.
- DEMİR, F. (2013), *Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikaların Okul Yaşamına Etkileri Ve Eğitim Çalışanlarının Sendikalara Üye Olmama Nedenleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- DEMİR, Ş. (2009), *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Sendikal Bağlılıklarının Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- DEMİRYÜREK, E. (2008), *Eğitim Kolunda Faaliyeti Gösteren Kamu Sendikalarına Üye Öğretmenlerin Eğitim Sürecinde Kazandırılmasını Gerekli Gördükleri Değerlere İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- DUYUŞ, E. S. (2010), *Kamu Sendikaları, Türkiye 'de Kamu Sendikalarının Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- EKİN, N. (1989). *Endüstri İlişkileri*. İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ERASLAN, L. (2011), *Sivil Toplum ve Eğitim (ESTK)*, Maya Akademi, Ankara.
- ERASLAN, L. (2012). 'Türkiye' de Eğitim Sendikacılığının Tarihsel Perspektifi ve Günümüz Eğitim Sendikacılığının Değerlendirilmesi', *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Bahar 2012, Sayı 28.
- GEMALMAZ, M., S. (2003), *İnsan Hakları Belgeleri*, 6 c., , Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- GEMİCİ, Y. (2008), *Eğitimde Sendika-Yönetim İlişkileri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- GÖLCÜKLÜ, Feyyaz ve ŞEREF Gözübüyük (1994), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- GÖLDAŞ, İ. (1986), "Türkiye'de Muallim Ve Muallimler Birliği Üzerine Kısa Bir Tahlil", *Abece Dergisi*.
- GÜL, M. H. (2007), *Eğitim Çalışanlarının Eğitim Sendikalarına Bakışı, Beklentileri ve Sendikalarına Yönelik Faaliyetleri ve Beklentileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- GÜLMEZ, Mesut (1992), *Sendika Hakkı ve Kamu Görevlileri*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- GÜLMEZ, Mesut (1993), *Belgelerle Yönetim Yargı ve Memur Sendikaları*, TODAİE Yayınları, Ankara.

- GÜLMEZ, M. (1995). “Anayasa Değişikliği ve Memur Sendikacılığı”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:28, Sayı: 4, Ankara.
- GÜLMEZ, M (1996),*Dünyada Memurlar ve Sendikal Haklar*, TODAİE Yayını, Ankara.
- GÜLMEZ, M. (2002), *Kamu Görevlileri Sendika ve Toplu Görüşme Hukuku*, Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.
- GÜLMEZ, M. (2008), “Sendika Hakkı, Toplu Sözleşme Ve Grevi De İçeren Toplu Eylem Haklarını Kapsar Mı?”, *Çalışma ve Toplum*, 2008/3. Sayı:18.
- GÜLTAŞ, V. (2004), *Geçmişten Günümüze İnsan Hakları*, Bilge Yayınları, Ankara.
- GÜZEL, Serkan, (2008), *Çalışma Sosyolojisi (Modern İş gücünün Oluşumu)*, Literatürk Yayınları, İstanbul.
- HAN, Ercan(2012), *Damladan Deryaya*, Türkiye Kamu Sen Genel Merkezi, Ankara.
- IŞIK, M. (2013), *Türkiye’den Kamu Görevlileri Sendikacılığı Bağlamında Polislerin Sendikacılığa Yaklaşımı: Kocaeli Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi, Yalova.
- KAĞNICIOĞLU, Deniz, (2001), “İngiltere Kurumsal Endüstri İlişkileri Sistemine Veda mı Ediyor?”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2).
- KAYA, Y. K. (1984), *İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Politika, Eğitim, Kalkınma*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Ve İdari Bilimler Yayınları, Ankara.
- KIZILÇELİK, Sezgin ve YAŞAR Erjem (1996) *Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü*, Saray Kitabevi İzmir.
- KOCHAN, T. A. (1997), “RebalancingThe Role Of Human Resources”, *Human Resource Management*, Vol. 36, S. 1.
- KOÇ, C. ve KOÇ, Y. (2009), *KESK Tarihi, Risk Alanlar, Yolu Açanlar*, Epos, Ankara.
- KOÇ, Y.(1991), *İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin Güncel Sorunları*, Ataol Yayıncılık, İstanbul.

- KOÇ, Yıldırım, (2003) *Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi*, İstanbul.
- KOÇ, Yıldırım (2014), *Türkiye’de Sendikalaşma Hakkı ve Sendikaların İşleyişi*, Kaynak Yayınları.
- MAHİROĞULARI, A. (2001), “Türkiye’de Sendikalaşma Evreleri Ve Sendikalaşmayı Etkileyen Unsurlar”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1.
- MAHİROĞULLARI A. (2011), *Dünyada ve Türkiye’de Sendikacılık*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- MEYDAN, M. (1986), “Öğretmenlerin Örgütlü Mücadelesi”, *Abece Dergisi*.
- ÖCAL, Leyla (1998), *Türkiye’de Memur Sendikacılığı: Öğretmen Sendikacılığı Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖKE, Mim Kemal(2008), “Günümüz Çalışma İlişkilerinde Sendikaların İlişkilerinde Sendikaların İşlevi”, *Birinci Ulusal Çalışma İlişkileri Kongresi*.
- ÖNSAL, N. (2010), *Endüstri İlişkileri Notları*, Türk-İş, Ankara.
- ÖZKİRAZ, A. ve TALU, N. (2008), Sendikaların Doğuşu; Türkiye Ve Batı Avrupa Ülkeleri Karşılaştırması, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 2.
- ÖZMEN, Özlem (2014), *Türk Sendikacılığında İşçi ve Memur Ayrımı; Uluslararası Belgeler ve Ülke Uygulamaları Çerçevesinde Değerlendirme*, Ankara.
- ÖZTEKİN, A. (1989), “Türkiye’de Kamu Görevlilerinin Örgütlenme Süreci”, *Abece Dergisi*.
- SARP KAYA, R. (2005), “Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Durumlarını Etkileyen Etmenlerin Profili”, *Mülkiye Dergisi*, Cilt. 29, S. 247.
- SAYIM, Ferhat(2008), “Kamu Hizmet Sektörü Çalışanlarının Ekonomik Olaylara Bakışı ve İdari Görevlerine Etkisi”, *Birinci Ulusal Çalışma İlişkileri Kongresi*.

- SENCER, Muzaffer (1998), *Belgelerle İnsan Hakları*, Beta Yayınları, İstanbul.
- SEZEN, N. (1993), *Memurların Sendikalaşma Gereği*, Hizmet-iş Eğitim Yayınları, Ankara.
- SUĞUR, S. (1999). ‘Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi’, *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Nisan 1999, Cilt: 1, Sayı: 1.
- SUR, Melda (2008), *İş Hukuku Ve Toplu İlişkiler*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- ŞAHLANAN, F. (1995) , *Sendikalar Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul.
- TALAS, C. (1975), “Sendikacılık ve Toplum”, *SBF Dergisi*, Mart- Aralık.
- TALAS, C. (1976) , *Sosyal Ekonomi*, S Yayınları, Ankara.
- TALAS, Cahit (1990), “Sendika Hakkı, Demokrasi, Devlet ve Memurlar 1”, *İdarecinin Sesi Dergisi IV*, Mart.
- TALU, N. (2008), *Sendikaların Doğuşu; Türkiye ve Batı Avrupa Ülkeleri Karşılaştırması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- TAŞ, H. Yunus, (2012), “Toplumsal Sınıfların Değişim Sürecinde, Sendikalar ve Sendikaların Geleceği”, (Ağustos-Eylül -Ekim 2012) Cilt: 1, Yıl: 1, Sayı: 1.
- TOK, T. N. (1996), *Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- TOKOL, A (1993), *Avrupa Topluluğuna Üye Ülkelerde Sendikal Hareket*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yay.
- TURAN, Kamil (1979), *Milletlerarası Sendikal Hareket*, AİTİA Yayını, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (22.03.2014), “Türkçe Sözlük” <http://www.tdk.gov.tr>
- TÜTÜNCÜ, Gülsüm (2015), “İngiltere Ve Türkiye’de Erken Dönem Sendikacılık Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal of History School (JOHS)*, Eylül 2015 September 2015 Yıl 8, Sayı XXIII.

- UÇAR, Z. (2010), *Türkiye’de Siyasal Dönüşümlerin Işığında Sendikal Hakların Gelişim Dinamikleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Ülkü- Bir, (1976), *Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği Tüzüğü*, Ankara.
- ÜNAL,Emel (2012), *Türkiye’de Memurların Sendikal Hakları Çerçevesinde Grev Hakkı*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ÜNSAL, E. (2003), *Sendika Özgürlüğü Ve Uçö İle T.C. Hükümeti İlişkileri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- YASAN, T. (2012), “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Malatya İl Merkezi Örneği)”,*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1).
- YILDIRIM, İ. S. (2007), *Türkiye’de Sendikalaşma Sürecinde Öğretmen Sendikaları Ve Siyasetle İlişkisi: Adapazarı Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adapazarı.
- YORGUN, S. (2007), *Dirilişin Eşiğinde Sendikalar Yeni Eğilimler Yeni Stratejiler*, Ekin, Ankara.

İnternet Kaynakları

- <http://www.csgb.gov.tr/>
- <http://www.egitimciyiz.com/memur-sen-reddedildi.html/>
- <http://www.muhasabedersleri.com/ekonomi/isci-isveren.html>
- <https://www.makaleler.com/proletarya-nedir>
- 31 Ocak 2018 Tarihli ve 30318 Sayılı Resmî Gazete
- 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, www.mevzuat.gov.tr, ET: 13.08.2013
- 2018- 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları ile Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin İstatistikleri Hakkında Tebliğleri.

EKLER

EK-1. ÖĞRETMENLERİN SENDİKAL ALGILARI SORU FORMU

YAŞ	CİNSİYET	BRANŞ	HİZMET YILI	GÖREVİ	OKUL TÜRÜ

1. Size göre bir sendikanın esas nitelikleri neler olmalıdır?
2. Sizce bir sendikaya üye olunmasının nedenleri nelerdir?
3. Türkiye’de genel anlamda sendikacılık faaliyetleri sizin bir sendikadan beklentilerinizi karşılayacak düzeyde midir?
4. Sendikaların siyasi partilerle ilişkisi sizce nasıl olmalıdır? Olmalı mıdır, olmamalı mıdır? Olmalıysa niçin? Olmamalıysa niçin?
5. Halihazırda Türkiye’deki sendikaların siyasi partilerle ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Öğretmen örgütlenmesinde sendikaların rolü nedir? Ne olmalıdır?
7. Eğitim alanında iş gören sendikaların öğretmenlerin özlük haklarına dair yapması gerekenler nelerdir? Yapılanlar yeterli midir?
8. Eğitim alanındaki farklı sendikalar arası ilişkiler nasıl kurulmaktadır? Bu ilişkiler yeterli düzeyde midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir?
9. Farklı sendikalara üye öğretmenler arasında ötekilere dair bir dışlama, ötekileştirme söz konusu mu? Öyleyse bu dışlama nasıl ortaya çıkıyor, ne şekillerde yaşanıyor?
10. Bağlı bulunduğunuz sendikanızdan beklentileriniz nelerdir?
11. Bağlı bulunduğunuz sendikanızın sendikal faaliyetlerinden haberdar oluyor musunuz? Haberdar olduklarınıza katılıyor musunuz? Hangi etkinliklere katılmayı tercih ediyorsunuz?
12. Sendikanız eğitim-öğretim faaliyetlerine yönelik politikaların belirlenmesinde etkin bir rol oynayabilmekte midir? Yanıtınızın gerekçeleri nelerdir? Örneklerle açıklar mısınız?
13. Sendikanızın ekonomik alanda size getirileri olmakta mıdır? Varsa bunlar nelerdir? Yoksa bunun gerekçeleri sizce nelerdir?
14. Sendikanızın özgürlük haklarına yönelik çalışmaları oluyor mu? Varsa bunlar nelerdir?
15. Sendikanızın yürüttüğü sosyo-kültürel faaliyetler nelerdir? Bunlara katılıyor musunuz? Sizce bu faaliyetler size bir fayda sağlıyor mu? Sağlıyorsa bunlar ne gibi faydalardır?

EK-2. 4688 SAYILI KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI VE TOPLU SÖZLEŞME KANUNUNUN 30'UNCU MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ (A) BENDİ GEREĞİNCE YAPILAN TOPLANTI TUTANAĞI FORMU

4688 SAYILI KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI KANUNUNUN 30 UNCU MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ (a) BENDİ GEREĞİNCE YAPILAN TOPLANTI TUTANAĞI FORMU

Tespit Yapılan Kurum Bilgileri:

KURUMUN UNVANI : ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ				
KURUMUN ADRESİ : Merkez Yerleşke Bor Yolu Üzeri 51240- NİĞDE				
Kurum Hizmet Kolu	Kurum Kodu	Kurumun İl kodu	Kurumun Tel/Fax	Kuruma bağlı işyeri sayısı
02	07	51	Tel: 03882252676 --- Fax: 03882252670	35

4688 sayılı Kanuna Tabi Kamu Görevlisi Bilgisi:

Toplam Kamu Görevlisi Sayısı	Erkek Kamu Görevlisi Sayısı	Kadın Kamu Görevlisi Sayısı
1427	850	577

Kurumda Faaliyette Bulunan Sendikaların Üyelik Bilgileri:

Sendika Dosya No	Sendika Adı	Sendikanın Erkek Üye Sayısı	Sendikanın Kadın Üye Sayısı	Sendikanın Toplam Üye Sayısı
14	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası	9	5	14
120	Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası	10	9	19
201	Yurt Eğitim Çalışanları Sendikası	5	2	7
28	Eğilimciler Birliği Sendikası	134	27	161
244	Öğretim Elemanları Sendikası	16	4	20
12	Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası	202	63	265
132	Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası	5	0	5
GENEL TOPLAM		381	110	491

"4688 sayılı Kanunun 30/a maddesi gereğince tarihinde yukarıda adı geçen kurumda D.H.Ü...... işyerinde yapılan toplantı sonucunda iş bu tutanak tarafımızca hazırlanarak D.H.Ü. tarihinde imza altına alınmıştır."

Toplantıya Katılan Taraflar ve İmzaları

Toplantıya katılan kurum/İşyeri ve sendika adı	Tarafların Adı / Soyadı	Tarafların Ünvanı	Tarafların İmzası
Türk Eğitim-Sen	İhsan UĞRAŞ	Şube Başkanı	
Eğitim Bir-Sen	Fahriye AKTİAL	Temsilci Üyesi	
Öğretim Elemanları	Muzaffer TÖRKÜMÖZ	İl Temsilcisi	
Eğilimciler	İbrahim AKBAŞ	İşyeri Tems.	
Yurt Eğitim-Sen	Sait AKBULUT	İl Temsilcisi	
Ömer Halisdemir Üniv.	Ferhan KÖK	Daire Başkanı	
D.H.Ü.	Bahar TAŞDEMİR	Genel Sekr.	

EK3: 4688 SAYILI KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI VE TOPLU SÖZLEŞME KANUNUNUN 30'UNCU MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ (A) BENDİ GEREĞİNCE YAPILAN TOPLANTI TUTANAĞI FORMU

EK-3

4688 SAYILI KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI VE TOPLU SÖZLEŞME KANUNUNUN 30'UNCU MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ (a) BENDİ GEREĞİNCE YAPILAN TOPLANTI TUTANAĞI FORMU

TESPİT YAPILAN KURUM BİLGİLERİ

KURUMUN UNVANI: Milli Eğitim Müdürlüğü				
KURUMUN ADRESİ:				
Kurum Hizmet Kolu	Kurum Kodu	Kurum II Kodu (Trafik Kodu)	Kurum Tel/Fax	Kuruma Bağlı İşyeri Sayısı (Okul/Kurum)
		51100	03882323272-74	403

4688 SAYILI KANUNA TABİ KAMU GÖREVLİSİ BİLGİSİ

Toplam Kamu Görevlisi Sayısı	Erkek Kamu Görevlisi Sayısı	Kadın Kamu Görevlisi Sayısı
2558	2025	2533

KURUMDA FAALİYETTE BULUNAN SENDİKALARIN ÇYELİK BİLGİLERİ

Sıra No	Sendika No	SENDİKA ADI	Sendikamızın Erkek Üye Sayısı	Sendikamızın Kadın Üye Sayısı	Sendikamızın Toplam Üye Sayısı
1	12	Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN)	586	350	936
2	14	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN)	63	72	135
3	28	Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN)	1626	1710	3336
4	43	Tüm Eğitim ve Eğitim Müdürlüğü Sendikası (TEM-SEN)	7	7	14
	106	Öğretmen Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ÖZGÜR EĞİTİM-SEN)			
	112	Anadolu Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Sendikası (ANADOLU EĞİTİM SENDİKASI)			
7	116	Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ATA-SEN)			
8	120	Eğitim ve Bilim İşgörevlileri Sendikası (EĞİTİM-İŞ)	154	124	278
9	125	Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN)	37	12	49
10	132	Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası (EĞİTİM HAK-SEN)			
11	138	Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası (AND-SEN)			
12	153	Eğitim Çalışanları Sendikası (EÇSEN)			
13	154	Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası (TÜM EĞİTİM-BİR-SEN)			
14	156	Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (BEÇ-SEN)			
15	161	Demokratik Eğitimciler Sendikası (DES)			
16	163	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (BİRLİK EĞİTİM SEN)			
17	168	Bilimsel ve Gelişimsel Eğitim Çalışanları Sendikası (BİLGEÇ)			
18	170	Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözcü Sendikası (EĞİTİM SÖZ-SEN)			
19	173	Tüm Eğitim Görevlileri Sendikası (TEG-SEN)			
20	180	Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası (DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN)			
21	182	Mesleki ve Teknik Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (METESEN)			
22	186	Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kamu Görevlileri Sendikası (BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN)			
23	187	Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (EĞİT BİL-SEN)			
	190	Eğitim Çalışanları Sözcüsü Sendikası (SÖZ EĞİTİM-SEN)			
25	193	Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (YENİ-SEN)			
26	196	Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası (EKSEN EĞİTİM-SEN)	3	1	4
27	198	İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma Sendikası (EĞİTİM İLKE SEN)			
28	199	Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası (SAY-SEN)	1	1	2
29	201	Yurt Eğitim Çalışanları Sendikası (YURT EĞİTİM SEN)	30	4	34
30	234	Tüm Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (TÜM EĞİTİM-SEN)			
31	244	Öğretmen Elemanları Sendikası (ÖGESEN)			
32	247	Tüm Öğretmenler Sendikası (TÖS)			
33	261	Merkez Eğitim Öğretim ve Bilim Çalışanları Sendikası (MERKEZ EĞİTİM-SEN)			
34	269	Anadolu Eğitim Kurumları Çalışanları Sendikası (ANADOLU EKSEN)			
35	272	Osmanlı Eğitim Çalışanları Sendikası (OSMANLI EĞİTİM-SEN)			
36	275	İdealist Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (İDEAL EĞİTİM-SEN)			
GENEL TOPLAM			2451	1651	4102

"4688 sayılı Kanununun 30/a maddesi gereğince/05/2017 tarihinde yukarıda adı geçen kurumsa / işyerinde yapılan toplantı sonucunda iş bu tutanakla tarafımızca kabul edilmiştir."

Eğitim Bir-Sen = Hakan ORHAN M. Orhan
Yurt-Eğitim Sen = Hakan YILMAZ M.
TEÇ-Sen = Erhan ÖZCAN M.
TEM-Sen = Tahir KILIÇ M.
Türk-Eğitim Sen = Mehmet TURGUT M.
Eğitim İş = Mustafa TÜREN M.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
KURUMSAL İZLENLER VE GÖRÜMLER BİRİMİ

Ahmet E. ESEN

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Seda KARA
Doğum Yeri ve Tarihi : Gülşehir / 1985
İletişim Bilgileri :umaybarseda@gmail.com

EĞİTİM

1998- 2002 : Hacı Mehmet Koçarlan Anadolu Lisesi
2002-2006 : Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği
2010-2013 : Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi
Felsefe
2012- : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi , Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı

İŞ DENEYİMİ

2006-2013 : MEB Sınıf Öğretmeni
2013- : MEB Felsefe Grubu Öğretmeni